

ZPULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

NA PULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE
ROČNÍK XVII, ČÍSLO 1, APRÍL 2024

Print: ISSN 1337-9208
EV 2836/08

Online: ISSN 1339-3448
EV 185/23/EPP

Periodicita vydávania: štyrikrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
UJ. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Anna Polačková (šéfredaktorka)
Peter Hal'ko (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišín,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Radoslav Rusňák,
František Franko, Tünde Dzurov Vargová, Iveta Ondriová,
Maroš Šíp, Beáta Ružbarská, Martin Makara,
Matúš Ján Capko, Ema Fričeková

Jazyková korekcia: Petra Juhásová

Sadzba: Peter Szombathy

Obálka: Veronika Mihaliková

Tlač: Ultra Print, s.r.o.

*Za obsah príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.*

*Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.*

Kontakty:

*Príspevky o PU a všeobecné témy – Anna Polačková
(anna.polackova@unipo.sk)*

*Príspevky o FF PU – Martin Makara
(martin.makara@smail.unipo.sk)*

*Príspevky o GTF PU – Michal Hospodár
(michal.hospodar@unipo.sk)*

*Príspevky o FHPV PU – Monika Ivanová
(monika.ivanova@unipo.sk)*

*Príspevky o FMEQ PU – Tünde Dzurov Vargová
(tunde.dzurovargova@unipo.sk)*

*Príspevky o PF PU – Radoslav Rusňák
(radoslav.rusnak@unipo.sk)*

*Príspevky o PBF PU – Maroš Šíp
(maros.sip@unipo.sk)*

*Príspevky o FŠ PU – Beáta Ružbarská
(beata.ruzbarska@unipo.sk)*

*Príspevky o FZO PU – Iveta Ondriová
(iveta.ondriova@unipo.sk)*

*Príspevky študentov PU – Matúš Ján Capko
(matusjan.capko@smail.unipo.sk)*

*Príspevky Erasmus+ – Ema Fričeková
(ema.fricekova@unipo.sk)*

**Vážené kolegyně, vážení kolegovia,
milé študentky a milí študenti,**

pred niekoľkými týždňami sme začali letný semester, vzápätí sme oslávili veľkonočné sviatky v neobvykle skorom termíne a po nich k nám zavítalo rovnako skoro aj jarné počasie. Takisto pohľad na rozkvitnuté stromy a záhony s tulipánmi musí rozptýliť všetky pochybnosti o pokročilom jarnom období. Napriek pesimistickým predpovediam počasia. Na jar sme náchylní optimistickjšie sa dívať na veci okolo nás a zdá sa, že máme aj prečo. Hodnotiacia správa pracovnej skupiny, posudzujúcej v jeseni náš vnútorný systém kvality, je jednoznačne pozitívna, tak ako i stanovisko akreditačnej agentúry, čo v nás právom vzbudzuje nielen pocit dobre vykonanej práce. Rovnako nás optimistickým očakávaním napĺňa začínajúca tak dlho prepotrebná rekonštrukcia opláštenia budovy vysokoškolského areálu a rozpočet univerzity, tentoraz bez ďalších drastických škrtov z predchádzajúcich rokov, dáva takisto nádej na pokojnejšie časy.

Prajem Vám všetkým príjemné jarné mesiace, ktoré iste umožnia nazbierať sily na ďalšie skúškové obdobie, štátne skúšky, promócie a iné povinnosti, tradične skumulované v závere semestra.

Peter KÓNYA
rektor UN

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES. Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takejto označenia. V prípade, že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom, priezviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora. Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/odkazy/ochrana-os-udajov>. Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného časopisu NA PULZE.

OBSAH

na pulze univerzity

Spoznaj UNIPOVEDY	2
Novoročné stretnutie pri čaši vína	4
Jubilejná konferencia profesora Horáka.....	5
Memorandum o spolupráci s IPčkom	6

na fakultách

Filozofická fakulta má novú profesorku.....	7
Prihlasovanie do Logickej olympiády pre najmenších	8
Do 12. ročníka Logickej olympiády sa zaregistrovalo takmer 2700 účastníkov	9
Študenti fyzioterapie získajú prax v poprednom rehabilitačnom centre	10
Tvorba nových výučbových materiálov pre študentov pedagogických odborov	11
9. ročník konferencie Súradnice estetiky, umenia a kultúry.....	12
Prešovskí geografi na konferencii v rámci výročia Geografického ústavu	14
Vysoká škola pre základnú školu filozoficky (nielen) o umelej inteligencii.....	15
Cestou necestou za udržateľnosťou.....	16
Prezentácia možností zahraničnej praxe na Sardínii	17
Medzinárodné vedecké sympóziu o chronických ranách	18
Odborné workshopy na Katedre špeciálnej pedagogiky.....	20
Zimný semester v prepojení na prax.....	22
Katedra fyzioterapie na BIP v Olomouci.....	23
Duchovná obnova na začiatku letného semestra.....	24
Komunikácia – dezinformácia – klamstvo – ekológia	25
Keď pracovný pobyt nie je len prácou.....	26
Konferencia o supervízii na PBF PU.....	27
Rozvíjanie kritického myslenia v digitálnej ére.....	28
Študentky PF na konferencii v Poľsku.....	29
Ocenený i jubilujúci Ladislav Bartko	30

opustili nás

Spomienka na kolegu Ing. Pavla Kopčáka.....	31
Spomíname s úctou a láskou na profesora Daráka.....	32
Odišiel socioterapeut európskeho rozmeru – Jozef Kredátus...34	

umenie a literatúra

Adam Macko: 198X.....	36
Iveta Polák Čuchtová: Stratené dedičstvo	37
O prezentácii knihy Karola Horáka Sírny kotol	38
Výročie narodenia Mikuláša Moyzesa s koncertom a prezentáciou publikácie.....	39

rozhovory

Kľúčová osobnosť, základný pilier a hybný faktor rozvoja fakulty	40
Rozhovor s absolventom.....	43

internacionalizácia

Kimchi, Hanbok a Erasmus+	44
Nové možnosti praxe pre našich študentov	46

očami študentov

A čo tak stáť v Albánsku?	47
BIP Erasmus+ v meste perníkov a dostihov	48
Študentská konferencia animátorov o duševnom zdraví	49
Krátkodobá stáž na Univerzite Karlovej.....	50
Potulky za vzdelávaním	51
Veľká skúsenosť prepojená so skvelými zážitkami.....	54
Medzinárodný deň sprievodcov na vedeckej konferencii	55
Návšteva solnej bane Wieliczka.....	56
Prepojenie teórie s praxou prináša ovocie.....	57
Svet COOLTových kníh	58
Po covidovej pauze GTF opäť plesala.....	60
Trh dobrovoľníckych príležitostí	61
Bowlingový turnaj GTF	62
Deň otvorených dverí na GTF	63
17. ročník Futbalovej miniligy.....	64

SPOZNAJ UNIPOVEDY

Anna POLAČKOVÁ

Návštevníci obchodného centra Novum mohli nahliadnúť do svety vedy, umenia a univerziténeho vzdelávania v rámci podujatia Spoznaj UNIPOvedy, ktoré 14. marca zorganizovala Prešovská univerzita v Prešove. Pre záujemcov o štúdium si pripravila bohatý program, spojený s prezentáciou fakúlt a celouniverzitných pracovísk, či rôzne zaujímavé praktické ukážky.

Prešovská univerzita sa symbolicky preniesla do frekventovaných priestorov nákupného centra, ktoré sa aspoň na jedno popoludnie stalo provizórnym univerzitným mestekom. V rámci neho prezentovalo širokú paletu možností štúdia všetkých osem fakúlt a celouniverzitné pracoviská.

Počas návštevy stanovišťa Pedagogickej fakulty mohli študenti stredných škôl na vlastnej koži zažiť, ako vyzerá rozvoj logického myslenia v predškolskom a mladšom školskom veku. Študentky PF PU potenciálnym záujemcom o štúdium predstavili nielen maľovanky pre rozvoj logiky u detí, ale aj rôzne hry a rébusy, zamerané na podporu rozvoja kognitívnych štruktúr u detí predškolského a mladšieho školského veku.

Filozofická fakulta formou kvízov, hier či interaktívnych vedomostných súťaží poskytla náhľad do vedomostí potrebných pre štúdium a predstavila obsah štúdia vo vybraných programoch, možnosti študentských stáží a mobilit a v neposlednom rade aj uplatnenie

absolventov po ukončení štúdia. Prijemným spestrením a zároveň formou prezentácie Inštitútu hudobného a výtvarného umenia FF PU boli vystúpenia vysokoškolského súboru Torysa, ženského speváckeho zboru Iuventus pedagogica či sólových speváckych vystúpení študentiek Ráchel Zorvanovej, Lívie Feňakovej a Anheliny Bubenets.

Ponuku svojich štrnástich študijných programov zameraných na manažment, obchod, marketing či cestovný ruch prezentovala na podujatí Fakulta ekonomiky, manažmentu a obchodu. Návštevníci mali možnosť otestovať si vybavenie fakultného Laboratória neuromarketingu, ktoré umožňuje

študentom získavať nielen unikátne praktické skúsenosti priamo v procese štúdia, ale tiež sa zapájať do reálnych výskumných projektov v spolupráci s fakultnými partnermi a komerčnými subjektmi.

Fakulta humanitných a prírodných vied svojimi aktivitami chcela poukázať na svoju špecifickosť v rámci širokej ponuky študijných programov z prírodných aj humanitných vied. Jednotlivé katedry prezentovali stredoškôlkom možnosti štúdia na svojej katedre, tí si zároveň mohli vyskúšať rôzne tvorivé aktivity. Katedra biológie ponúkla možnosť vyskúšať si automatické pipetovanie a tiež maketu DNA. Katedra ekológie si pripravila aktivitu s názvom „Ži-

vočíchy a svet okolo nás“, v rámci ktorej predstavila ukážky zbierok Katedry ekológie. Aktivitu „Svet v obrazoch“ – nájdí na mape, spoj obrázkov, názov a miesto – zase zastrešovala Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky.

Zástupcovia Fakulty zdravotníckych odborov prezentovali možnosti a zameranie vzdelávania zdravotníckych pracovníkov študijných programoch ošetrovatelstvo, pôrodná asistancia, fyzioterapia, dentálna hygiena, urgentná zdravotná starostlivosť, laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve a rádiologická technika. Program ponúkol návštevníkom z hľadiska svojho špecifického zamerania pohľad na starostlivosť o zdravie a budúcim záujemcom o štúdium na FZO predstavil vzdelávanie s unikátnym prepojením teórie s praxou.

Fakultu športu mohli návštevníci bližšie spoznať aj vďaka študentom študijného programu špeciálna pohybová príprava v bezpečnostných zložkách, ktorí si pre nich pripravili pútavý program tvorený ukážkami bojového umenia. Ukážky KATA, pádových techník i sebaobranu priniesli nielen športový, ale aj umelecký zážitok. Vďaka Diagnostickému centru FŠ si mohli návštevníci otestovať svoje motoricko-kognitívne schopnosti so zameraním na pozornosť a rýchlosť

myslenia prostredníctvom testovej batérie BrainHQ.

Pravoslávna bohoslovecká fakulta sa prezentovala sériou ukážok komunikačných techník, ktoré sú dôležité nielen na verbálnej úrovni. Návštevníci mali možnosť vidieť taktiež reálne ikony, ktoré náležia do pôsobnosti ikonografie-ikonoterapie. Fakultu reprezentovali aj dve hudobné telesá, spevácky zbor PBF a zbor Kassiany Hymnografky zameraný na byzantské piesne.

Rôzne aktivity si pripravila aj Gréckokatolícka teologická fakulta, ktorá mala pre záujemcov pripravenú ukážku liturgických predmetov, ochutnávku prosfory a liturgického vína. GTF reprezentoval na tomto podujatí aj mužský spevácky Zbor svätého Romana Sladkopevca,

ktorého členovia sú seminaristi Gréckokatolíckeho seminára blahoslaveného Pavla Petra Gojdiča v Prešove.

Na podujatí sa zúčastnili aj zástupcovia Centra jazykov a kultúr národnostných menšín a jeho troch ústavov (Ústav maďarského jazyka a kultúry, Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, Ústav rómskych štúdií). Návštevníci mali možnosť prostredníctvom rôznych hravých aktivít spoznať kultúru, literatúru a jazyk národnostných menšín zastúpených v inštitútoch Centra, ako sú rómska, rusínska a maďarská menšina.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

NOVOROČNÉ STRETNUTIE PRI ČAŠI VÍNA

Anna POLAČKOVÁ, Viliam TARJÁNYI

K tradičným univerzitným podujatiam, konajúcim sa začiatkom nového kalendárneho roka, neodmysliteľne patrí novoročná časa vína, ktorá sa na pozvanie rektora Prešovskej univerzity v Prešove (PU) prof. Petra Kónya uskutočnila 22. januára v Študentskej jedálni PU. Tohtoročného priateľského stretnutia s vedením univerzity sa zúčastnilo viac ako 300 tvorivých pedagogických a vedúcich zamestnancov.

„Dovoľte mi aby som vás srdečne privítal na našom tradičnom novoročnom podujatí a poďakoval sa vám, že ste v takomto hojnom počte prišli do priestorov univerzitnej jedálne. Pred niekoľkými týždňami sme sa rozlúčili so starým rokom, ktorý sa niesol aj v znamení príchodu a nakoniec aj pôsobenia akreditačnej skupiny. Môžem povedať, že to bol náročný rok a ten, ktorý nás čaká zrejme nebude o nič ľahší. Prinesie nám určite nové výzvy, nové problémy, ale tiež očakávanú hodnotiacu správu Akreditačnej agentúry, od čoho sa bude odvíjať aj naše pôsobenie v nasledujúcich mesiacoch a rokoch. V tomto neľahkom roku vám chcem zaželať hlavne pevné zdravie, šťastie, pohodu, výdrž, elán, ale aj úspechy vo všetkých oblastiach vašej činnosti,“ uviedol vo svojom úvodnom príhovore rektor prof. Kónya, ktorý všetkým zamestnancom zároveň poďakoval za vykonanú prácu v uplynulom roku.

Býva dobrým zvykom, že toto univerzitné podujatie prebieha v prostredí príjemnej hudby. Tohto

roku sa podieľal v priamej interpretácii hudobnej tvorby Komorný orchester Camerata academica PU. V umeleckej činnosti komorného orchestra to bolo novum. Dramaturgia programu bola doc. Renátou Kočišovou, umeleckou vedúcou komorného orchestra veľmi dobre tematicky vyskladaná za účelom skladiet na počúvanie. Počas hodiny a pol účinkovania spríjemnil komorný orchester publiku atmosféru nádhernými melódiami z operiet a opier.

Od rakúskeho skladateľa kráľa valčíkov Johanna Straussa, ml. zaznel valčík z jeho najslávnejšej operety Cigánsky barón. Valčík Charlesa Gounoda z opery Faust a Markétka „prinútil“ prítomných na chvíľu sa zastaviť a započúvať sa do krásnej melódie tohto valčíka. Jeden zo skvostov viedenskej operety od Franza Lehára, arr. Jef Manookian – The Merry Widow“ II. Waltz bol ozdobou príjemného popoludnia. Podľa niektorých hudobných kritikov opereta Veselá vdova urobila z Franza Lehára dediča Johanna Straussa II. V decentnom prevedení

zaznela jedna z najznámejších barkarol Jacquesa Offenbacha, arr. Jef Manookian – Barcarolle, from, The Tales of Hoffmann“. Z tvorby bardejovského rodáka Bélu Kélera si osadenstvo univerzity vypočulo čardáš Spomienka na Bardejov op. 31. V repertoári Komorného orchestra Camerata academica boli vkusne a podľa aktuálnosti zakomponované aj ľudové piesne zo Šariša Mikuláša Moyzesa a domácu premiéru mali Špivanky o Prešove /A od Prešova, Od Prešova/ arr. Viliama Tarjányiho, ml. Členovia orchestra hrali s ľahkosťou a precítnosťou. Súčasťou mozaiky programu bol aj romantický klavír v interpretácii doc. Liubov Gunder. Komorný orchester Camerata academica svojím vystúpením potvrdil umeleckú vyspelosť, že je schopný interpretácie aj takéhoto žánru a primus v oblasti umeleckej produkcie, aktivít a reprezentácie umeleckých súborov Prešovskej univerzity v Prešove.

Foto: František FRANKO

JUBILEJNÁ KONFERENCIA PROFESORA HORÁKA

Anna POLAČKOVÁ

Pri príležitosti životného jubilea významného slovenského dramatika a dlhoročného vysokoškolského profesora Karola Horáka sa 24. januára na pôde Prešovskej univerzity v Prešove (PU) uskutočnila vedecká konferencia s názvom *Prekračovanie hraníc (k tvorbe Karola Horáka)*. Podujatie, ktoré sa konalo pod záštitou rektora PU prof. Petra Kónya, otvoril prezident SR Dr. h. c. Rudolf Schuster.

Karol Horák je slovenský prozaik, literárny a divadelný vedec, vysokoškolský pedagóg, ktorý stále aktívne pracuje na Prešovskej univerzite s viackrát zdôrazňovaným zámerom – udržať na fakultách a vysokých školách tvorivého ducha, ktorý bol vždy vlastný mladej generácii. Vďaka nemu sa na univerzite už viac ako polstoročie úspešne uskutočňuje prehliadka umeleckej tvorivosti vysokoškolákov Slovenska, známa ako Akademický Prešov (AP), ktorej je dlhoročným riaditeľom.

„Profesor Horák je osobnosť, ktoré má Slovensko, čím ďalej tým menej. Nie je to teoretik, ktorý neopustil brány školy, ale patrí medzi profesorov aktívne spojených s praxou,“ uviedol vo svojom príhovore prezident Rudolf Schuster, ktorý patrí k dlhoročným priateľom Karola Horáka. Pri príležitosti jeho 80.

narodenín mu zároveň udelil striebornú medailu prezidenta Rudolfa Schustera.

„Pán profesor Horák je jedna z najvýznamnejších postáv nielen našej univerzity, ale moderného vysokého školstva v Prešove vôbec. Za viac ako polstoročie vychoval veľa generácií absolventov, ktorí sa úspešne uplatňujú v rôznych oblastiach, za čo mu v mene celej univerzity ďakujem,“ vyzdvihol rektor Peter Kónya. Jeho slová doplnila i dekanka Filozofickej fakulty PU prof. Beáta Balogová: *„Bez pátosu si dovoľím povedať, že Filozofická fakulta je na vás hrdá. Ak by som mala tú možnosť, určite by som Vám udelila čestné občianstvo Prešova, lebo niet na Slovensku a v Čechách človeka, ktorý miluje umenie, aby nepoznal také významné podujatie, akým je Akademický Prešov.“*

Karol Horák sa pred začatím vedeckej časti konferencie prihovoril prítomným slovami: *„Ďakujem pánovi rektorovi za akt sympatie, ktorým umožnil uskutočnenie tohto podujatia, v ktorom rezonuje mojich šesťdesiat rokov nepretržitého pracovného vedecko-pedagogického spojenia s prešovskou kultúrou. Trošku som sa bál priznať si, že mám 80 rokov, ale som rád, že vidím v auditóriu priateľov a priateľky, ktorí ma s trpezlivosťou im vlastnou oslobodzovali od mojich chýb a pevne ma chránili pred skrytými pascami nepriateľov.“*

Na konferencii vystúpili prezenčnou a dištančnou formou poprední slovenskí teatrologia, literárni vedci, rozhlasoví a televízni redaktori, estetici, no tiež bývalí členovia študentského divadla či študenti Karola Horáka. Referáty sa týkali jeho dramatickej, epickej, divadelnej či rozhlasovej tvorby, no tiež organizačných aktivít v rámci AP. Viaceré príspevky mali osobný, spomienkový ráz, no v každom sa vyzdvihol prínos profesora Horáka pre slovenskú kultúru, vedu a pedagogickú prax.

Foto: František FRANKO

MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI S IPČKOM

Anna POLAČKOVÁ

Spolupráca pri odborných konzultáciách či podporných aktivitách pre študentov je spoločným zámerom memoranda o spolupráci, ktoré 19. marca podpísali rektor Prešovskej univerzity (PU) v Prešove Peter Kónya a Marek Madro, riaditeľ občianskeho združenia IPčko. Prešovská univerzita sa tak stala prvou univerzitou na Slovensku, ktorá s IPčkom nadviazala tento typ spolupráce.

IPčko je občianske združenie, ktoré od roku 2012 stojí pri ľuďoch, keď potrebujú pomoc. Jeho cieľom je, aby ľudia, ktorí sa ocitnú v náročných a krízových situáciách, mali nonstop dostupnú odbornú psychologickú pomoc a podporu. Pri plnení tohto cieľa využíva a prepája najnovšie psychologické poznatky s modernými technológiami.

Univerzita spája sily s IPčkom

Medzi inštitúcie, s ktorými dané občianske združenie zintenzívnilo svoju spoluprácu sa ako prvá univerzita na Slovensku zaradila Prešovská univerzita. „Som rád, že naša univerzita nadväzuje spoluprácu s občianskym združením IPčko s cieľom rozšíriť spôsob podpory našim študentom a študentkám v oblasti duševného zdravia,“ uviedol pri podpise memoranda Peter Kónya, rektor PU.

„Na našich psychologov a psychologičky v Prešove sa obrátilo už v minulom roku so žiadosťou o pomoc 326 študentov a študentiek, ktorí najčastejšie hovorili o témach osamelosti, tlaku na výkon, úzkosti, sebapoškodzovania, neprijatí, nízkom sebavedomí, depresii a myšlienkach na ukončenie života, ako aj o pocite strachu a obavách spojených s témou bezpečnosti v školskom prostredí. Mladí ľudia potrebujú pomoc, podporu a bezpečný priestor, v ktorom bez obáv zo stigmy môžu hovoriť o všetkom, čo potrebujú a prežívajú.

Potrebujú vidieť, že aj univerzite na nich záleží, že systém okolo nich funguje a robí kroky smerujúce k ich podpore a vytváraniu pocitu bezpečia,“ zdôraznil na stretnutí riaditeľ IPčka Marek Madro. Hlavným podnetom na vznik memoranda bolo podľa jeho slov to, že univerzitní študenti a študentky zo Slovenska, Ukrajiny a Ruska využívajú anonymné, bezplatné a dostupné psychologické služby poskytované v centre krízovej intervencie Káčko Prešov, ktoré je projektom IPčka. „Téma duševného zdravia je mimoriadne aktuálna a dopady náročných situácií, ktoré ako jednotlivci aj spoločnosť prežívame, si vyberajú svoju daň v podobe zhoršujúceho sa stavu duševného zdravia študentov a študentiek. Pomoc a podporu pri riešení náročných situácií potrebujú nielen oni, ale aj vyučujúci, ktorí sú každodennom kontakte s mladými ľuďmi,“ doplnil Madro.

V súlade so zámermi rozvoja univerzity a IPčka sa budú obe strany memoranda na princípoch vzájomnej dôvery a porozumenia usilovať svoju činnosť realizovať najmä v oblasti podporných aktivít pre študentov, projektov a grantovej spolupráce, podpory spolupráce s odborníkmi, ale aj v oblasti spoločnej organizácie podujatí. Dôležité budú taktiež vzájomné odborné konzultácie či výmena informácií medzi univerzitou a IPčkom s cieľom sledovať aktuálne potreby a následne tomu prispôbovať svoje služby.

Psychologické poradenstvo na univerzite

Prešovská univerzita poskytuje psychologické poradenstvo svojim študentom a študentkám aj priamo na univerzite, a to prostredníctvom pracoviska psychologického poradenstva pri Inštitúte psychológie Filozofickej fakulty PU. Poradenstvo je poskytované pri rôznych osobných, vzťahových a študijných problémoch. Najčastejšie sú to problémy v komunikácii, nízka sebadôvera, pocity menejcennosti, strach a úzkosť zo skúšok, problémy v štúdiu, či rodinné a partnerské komplikácie.

S cieľom podporovať duševné zdravie sa univerzita popri vzdelávaní snaží vytvárať možnosti a priestor pre organizované i individuálne športové a kultúrne vyžitie svojich študentov. Študenti sa môžu socializovať vo viacerých športových kluboch a umeleckých telesách, ale zároveň môžu využívať športoviská, telocvične, plaváreň podľa svojho záujmu a dostupnosti priestorov. Univerzita taktiež pravidelne organizuje koncerty, besedy, autorské čítania, umelecké výstavy, ktoré sú určené celej akademickej obci. Priamo v priestoroch univerzity sú realizované aj omše, ktoré sú dôležitou súčasťou života viacerých študentov.

anonymne – bezplatne – nonstop
Krizová linka pomoci: 0800 500 333

FILOZOFICKÁ FAKULTA MÁ NOVÚ PROFESORKU

Anna POLAČKOVÁ

Zoznam profesorov na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (FF PU) sa rozrástol. Tridsiatou profesorkou na fakulte sa stala prof. Mgr. et Mgr. Adriána Ingrid Koželová, PhD. z Inštitútu romanistiky FF PU, ktorá si z rúk prezidentky SR Zuzany Čaputovej prevzala vymenúvací dekrét v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo.

Prezidentka Zuzana Čaputová vymenovala 26. marca v Prezidentskom paláci 39 nových profesorov vysokých škôl. Vo svojom príhovore uviedla, že profesori reprezentujú rozmanité odbory, školy či univerzity. „Čo by vás všetkých určite malo spájať, je záujem, aby na našich vysokých školách vládla slobodná a motivujúca atmosféra. Aby z nich vychádzali odborne zdatní absolventi pripravení vykonávať svoje povolania.“ Hlava štátu novým profesorkám a profesorom zároveň

pripomenula, že vďaka ich vzdelaniu a skúsenostiam môžu vzdelávať a vychovávať mladú vysokoškolskú generáciu, aby v čase, ktorý príde, prevzala zodpovednosť za úspešný vývoj našej krajiny. „Vašou úlohou je prispievať k múdrosti spoločnosti. A múdrosť nie je len zhromaždená vedomosť. Je to žité poznanie, ktorého súčasťou je silný hodnotový základ. A práve vzdelanosť založená na hodnotách má byť základom spoločnosti. Želám vám, aby sa dnešný deň, ktorý je pre vás výnimočný, stal

začiatkom novej etapy vášho akademického a spoločenského pôsobenia, ktoré bude rovnako úspešné a prinesie prospech nielen vašim vysokým školám, ale aj celej spoločnosti,“ adresovala novým vysokoškolským profesorom v príhovore.

„Stát v blízkosti pani prezidentky v nádherných priestoroch Prezidentského paláca bolo povznášajúce. Výnimočnosť chvíle sa snúbi s pocitom zodpovednosti a zároveň s hrdosťou, že - napriek prekážkam - veda na Slovensku napreduje a prosperuje. A v myšlienkach som samozrejme bola s blízkymi, ktorí ma podporovali a pomáhali mi, pretože profesúra nie je dielom jedného človeka. Som vďačná všetkým tým, ktorí mi na tejto ceste boli oporou,“ povedala novovymenovaná prof. Koželová, ktorá je absolventkou FF PU.

Doktorandské štúdium ukončila v odbore literárna veda a habilitačné a inauguračné konanie absolvovala v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo. Na fakulte aktuálne vyučuje translatologické disciplíny. Vo svojej vedeckovýskumnej činnosti sa zameriava na výskum divergencie medzi originálom a prekladom, orientuje sa na prekladateľské kompetencie a na kultúrne referencie a s nimi spojené možnosti a osobitosti ich transferu. Rovnako sa venuje téme didaktiky prekladu a tvorbe študijných materiálov zabezpečujúcich praktický tréning prekladateľských zručností. Je autorkou a spoluautorkou viacerých vedeckých monografií, vysokoškolských učebníc a učebných textov.

Na PU aktuálne pôsobí 75 univerzitných profesorov.

Foto: archív profesorky

PRIHLASOVANIE DO LOGICKEJ OLYMPIÁDY PRE NAJMENŠÍCH

Anna POLAČKOVÁ

Organizátori ohlásili spustenie registrácie do 9. ročníka Logickej olympiády pre najmenších. Jej cieľom je rozvíjať logické myslenie a zručnosti, ktoré budú predškóľáci potrebovať pri vstupe do školy. Registrácia do súťaže, ktorá je určená predškóľakom zo slovenských, ale aj českých materských škôl, sa začala 28. februára a potrvá do 30. apríla 2024.

Súťaž Logická olympiáda pre najmenších podporuje rozvoj logického myslenia detí predškóľského veku. Jej organizátormi sú Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove (PF PU), Centrum poradenstva a prevencie v Sabinove a mesto Prešov. „Obsahom zápolenia bude preverenie jednoduchých logických funkcií, tvorenia pojmov, dobrej pamäti, počítania a precvičovania jemnej motoriky detí predškóľského veku. Teda všetko zručností, potrebných na úspešné zvládnutie vyučovacích predmetov počas povinnej školskej dochádzky,“ priblížil Ľuboš Lukáč, externý spolupracovník PF PU a učiteľ intelektovo nadaných žiakov.

Predškóľáci okúsia svet logiky, abstraktného myslenia, hľadania súvislostí a precvičovania jemnej motoriky. „Hlavnou myšlienkou podujatia je zapojiť sa, skúsiť vyriešiť, rozmyšľať možno aj netradične a svoje riešenie, výsledok, aj zdôvodniť. Riešenie logických úloh olympiády učí deti komunikovať, vyjadrovať svoj názor, podporí prácu v skupine a umožní prezentovať

logické myslenie dieťaťa,“ ozrejmil Lukáč, ktorý je zároveň jedným z odborných garantov súťaže. Olympiáda bude prebiehať v réžii zaregistrovaných materských škôl písomnou formou alebo spoločným riešením úloh v kolektíve detí, napríklad pri počítači alebo interaktívnej tabuli. Registrované materské školy dostanú od organizátorov zdarma testovací súbor ôsmich logických úloh a na konci súťaže taktiež diplom pre každé dieťa o absolvovaní logickej olympiády.

Podľa organizátorov je o olympiádu z roka na rok vyšší záujem. Vlni sa do 8. ročníka súťaže prihlásilo o takmer 1200 detí, viac ako rok predtým. Stúpol aj počet zaregistrovaných materských škôl z 331 na 344, čo bolo v histórii súťaže doposiaľ najviac. Registrácia detí do olympiády je úlohou materských škôl, ktoré tak musia urobiť

prostredníctvom online formulára, zverejneného na webovej stránke www.logickaolympiada.sk. Testovací súbor organizátori zasielajú školským koordinátorom od 8. mája 2024.

Pedagogická fakulta PU sa už niekoľko rokov významnou mierou podieľa na rôznych projektoch a aktivitách určených nadaným žiakom. Patrí medzi spoluorganizátorov Logickej olympiády nadaných žiakov základných škôl a 8-ročných gymnázií. Každoročne organizuje odborný seminár Rozumieme nadaným, určený odborným a pedagogickým zamestnancom škôl a poradenských zariadení, rodičom detí a študentom vysokých škôl.

Foto: Rozumieme nadaným

DO 12. ROČNÍKA LOGICKEJ OLYMPIÁDY SA ZAREGISTROVALO TAKMER 2700 ÚČASTNÍKOV

Anna POLAČKOVÁ

Organizátori Logickej olympiády ohlásili tentoraz zaregistrovanie 2673 žiakov základných škôl a osemročných gymnázií, čo je o 200 viac ako vlani. Finále 12. ročníka najväčšej celoslovenskej súťaže intelektovo nadaných detí sa uskutoční v máji na Pedagogickej fakulte (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove.

Metropola Šariša od roku 2013 pravidelne hostí najmladších nadaných zo všetkých kútov Slovenska. Spoluorganizátormi veľkého finále budú tento rok Pedagogická fakulta PU, Centrum poradenstva a prevencie v Sabinove a Regionálny úrad školskej správy v Prešove. Súťaž patrí do portfólia projektov organizovaných celoslovenskou iniciatívou Rozumieme nadaným.

Logická olympiáda preverí logický, matematický a priestorový úsudok

a verbálne myslenie účastníkov. Súťaží sa v dvoch kategóriách: žiaci 1. stupňa ZŠ (1. – 4. ročník ZŠ) a žiaci 2. stupňa ZŠ (5. – 9. ročník ZŠ). „Z celkového počtu zaregistrovaných žiakov zastupuje tento rok prvý stupeň základnej školy 1221 súťažiacich, z druhého stupňa a osemročných gymnázií, teda nadaných žiakov do 15 rokov, je 1452 prihlásených,“ priblížil Ľuboš Lukáč, externý spolupracovník na PF PU, špeciálny pedagóg a učiteľ intelektovo nadaných žiakov. Ako doplnil,

v prvej fáze súťaže prebehnú školské kolá zaregistrovaných škôl, ktoré sa uskutočnia v marci. Finálové kolo je naplánované na máj a po covidom vynútenej pauze prebehne prezenčnou formou. Do finále na univerzitnej pôde v Prešove postúpia podľa pravidiel súťaže víťazi školských kôl.

Rodičia sa môžu poradiť s odborníkmi

Finalisti Logickej olympiády sa okrem „pretekov“ v myslení budú môcť zúčastniť workshopu, ktorý je jednou z klasických sprievodných akcií súťaže. „V predvečer finále čaká účastníkov najmä zo vzdialenejších kútov našej krajiny outdoorová aktivita – výprava k vodnej nádrži Sigord v blízkych Slanských vrchoch. Jej názov je Večer talentov. Stretnutie nadaných žiakov, rodičov a učiteľov v lesoch obohatí kúzelná fyzika, spoločenské hry, netradičné matematické hry, hlavolamy a rébusy. Rodičia a učitelia môžu využiť príležitosť konzultovať problematiku a získať informácie o špecifikách edukácie intelektovo nadaných žiakov,“ uviedol Lukáč. Na Sigorde sa dozvedia informácie o ďalších prebiehajúcich projektoch a aktivitách iniciatívy Rozumieme nadaným.

Na odbornom seminári vystúpia i nadaní

Ambíciou odborného seminára Rozumieme nadaným, ktorý prebieha rovnako v priestoroch Prešovskej univerzity je osloviť učiteľov, psychologov, špeciálnych pedagógov, rodičov žiakov a študentov PF PU, ktorých profesionálne stretnutia s nadanými žiakmi v praxi ešte iba čakajú. „V auditóriu má svoje miesto aj laická verejnosť. Témy seminára vymedzujú príspevky odborníkov z oblasti výchovy a vzdelávania nadaných žiakov. Po odborných prednáškach a vystúpeniach učiteľov z praxe príde na rad pohľad na vzdelávanie nadaných detí očami samotných detí, ktoré si pripravia vlastné príspevky,“ uzavrel Lukáč, ktorý je autorom celoslovenskej iniciatívy Rozumieme nadaným.

Foto: archív LO

ŠTUDENTI FYZIOTERAPIE ZÍSKAJÚ PRAX V POPREDNOM REHABILITAČNOM CENTRE

Anna POLAČKOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove (PU), zastúpená Fakultou zdravotníckych odborov (FZO), a rehabilitačné centrum Adeli Medical Center, podpísali 27. februára 2024 Memorandum o spolupráci, čím sa otvára nová kapitola v zlepšovaní kvality vzdelávania a vedeckovýskumnej činnosti v oblasti fyzioterapie. Táto spolupráca, prvá svojho druhu na Slovensku, umožní študentom získavať najmodernejšie poznatky a prax priamo v prostredí jedného z najväčších neurorehabilitačných centier na svete.

Spolupráca medzi Prešovskou univerzitou a Adeli Medical Center v Piešťanoch symbolizuje významný krok vpred v oblasti rehabilitačného vzdelávania na Slovensku. Posilní vzdelávací proces ale aj výskum, čím sa vytvárajú lepšie predpoklady pre kvalitnú starostlivosť o pacientov. „Vďaka spolupráci s Adeli Medical Center sa nám otvárajú nové možnosti, ako pripraviť našich študentov na výzvy, ktoré ich čakajú v profesionálnom živote. Je to pre nich príležitosť, aby sa učili priamo od popredných odborníkov a boli vystavení najnovším metódam a technológiám v rehabilitácii,“ uviedla Štefánia Andraščíková, dekanka Fakulty zdravotníckych odborov. Podľa jej slov spoluprácu inicioval doktor Jozef Pribula, ktorý ako neurológ s medzinárodnými skúsenosťami

prispel k inovatívnym prístupom v edukačnom procese na fakulte. Tento impulz potvrdzuje aj pôsobenie absolventov fakulty v rehabilitačnom centre Adeli, čo podčiarkuje vysokú úroveň vzdelávania a odbornosti, ktorú fakulta poskytuje svojim študentom. Predmetom spolupráce je účasť na vzdelávaní a výučbe v podobe prednášok a odborných seminárov zo strany odborníkov z praxe. Nemenej dôležité budú aj semestrálne stáže a klinická odborná prax študentov v rehabilitačnom centre Adeli, čo poskytnú študentom poznatky a skúsenosti, ktoré môžu dokonca nahradiť ich zahraničné praxe. „Odbornej praxe sa od mája do augusta v dvojtyždňových turnusoch zúčastní celkovo 72 študentov Katedry fyzioterapie

2. ročníka bakalárskeho a 1.a 2. ročníka magisterského štúdia,“ ozrejmila dekanka.

Význam partnerstva vyzdvihla aj výkonná riaditeľka a správkyňa Nadácie Adeli, Zuzana Cyprichová: „Vynikajúci vzťahy s Prešovskou univerzitou vnímame ako jedinečnú príležitosť pre budúcich fyzioterapeutov učiť sa priamo od odborníkov v reálnej praxi a vzájomne sa obohacovať v rýchlo sa rozvíjajúcej oblasti rehabilitácie. Memorandum o spolupráci je základom pre pevné vzťahy medzi nami a univerzitou, čím sa vytvárajú predpoklady, že naše medzinárodné rehabilitačné centrum sa môže stať prvým zamestnávateľom absolventov Fakulty zdravotníckych odborov.“ Cyprichová zároveň doplnila, že v Adeli Medical Center sa od jeho vzniku od roku 2004 úspešne liečilo viac ako 20 000 pacientov z viac ako 64 krajín sveta.

Okrem vzdelávacích príležitostí, darovalo ADELI Medical Center fakulte aj prístroj ICAROS Health, v hodnote takmer 21 500 eur, určený na výučbu a prax študentov fyzioterapie. Tento prístroj, kombinujúci fyzický tréning s virtuálnou realitou, je zameraný na zlepšenie tréningu jadra tela, stability a rovnováhy a je novým prvkom pri neurorehabilitácii pacientov. „Prístroj je vhodný pre ortopedických pacientov trpiacich nešpecifickými bolesťami krížov a pacientov s cievnou mozgovou príhodou na aktívnu mobilizáciu, zlepšenie posturálnej kontroly (držania tela), zníženie rizika pádov, zlepšenie zmyslových funkcií, ako aj jemnej a hrubej motoriky. Svoje využitie a uplatnenie má aj vo fyzioterapii športovcov,“ uzavrela Cyprichová.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

TVORBA NOVÝCH VÝUČBOVÝCH MATERIÁLOV PRE ŠTUDENTOV PEDAGOGICKÝCH ODBOROV

Tatiana DUBAYOVÁ

Na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (PF PU) sa začal riešiť nový projekt Erasmus+, ktorého zámerom je vytvorenie študijných materiálov pre študentov pedagogických odborov na rozšírenie ich zručností v oblasti poradenstva pre deti/žiakov s rôznymi druhmi zdravotného znevýhodnenia.

Súčasná skúsenosť v oblasti špeciálneho vzdelávania a inkluzívnej vzdelávacej praxe čelia viacerým výzvam, ktoré vychádzajú predovšetkým zo spoločenských zmien. Tie si vynucujú profesionálny rozvoj aktérov zodpovedných za inkluzívne vzdelávanie, avšak konečným príjemcom zvýšenej efektivity odborných činností sú rodičia detí s rôznym postihnutím a samotní žiaci. Zároveň s týmito trendmi vznikla zásadná potreba posilniť rozvoj zručností a odborných kompetencií pedagógov, ktorí sú hlavnými aktérmi systému vzdelávania žiakov so špeciálnymi potrebami. Sú si vedomé týchto potrieb, členky Katedry špeciálnej pedagogiky PF PU reagovali na výzvu kolegov z Maďarska na zapojenie sa do podávania projektu reflektujúceho tieto témy

a po jeho schválení sa na Pedagogickej fakulte začal riešiť projekt Rozvoj inovatívnych metód odbornej prípravy učiteľov pre inklúziu a rovnaký prístup vo vzdelávaní (Developing innovative teacher training methods for inclusion and equal access in education, 2023-1-HU01-KA220-HED-000165378), do ktorého sú zapojené Katolícka univerzita Karola Eszterházyho (Maďarsko) ako hlavný riešiteľ projektu, Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity (Slovensko) a nezisková organizácia Social Cooperative Activities for Vulnerable Groups – EDRA (Grécko). Úlohou projektu je vytvorenie a overenie príručky a študijných materiálov na podporenie zručností budúcich pedagógov v oblasti poradenstva pre deti/žiakov s rôznymi druhmi zdravotného znevýhodnenia.

Výučbový materiál bude overovaný prostredníctvom seminárov a školení, ktoré budú organizované v Maďarsku, Grécku a na Slovensku. V duchu vytvorenia prostredia na kvalitnú spoluprácu sa 25. – 26. 1. 2024 na Katolíckej univerzite Karola Eszterházyho v Egeri konalo úvodné stretnutie k projektu. Stretnutia sa zúčastnili riešiteľky zo slovenskej časti riešiteľského tímu: Dr. Jana Kožárová, doc. Tatiana Dubayová a Dr. Patrícia Mirdalíková. Predmetom stretnutia bola komunikácia o úlohách v najbližšom období, za plnenie ktorých je zodpovedný práve slovenský tím. Intenzívne rokovania boli spestrené spoznávaním historických pozoruhodností univerzity a krásami mesta Eger. V nasledujúcom období bude úlohou tímu zozbierať osvedčené postupy v oblasti pedagogického a špeciálnopedagogického poradenstva s osobitným dôrazom na inklúziu a interdisciplinaritu. Na základe ich analýz budú pripravené učebné materiály, ktoré budú, okrem iného, tiež podporovať rozvoj osobnosti študentov pedagogických odborov, zvyšovať ich motiváciu pre poradenstvo a podporovať ich aktívny prístup k získavaniu nových zručností.

Foto: Tatiana DUBAYOVÁ

9. ROČNÍK KONFERENCIE SÚRADNICE ESTETIKY, UMENIA A KULTÚRY

Lukáš MAKKY, Jana MIGAŠOVÁ

Odborníčky a odborníci oblastí estetiky, teórie, filozofie a dejín umenia sa už tradične stretli, aby predstavili svoje aktuálne skúmania a živo diskutovali v prospech odborovej komunity. Deviaty ročník konferencie Súradnice estetiky, umenia a kultúry bol špeciálny – privítal vyše tridsať účastníkov v medzinárodnom zložení, no tentokrát v inšpiratívnom prostredí Štrbského Plesa.

Konferencia s názvom *Súradnice estetiky, umenia a kultúry* patrí takmer celú dekádu medzi medzinárodne rešpektované vedecké podujatia. Hostiteľom je každoročne Inštitút estetiky a umeleckej kultúry Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IEUK FF PU). Ostatný deviaty ročník menovaného podujatia sa uskutočnil už tradične v jedenástom mesiaci roka ako jeden z eventov Týždňa vedy a techniky SR, tentokrát v inšpiratívnom prostredí Štrbského plesa vo Vysokých Tatrách.

Tematicky je konferencia ukotvená pravidelne v špecifickom odborovom probléme, ktorý je na pracovisku riešený v rámci aktuálnej grantovej úlohy. Odbornej garancie a organizačnej gescie zhostila riaditeľka inštitútu prof. Slávka Kopčáková, ktorá ako hlavná riešiteľka grantovej úlohy stanovila pútavú a esenciálne

interdisciplinárnu tému stretnutia. Vďaka podpore grantovej agentúry VEGA a finančným prostriedkom získaným z grantu bola zverejnená výzva a realizované sústredené stretnutie s titulom Medzi minulosťou a súčasnosťou estetiky – kritické edície v kontextoch historickej pamäti a kritické čítanie ako aktualizácia európskeho estetického myslenia. Želaným cieľom príspevkov bolo skúmať a prezentovať dôležité mílniky historiografie estetiky a preveriť ich pozíciu v súčasnom európskom odborovom diskurze. Spoločnou platformou diskusie bola idea, že základom skúmania musí byť kritická práca s prameňmi a opätovná rekonštrukcia pôvodných ikonických koncepcií tvoriacich tzv. základ estetického myslenia.

Prvý konferenčný deň otvoril Dr. Botond Csuka (Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Budapešť) s príspevkom Taste,

Beauty and the “Science of Man”: Some Remarks on the Emergence of Aesthetics in Central Europe (Szerdahely and Schedius). Zastúpenie klasických filológov potvrdilo dôležitosť presahov disciplín estetiky, klasická filológia a filozofia. Doc. Erika Brodňanská (UPJŠ v Košiciach) a Dr. Anabela Katreničová z Inštitútu romanistiky FF PU predniesli jeden z ťažiskových príspevkov konferencie zameraný na kritické edície v teórii a praxi. Dr. Katarína Karabová (Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita) predstavila vybrané etické a estetické spisy tlačené a publikované v kníhtlačiarňi Trnavskej univerzity v 17. a 18. storočí. Ďalšiu z iniciačných prednášok uviedli prof. Slávka Kopčáková a Dr. Slávka Oriňáková. Akcentovali dôležitosť metatextu v podobe editorských postupov pri preklade latinského estetického kompendia z 19. storočia *Isagoge in eruditio-nem aestheticam* (1842).

Plenárna prednáška druhého dňa konferencie, ktorú predniesol doc. Miloš Ševčík (Univerzita Karlova, Praha), výrazne zarezovala a otvorila otázky bádania a diskusie v oblasti procesualnej a post-štrukturalistickej estetiky. Nadviazali naň ďalší kolegovia z Českej republiky, mnohí z nich už pravidelní účastníci „Súradníc“.

Tvoriví pracovníci IEUK FF PU predstavili svoje expertízy reprezentujúce ich nové výskumné zamerania: doc. Adrián Kvokačka (Kantovo „predkritické“ myslenie); doc. Jana Migašová (Jaroslav

Honza Dubnický a modernistický projekt slovenského dejepisu umenia); Dr. Tomáš Timko (estetika Nicolaia Hartmanna); doc. Lukáš Makky (inovatívne prístupy čítania ikonických estetických textov); doc. Zuzana Slušná (Anna Fischerová a slovenská koncepcia estetickej výchovy). Člen Inštitútu filozofie (FF PU), doc. Ondrej Marchevský poukázal na zaujímavý fenomén „intelektuálnych dvojníkov“ v ruskej filozofii 19. storočia.

Výrazné zastúpenie mali príspevky k oblasti reinterpretácie a „rekonštrukcie“ kľúčových diel hudby

a divadla. Na problémom cenzúry pri publikovaní humorných textov ľudových piesní v zbierkach skladateľa B. Bartóka upozornila prof. Markéta Štefková (VŠMU, Bratislava); súčasné dramaturgické koncepcie klasických operných diel podrobila analýze Dr. Michaela Mojžišová (Ústav divadelnej a filmovej vedy, CVU SAV); doc. Eva Kušnírová (IEUK FF) sa venovala otázkam performatívneho umenia. Trojdňovým podujatím najvýraznejšie rezonovala potreba poctivého návratu k textu: potreba jeho citlivej rekonštrukcie, následnej dekonštrukcie a napokon kritickej reflexie vlastného individuálneho vedeckého pohľadu, ktorého „dizajn“ je utváraný predovšetkým čítaním paradigmatických titulov. Dobrou tradíciou etablovaného podujatia je starostlivosť o vytvorenie podmienok pre otvorenú odbornú diskusiu, ktorá pokračuje aj po oficiálnych rokovaníach v neformálnej rovine, vrátane prechádzok v horskej prírode. Nedeľňajšia diskusia za okrúhlym stolom (dočasne) uzatvorila konferenčné rokovania apelom na rozriešenie metodologických otázok a návrhmi nových výskumných tém pre nasledujúce ročníky podujatia.

Foto: Tomáš TIMKO

PREŠOVSKÍ GEOGRAFI NA KONFERENCII V RÁMCI VÝROČIA GEOGRAFICKÉHO ÚSTAVU

Juliana KROKUSOVÁ

Pri príležitosti 80. výročia založenia Geografického ústavu SAV a zároveň 70. výročia založenia Slovenskej akadémie vied sa v Bratislave konala konferencia *Tvorivé hľadanie v geografii*, ktorej sa zúčastnili aj zamestnanci Katedry geografie a aplikovanej geoinformatiky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (FHPV PU).

Podnetom pre organizovanie konferencie bolo hneď niekoľko dôležitých výročí – 80. výročie založenia Zemepisného ústavu Slovenskej akadémie vied a umení, ktorý bol predchodcom súčasného Geografického ústavu SAV. Okrem toho sme si pripomenuli aj 70. výročie založenia Slovenskej akadémie vied a začlenenia Zemepisného ústavu do SAV ako aj 60. výročie zmeny názvu na Geografický ústav SAV.

Konferencia bola organizovaná pod záštitou predsedu SAV prof. Pavla Šajgalíka. V Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca sa uskutočnilo slávnostné otvorenie konferencie a oceňovanie významných osobností, ktoré prispeli k rozvoju Geografického ústavu SAV. Veľmi podnetné boli aj pozvané prednášky vybraných hostí.

Druhý deň konferencie prebiehal v priestoroch Mirbachovho paláca, kde sme si vypočuli veľké množstvo odborných prednášok v rámci jednotlivých sekcií. Súčasťou programu bola aj komentovaná prehliadka výstavy *Cesta (z) mesta*:

Ako sa mení zázemie Bratislavy, ktorá sa uskutočnila vo výstavnej sieni v Starej radnici.

Okrem pozvaných referátov a odborných prednášok prebiehala v historických priestoroch Mirbachovho paláca aj posterová sekcia.

V rámci nej odzneli prezentácie členov Katedry geografie a aplikovanej geoinformatiky FHPV PU doc. Radoslava Klamára – Vybrané globálne indexy a ich hodnotenie v krajinách sveta, Dr. Štefana Koca – Mapovanie vodnej erózie metódou Structure from Motion a Dr. Juliany Krokusovej – Hlavné trendy a zmeny sobášneho správania na Slovensku.

Konferencia sa vyznačovala vysokou odbornou aj spoločenskou úrovňou. Okrem prezentácie výsledkov vedeckého výskumu a výmeny odborných poznatkov a skúseností mala organizácia konferencie aj pridanú hodnotu. Stretnutie geografov, vedcov s dlhoročnou výskumnou aj pedagogickou praxou s mladšou

nastupujúcou generáciou je vždy podnetné a tvorivé a je prísľubom do budúcnosti geografie.

Geografický ústav SAV bol založený v roku 1943 ako Zemepisný ústav Slovenskej akadémie vied a umení. Dňa 18.6.1953 bol začlenený pod Slovenskú akadémiu vied (SAV). Uznesením Predsedníctva SAV č.1 z 5.11.1962 a s účinnosťou od 1.1.1963 bol premenovaný na Geografický ústav SAV. Geografický ústav predstavuje významnú vedecko-výskumnú inštitúciu, ktorá zásadným spôsobom reaguje na široké spektrum výziev geografického výskumu. Výsledkom ich vedeckej činnosti je rozsiahla projektová činnosť a publikácie rôzneho druhu, ktoré majú obrovskú vedeckú aj celospoločenskú hodnotu a zároveň predstavujú odrazový mostík pre ďalšie vedecké bádanie mladších generácií.

Foto: archív autorky

VYSOKÁ ŠKOLA PRE ZÁKLADNÚ ŠKOLU FILOZOFICKY (NIELEN) O UMELEJ INTELIGENCIÍ

Peter KYSLAN, Ondrej MARCHEVSKÝ

„Asi začneme čítať knihy, pretože máme veľa nezodpovedaných otázok.“ Óda pre uši každého pedagóga! K nám sa dostala ako spätná väzba od pani učiteľiek Základnej školy Československej armády. Takýmto postrehom zhrnuli svoje dojmy z návštevy na Inštitúte filozofie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IF FF PU) a programu, ktorý bol pre nich pripravený, žiaci deviatego ročníka. Čo sme pre nich 7. februára pripravili?

Pracovne sme si naše stretnutie nazvali Vysoká škola pre základnú školu. Keďže nás žiaci základnej školy navštívili v rámci výučby etickej výchovy, zamerali sme sa na umelú inteligenciu (AI), na to, že je skrátka súčasťou nášho života. Dokonca ich života asi viac ako toho nášho. Pozreli sme sa na to, že to nie je len IT sektor, pre ktorý je AI zaujímavá. Chceli sme predstaviť videnie tohto fenoménu z pohľadu filozofie, morálnej filozofie, predstaviť im AI ako priestor výziev, ale aj problémov, ohrození a morálnej dilemy, ktorú v sebe skrýva.

Naše stretnutie bolo tvorené vzájomnou spoluprácou a interakciou. Prvou z nich bolo spoločné uvažovanie o tom, čím je pre žiakov základnej školy filozofia. Išlo o sled pojmov, myšlienok i asociácií, ktoré sme si graficky zaznamenali pri pojme filozofia. Rezonovali motívy: myslenie, myšlienka, idea, cesta, tvorba, uvažovanie atď. Následne

sme sa opýtali chatbota GPT na jeho vymedzenie filozofie. Spoločne sme farebne identifikovali vzájomné zhody v ich vymedzeniach a postrehoch o AI. A že ich nebolo málo! Formou rýchlej prezentácie Pecha Kucha sme žiakom predstavili sled otázok, ktoré skúma filozofia a ktoré sa môžu objaviť ako problémy, dilemy o ohrozenia v našej interakcii s AI.

Zamýšľali sme sa nad tým, prečo nám chatbot nechce či nedokáže odpovedať na otázku, ako eliminovať komára, slona, medveďa, a na podobne problematické otázky. Uvažovali sme o tom, prečo to tak je, kto mu to zakázal a kto určuje jeho spôsob komunikácie s nami. Je to tak správne, alebo by sa to malo zmeniť? Aj to zaujímalo žiakov. Predstavili sme im predpokladané možné využitia AI v medicíne, práci učiteľa, ale aj pri rozhodovaní sudcov. Pozastavili sme sa aj pri priblížení činnosti Kempelenovho

inštitútu inteligentných technológií. Súčasťou nášho programu bola spoločná aktivita. Spočívala vo vyhodnocovaní ukážok: básnických výtvorov, hudobných sekvencií, fotografií. Našou úlohou bolo posúdiť a určiť, či ide o výtvor človeka alebo AI. V niektorých momentoch ostali všetci prítomní finálnym výsledkom a jeho pôvodom priam zaskočení.

Okrem záujmu žiakov, ich postrehov a postojov, ktoré nás milo prekvapili, bolo toto stretnutie zaujímavou skúsenosťou pre nás ako pedagógov. Napokon, pracujeme s trošku staršou mládežou, prehovoríť ku ktorej je skrátka iná záležitosť. A aj miesto za katedrou má oproti základnej škole inú atmosféru.

To, čo nás tiež prekvapilo, bol záujem o filozofické práce, ktoré si žiaci mohli vziať. Zaujímali ich diela nielen v slovenskom jazyku, ale aj tie v anglickom a poľskom. Ako nám referovali pani učiteľky, ich horlivosť a zaniatenosť pre čítanie filozofických prác občas odpútava pozornosť od obsahov, ktorým sú hodiny v škole skutočne venované.

Týmto podujatím sme chceli prispieť aj ku Dňu pre bezpečnejší internet, ktorému sme urobili vlastne takých menších predskokanov. Minimálne z časového hľadiska, keďže tento deň bol 8. februára.

Foto: archív autorov

CESTOU NECESTOU ZA UDRŽATEĽNOSŤOU

Emília HUTTMANOVÁ
Roman NOVOTNÝ

Diskutovali sme o prístupoch a smeroch v kreovaní udržateľnej budúcnosti, v konfrontácii so súčasným stavom a orientáciou príslušných politik, s účastníkmi 3rd World Conference on Sustainability, Energy and Environment.

Prezentovali sme tu čiastkové výsledky riešených výskumných projektov (VEGA 1/0508/21, VEGA 1/0648/21, KEGA 010PU-4/2023 a KEGA 024PU-4/2023, COST CA 21103) týkajúce sa skúmania vplyvu jednotlivých zdrojov energie na emisie CO₂ v krajinách EÚ, v kontexte novej európskej taxonómie.

Konferencia vytvorila podnetný priestor na zaujatie stanovísk k presahom aktuálnych ekonomických a environmentálnych problémov, ale zároveň nastolila nové témy a otázky, ktoré sa stali predmetom bohatej diskusie a pretavia sa do ďalších foriem a smerovania nášho vedeckého bádania.

Mali sme možnosť nadviazať cenné kontakty s mnohými inšpiratívnymi osobnosťami. Osobitne sme vďační za ponuku spolupráce, podnetné myšlienky a neustávajúcu tvorivú diskusiu s Andrzejom Górnikom (Institute of Soil Science and Plant Cultivation, Pulawy, Poland).

Súčasnou programom konferencie bola aj prehliadka Berlína, ktorá

dotvorila celostný pohľad na súčasné snahy ľudstva a na širokospektrálne idey udržateľnosti. So skvelou sprievodkyňou Hilke sme navštívili významné miesta, na ktorých sa tvorila európska história a kde sa zároveň aj formuje jej budúcnosť.

Naše diskusie o praktických aspektoch uplatňovania udržateľnosti však cestou domov narazili na krutú realitu. Komplikovaná logistika návratu, v podobe série zrušených a presmerovaných letov, výrazne zvýšila našu uhlíkovú stopu – na čo nie sme veľmi hrdí. Na druhej strane nás táto výzva utvrdila v tom, že „riešiteľský kolektív“ v takomto zložení je udržateľný aj v nečakaných krízových situáciách a že dokáže čeliť rozmanitej dynamike novodobých (aj cestovateľských) výziev.

A tak, hoci s jednoduchým meškaním, sme sa okrem odborných poznatkov vrátili obohatení aj o poznanie, že práve riešenie problémov v nás prebúdza najväčšiu tvorivosť.

Foto: Andrzej GÓRNIK

PREZENTÁCIA MOŽNOSTÍ ZAHRANIČNEJ PRAXE NA SARDÍNII

Anna ŠENKOVÁ

Na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU) sa uskutočnilo stretnutie študentov so zástupcami personálnej agentúry EUROPA 3000 a hotelovej spoločnosti ITI MARINA Hotels & Resorts z Talianska za účelom prezentácie možností praxí a stáží.

S možnosťami a podmienkami realizácie praxe a stáže v hoteloch hotelovej spoločnosti ITI MARINA Hotels & Resorts na Sardínii boli študenti oboznámení dňa 15. 11. 2023. Stretnutia sa za taliansku stranu osobne zúčastnili: pán Darvin Foglieni, majiteľ personálnej agentúry EUROPA 3000 a pani Blanka Bednárová, asistentka agentúry, ktorá tieto praxe v Taliansku pre FMEO PU sprostredkúva, ďalej pán Marco Loi, majiteľ hotelovej spoločnosti ITI MARINA Hotels & Resorts a pán Fabio Panzino, generálny riaditeľ tejto spoločnosti.

Táto sardínska hotelová spoločnosť vznikla v roku 1978 a v súčasnosti pozostáva z 35 ubytovacích zariadení na známych plážach a v mestách na krásnom ostrove Sardínia v Taliansku. Od pobrežia Costa Smeralda po azúrovú južnú Sardíniu, cez záliv Olbia, San Teodoro, Budoni a záliv Orosei, ako aj slávne Alghero, na každej pobrežnej oblasti ostrova sa nachádza jeden z charakteristických hotelov patriacich tejto hotelovej spoločnosti. Štyridsaťpäť rokov skúseností v oblasti pohostinstva, vysoká kvalita služieb a starostlivosť

o hostí sú klasické štandardy, ktoré vždy definovali pevné hodnoty tejto spoločnosti.

Študenti majú možnosť absolvovať svoju prax v letnej sezóne a ich pracovné zaradenie závisí od praktických zručností, ovládania cudzích jazykov a ochoty učiť sa. Ponúkané sú najmä pracovné pozície pri obsluhu hostí, pri príprave nápojov za barom, pri príprave jedál, ale v prípade splnenia podmienok komunikácie vo viacerých cudzích jazykoch aj na recepcii. Študentom boli poskytnuté informácie o pracovných podmienkach, ubytovaní, stravovaní a odmeňovaní. Bohatá diskusia po ukončení prezentácie bola dôkazom, že táto ponuka vzbudila pozornosť.

Záujemcovia sa môžu prihlásiť na oddelení pre zahraničné vzťahy fakulty. Študenti by si mali pri výbere miesta praxe alebo stáže predovšetkým uvedomiť, že investujú do svojej budúcnosti a mali by sa zamerať skôr na prínos, ktorý pre nich táto skúsenosť bude mať, ako na finančnú odmenu, ktorú za to dostanú. Dôležitou súčasťou prípravy budúcich manažérov v turizme, hotelierstve

a kúpeľníctve na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu PU je poskytovanie možností čo najväčšieho prepojenia teórie s praxou. Odborná prax je dôležitou zložkou profilu absolventa a jej význam v posledných rokoch rastie. Študenti tak prvého ako aj druhého stupňa štúdia na FMEO majú na absolvovanie povinnej praxe vyhradený posledný semester štúdia.

Mnohí zamestnávateľia totiž vyžadujú už od absolventov aspoň čiastočné pracovné skúsenosti. V rámci domácich praxí má fakulta vytvorenú sieť Stredísk študentskej praxe, praktickej prípravy a transferu výskumu, ktorá umožňuje študentom intenzívny kontakt so spolupracujúcimi podnikmi a realizáciu odbornej praxe v domácom prostredí. Ak však majú študenti chuť dokázať sami sebe a neskôr aj zamestnávateľovi pri pracovnom pohovore, že si dokážu poradiť s vyššími nárokmi, majú možnosť využiť zaujímavé ponuky v rámci zahraničných praxí a stáží v rôznych krajinách Európy a v USA.

Foto: archív autorky

MEDZINÁRODNÉ VEDECKÉ SYMPÓZIUM O CHRONICKÝCH RANÁCH

Lívia HADAŠOVÁ, Terézia FERTALOVÁ

Katedra ošetrovatelstva Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove (FZO PU) bola organizátorom medzinárodného vedeckého sympózia pod názvom Ošetrovateľské aspekty chronických rán ako výstup z projektu KEGA Simulačné centrum starostlivosti o chronické rany.

Na Katedre ošetrovatelstva sa v zimnom semestri uskutočnilo Medzinárodné vedecké sympóziu pod názvom Ošetrovateľské aspekty chronických rán ako výstup z projektu KEGA 003PU-4/2021 Simulačné centrum starostlivosti o chronické rany.

Hlavným cieľom sympózia bolo rozvíjať odbornú a vedeckú diskusiu o aspektoch starostlivosti o chronické rany v rámci multiodborovej spolupráce v medzinárodnom kontexte. Sympóziu sa konalo v septembri 2023 pod záštitou dekanky FZO PU doc. Štefanie Andraščíkovej a zúčastnilo sa ho približne 120 účastníkov.

Pozvanie prijala aj sestra Prešovského samosprávneho kraja doc. Tatiana Hrindová. Na sympóziu vystúpili významní odborníci riešiaci problematiku manažmentu chronických rán. MUDr. Edward

Huľo, PhD., MPH, vedecký sekretár Slovenskej spoločnosti pre liečbu rán vo svojej prednáške uviedol, že: „Významným problémom je nekoordinovaná spolupráca lekárov rôznych špecializácií zapojených do procesu liečenia, ako aj samotný fakt, že lekári sú nedostatočne školení v diagnostike a liečbe rán, pretože chýba legislatívne podložená špecializácia.“

Možnosti, ako riešiť uvedené problémy s cieľom vytvoriť komplexnú a centralizovanú zdravotnú starostlivosť pre pacientov s chronickými ranami a zlepšiť dostupnosť a efektivitu liečby v uvedenej skupine pacientov odprezentovali MUDr. Huľo a Dr. Tatiana Kostová, manažérka pre oblasť ošetrovatelstva, obidvaja zo spoločnosti Penta Hospitals, kde vo vybraných nemocniciach už projekt vytvorenia Centier starostlivosti o chronické rany spustili.

Dr. Alena Kellnerová., námestníčka pre ošetrovateľskú starostlivosť z Univerzitnej nemocnice L. Paustera (UNLP) v Košiciach informovala o realizácii a výsledkoch projektu Prevencia a liečba dekubitov v UNLP a vytvorení Ranových tímov.

Výraznou osobnosťou podujatia bola aj Dr. Beáta Grešš Halász z Lekárskej fakulty UPJŠ, výkonná členka Európskej spoločnosti pre liečbu rán, výkonná členka vzdelávacieho výboru pracovnej skupiny Európskeho poradného výboru pre dekubity (EPUAP) a je aj členkou Slovenskej spoločnosti pre liečenie rán a predsedníčkou Slovenskej spoločnosti pre ošetrovanie otvorených rán (SSOOR). Prítomných účastníkov informovala o prioritách Projektu STOP DEKUBITOM a o úlohách EPUAP.

Európsky poradný výbor pre dekubity vydal guideline, ktorý definuje

algoritmy pre manažment dekubitov pre odborníkov v zdravotníctve a Algoritmus pre pacientov pre sebahodnotenie rizika vzniku dekubitov. Prítomným predstavila konkrétne kroky manažmentu prevencie vzniku dekubitov, ktoré boli vydané MZ SR vo forme klinických odporúčaných postupov ako výsledok pracovnej skupiny Slovenskej spoločnosti pre liečbu rán.

S veľmi zaujímavou prednáškou vystúpila doc. Renáta Zeleníková z Ústavu ošetrovateľstva a pôrodnej asistencie na Lekárskej fakulte Ostravskej univerzity. Prezentovala výsledky výskumu, ktorý bol zameraný na liečbu nehojajúcich sa rán u seniorov pomocou krytia s obsahom medu. Výsledky výskumu poukázali na vyšší počet celkom zhojených rán, rýchlejšie znižovanie veľkosti rán, zníženie intenzity zápachu z rany, zníženie bolestivosti rán a na zníženie nákladov v liečbe nehojajúcich sa rán.

Svojou prednáškou zaujala aj MUDr. Barbara Mrázová z Banskej Bystrice, ktorá prezentovala prostredníctvom videoukážok správne postupy ošetrovania rán. Fakultnú nemocnicu J.A.Reimana v Prešove reprezentovala Dr. Lenka Nemco-

vá, ktorá prezentovala dosiahnuté výsledky liečby a starostlivosti o pacienta s chronickým defektom. Z Poľskej republiky prihlásili na sympóziu prednášky s témou Účinky liečby kožných lézií pri hematologických ochoreniach a Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s chronickou ranou.

Na sympóziu sa rozvinula k jednotlivým témam produktívna diskusia a odborníci navrhovali možnosti ako uvedené problémy riešiť na republikovej úrovni synergickou spoluprácou. Záverom sa všetkým prednášajúcim a účastníkom sympózia poďakovala garantka podujatia a zároveň vedúca projektu KEGA *Simulačné centrum starostlivosti o chronické rany* Dr. Terézia Fertaľová a vyslovila presvedčenie, že: „Sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov je kľúčovým predpokladom k poskytovaniu profesionálnej a kvalitnej starostlivosti o chronické rany, a preto máme aspiráciu pokračovať v organizácii podobných podujatí na národnej a medzinárodnej úrovni aj v nasledujúcom období.“

Chronické rany postihujú približne 2% populácie a predstavujú vážny medicínsky, ekonomický a sociálny

problém. Pacienti s chronickými ranami trpia výraznou bolesťou, emocionálnou a fyzickou úzkosťou, zníženou mobilitou a sociálnou izoláciou. Možnosti, ako riešiť uvedené problémy s cieľom vytvoriť komplexnú a centralizovanú zdravotnú starostlivosť pre pacientov s chronickými ranami a zlepšiť dostupnosť a efektivitu liečby v uvedenej skupine pacientov.

Foto: František Franko

ODBORNÉ WORKSHOPY NA KATEDRE ŠPECIÁLNEJ PEDAGOGIKY

Barbora BALOGOVÁ

Dňa 23. a 24. januára 2024 sa na Katedre špeciálnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (PF PU) uskutočnili odborné workshopy venované študentom skupiny druhého ročníka magisterského stupňa. Témy workshopov boli: 1. Práca s Depistážno-stimulačným programom pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole a 2. Orientačná diagnostika a stimulácia prostredníctvom manuálov k depistáži a stimulácii pre päťročné a šesťročné deti v MŠ. Workshopy sa realizovali pod vedením lektorky doc. Viery Šilonovej.

Interaktívne a praktické workshopy zamerané na oblasť špeciálnej pedagogiky mali za cieľ poskytnúť študentom hlbší pohľad na diagnostiku a stimuláciu oslabených čiastkových funkcií a symptómov u detí v predškolskom a ranom školskom veku. Lektorka, doc. Viera Šilonová, viedla workshopy s dôrazom na konkrétne aspekty relevantné k ich štúdiu. Účastníci, budúci špecialisti v oblasti špeciálnej pedagogiky, mali príležitosť prakticky aplikovať teoretické poznatky a diskutovať o ich význame v kontexte ich budúcej profesionálnej praxe.

Tieto odborné workshopy predstavovali príležitosť pre študentov

aktívne sa zapojiť do odborných tém a získať ucelený pohľad na diagnostiku a stimuláciu v rámci ich odbornej prípravy. Interakcia, diskusia a praktické skúsenosti vytvárali obohacujúce prostredie pre budúcich špeciálnych pedagógov. Zameranie na interakciu a praktické aplikácie umožnilo účastníkom nielen pasívne absorbovať informácie, ale aj aktívne sa zapájať a aplikovať nové poznatky v reálnych situáciách.

Cieľom prvého workshopu (Práca s Depistážno-stimulačným programom pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole) bolo posunúť hranice v oblasti depistáže

a stimulácie u detí predškolského veku. Depistážno-stimulačný program je nástroj, ktorý sa nezameriava len na rozpoznanie problémov, ale tiež na poskytnutie stimulácie, ktorá môže byť kľúčom k ich riešeniu. Dynamickosť tohto diagnosticko-stimulačného nástroja spočíva v jeho schopnosti mapovať aktuálne schopnosti dieťaťa a jeho potenciálu prostredníctvom následnej stimulácie. Cieľom bolo ukázať účastníkom, ako zlepšiť školskú pripravenosť detí pochádzajúcich zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia a súčasne zabrániť ich neoprávnenému zaradeniu do systému škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím. Účastníci workshopu

získali prehľad o tom, ako včasná orientačná diagnostika a stimulácia oslabených čiastkových funkcií môže efektívne slúžiť ako prostriedok prevencie ťažkostí v oblasti špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v základnej škole.

V rámci tohto workshopu bolo zdôraznené, že k vytvoreniu inkluzívneho prostredia v materskej škole môže prispieť aj inkluzívny prístup k diagnostike a stimulácii sociálne znevýhodnených detí. Metóda od autorov Šilonová, Klein, Šinková (2018) sa stala súčasťou diskusií, ktoré smerovali k vytváraniu rovnakých príležitostí a podpore inkluzívnej pedagogiky. Účastníci získali hlboký náhľad do informácií o metódach a postupoch, ktoré pomáhajú identifikovať a stimulovať individuálne potreby detí predškolského veku. Doc. Viera Šilonová poskytla účastníkom nielen teoretické znalosti, ale aj príležitosť skúsenostne sa naučiť, ako efektívne implementovať depistážno-stimulačné postupy v materských školách.

Druhý workshop (Orientačná diagnostika a stimulácia prostredníctvom manuálov k depistáži a stimulácii pre päťročnú a šesťročnú deti

v MŠ) bol bohatý na interaktívne prvky, ktoré mali za cieľ poskytnúť účastníkom praktické nástroje pre diagnostiku a stimuláciu detí v tomto vekovom rozpätí. Dôraz bol kladený na identifikáciu a stimuláciu oslabených čiastkových funkcií a symptómov.

Účastníci získali prehľad o efektívnych spôsoboch včasnej orientačnej diagnostiky, ktorá môže byť kľúčom k predchádzaniu ťažkostí v oblasti špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v neskorších fázach vzdelávania. Diskusie sa týkali aj inkluzívneho

prístupu k diagnostike a stimulácii s cieľom vytvoriť prostredie, kde sú všetky deti podporované a povzbudzované v ich jedinečnom vývoji. Rovnako mali príležitosť preskúmať nástroje a techniky orientačnej diagnostiky, ktoré sú relevantné pre vekovú skupinu 5 – 6 rokov. Lektorica podnecovala aktívnu účasť a diskusiu, čím vytvorila dynamické prostredie na vzájomné učenie sa.

Workshopy neponúkali len odborné vedomosti, ale tiež praktické nástroje a rady, ktoré môžu pedagógovia a odborníci v oblasti špeciálnej pedagogiky okamžite integrovať do svojej práce. Účastníci odchádzali z workshopov s novými perspektívami a diagnostickými nástrojmi, ktoré ich obohatia v každodennej pedagogickej praxi. Oba workshopy sa ukázali ako prínosné fóra pre odborníkov, pedagógov a výskumníkov, ktorí sa zaujímajú o najnovšie metódy v oblasti špeciálnej pedagogiky. Výmena skúseností a prepojenie teórie s praxou prispelo k obohateniu znalostí a zručností v oblasti diagnostiky a stimulácie detí vo veku predškolského a základného školstva. Sme vďační za angažovanosť lektorky a aktívnu účasť všetkých, ktorí prispeli k úspešnosti týchto odborných workshopov.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

ZIMNÝ SEMESTER V PREPOJENÍ NA PRAX

Daniela MATUŠÍKOVÁ

Zimný semester akademického roka priniesol sériu prednášok odborníkov z odvetvia cestovného ruchu, ako aj zaujímavé návrhy na spoluprácu pre študentov bakalárskeho štúdia v študijnom programe turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo. Jednou z aktivít bola i prednáška na tému Airlines – green (f)lying.

Prednášky odborníkov z praxe sú vítanými nielen zo strany študentov, ale aj zo strany akademikov, keďže prinášajú nové pohľady a skúsenosti tých, ktorí sú v odvetví cestovného ruchu zainteresovaní. Jednou z nich bola aj prednáška Mgr. Michaely Rafajovej, ktorá dňa 23.11.2024 prednášala študentom na tému Airlines – green (f)lying. Pani Rafajová je odborníčkou v odvetví, keďže sa dlhoročne pohybuje v podnikoch a organizáciách orientujúcich sa na cestovný ruch. Rafajová v minulosti pracovala pre Slovenskú agentúru pre cestovný ruch, ktorá bola špecializovaná na marketing a propagáciu cestovného ruchu Slovenska. V súčasnosti sa naplno venuje ochrane spotrebiteľov a ich právam, v úzkom prepojení na práva cestujúcich a účastníkov cestovného ruchu, ako koordinátor komunikácie v Spoločnosti ochrany spotrebiteľov (S.O.S.) v Poprade.

Prednáška sa týkala práv cestujúcich v dopravných službách a konkrétne v leteckej doprave. Tá je dlhodobo najviac využívaným druhom dopravy pre účely cestovného ruchu, a teda aj dôvodom početných diskusií týkajúcich sa záťaže na životné prostredie. Podnety smerujúce k ochrane životného prostredia sa premietli na aktivity mnohých leteckých spoločností v zmysle projektov takzvaného „zeleného lietania“. Zdôraznila, že mnohé letecké

spoločnosti však zelené stratégie skôr zneužívali ako svoj marketingový ťah, aby navýšili poplatky za služby. V konečnom dôsledku však ekologickým prístupom nijak nepomáhali, a preto bol odoslaný podnet na prešetrenie týchto nekalých praktík na európskej úrovni, ktorý podnietil nové legislatívne zmeny. Prednáška bola realizovaná aj ako jedna zo série prednášok projektu grantovej schémy KEGA 005PU-4/2022 s názvom Inovácia študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v prvom stupni štúdia v študijnom odbore Ekonomia a manažment, riešeného na Katedre turizmu a hotelového manažmentu FMEO PU.

Ďalším z príkladov prepojenia na prax bola ponuka na praktickú

spoluprácu Katedry turizmu a hotelového manažmentu FMEO PU s mestom Sabinov, ktoré venuje osobitú pozornosť rozvoju cestovného ruchu a podpore návštevnosti v okrese a kraji. Jeho iniciatívy čoskoro vyústia do zaujímavého projektu, orientovaného na propagáciu kultúrneho a historického potenciálu mesta a okresu. V rámci vzájomnej spolupráce bola dňa 7.12.2023 realizovaná prednáška týkajúca sa potenciálu hradov a pôvodných rodov žijúcich v nich, kde študenti dostali aj príležitosť podieľať sa na novo pripravovanom produkte.

Takéto formy spolupráce sú nielen obohacujúce pre poznanie, ale aj pre praktické skúsenosti študentov ešte pred ukončením štúdia či ich rozhodne následne favorizuje na silne konkurenčnom trhu práce. Na druhej strane sú študenti prínosom aj pre podniky cestovného ruchu a iné, ktoré si ich odbornosť pochvaľujú.

Foto: archív autorky

KATEDRA FYZIOTERAPIE NA BIP V OLOMOUCI

Jakub ČUJ

Na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove (FZO PU) sa v rámci programu Erasmus+ implementoval nový program pod názvom Zmiešané intenzívne programy alebo Blended intensive programmes (BIP).

V prípade BIP ide o krátkodobé intenzívne mobility, do ktorých sa zapojili pedagógovia a študenti FZO z Katedry fyzioterapie. Tento program ponúkol zúčastneným nadviazanie nových kontaktov so zahraničnými partnermi v rámci medzinárodných projektov, publikačnej činnosti a realizácii mobility pedagógov a študentov. Ďalším benefitom programu je zdokonalenie jazykových zručností, študenti získali nové skúsenosti s prezentovaním svojich prác, nadviazali nové priateľstvá a kontakty.

Do tohto programu sa aktívne zapojila aj Katedra fyzioterapie FZO, ktorú reprezentovali na BIP-ku traja pedagógovia Dr. Jakub Čuj, Dr. Milošlav Gajdoš, Dr. Cyril Grus, a ôsmi študenti magisterského stupňa štúdia: Mariana Kiššová, Michaela Uličná, Patrícia Kováčová, Adrián Figura, Dávid Dolinský, Tomáš Danč, Marek Hudák a Jozef Kušnír.

Tento intenzívny zmiešaný program sme absolvovali na Univerzite Palackého v Olomouci, konkrétne na Fakulte zdravotníckych vied, na Ústave klinickej rehabilitácie v termíne od 5. 2. – 9. 2. 2024. Celý týždeň bol venovaný tematike Českej školy fyzioterapie a ergoterapie, pod vedením hlavnej koordinátorky Dr. Petry Gaul Aláčovej. Keďže podstatná časť slovenskej fyzioterapie vychádza z českej školy, program bol veľmi zaujímavý intenzívny a prínosný.

Absolvovali sme prednášky a praktické ukážky kolegov z Islandu, Bulharska, Českej republiky v spolupráci so študentmi z Iránu, Číny, Česka a samozrejme Slovenska. Študenti pracovali v skupinách na vypracovaní kazuistík pacientov, ktoré posledný deň prezentovali.

Dozvedeli sme sa množstvo nových informácií ako napríklad: nové

techniky rehabilitácie pacientov s poruchou reči a hlasu, postupy terapie pacientov so sklerózou multiplex a ako prebieha rehabilitácia pacientov a výučba študentov v spomínaných krajinách. Súčasťou programu boli aj spoločenské akcie, ako prehliadka historického centra Olomouca, prehliadka fakultnej nemocnice, spoločná večera, celodenná exkurzia v Sanatóriách Klimkovice, kde naši študenti absolvujú praktické letné stáže, alebo turnaj v bowlingu, ktorý sme samozrejme vyhrali my.

Tento program nám umožnil nadviazanie nových kontaktov s možnými zahraničnými partnermi v rámci medzinárodných projektov, publikačnej činnosti a realizácii mobility pedagógov a študentov a v neposlednom rade aj zdokonalenie jazykových zručností.

Foto: archív autora

DUCHOVNÁ OBNOVA NA ZAČIATKU LETNÉHO SEMESTRA

Martin TKÁČ

Začiatok letného semestra akademického roka 2023/2024 sa na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) začal pre pedagogických i nepedagogických zamestnancov už tradičným duchovným podujatím, a to jednodňovou duchovnou obnovou. Tá sa uskutočnila 8. februára 2024 vo vynovenej kaplnke GTF-ky.

Program obnovy začal modlitbou Tretieho času, ktorú viedol prodekan prof. Marek Petro. Ten privítal v mene pána dekana Petra Tirpáka aj exercitátora archimandritu ICODr. Jaroslava Lajčiaka, protosynkela Košickej eparchie.

Otec Lajčiak následne predniesol svoju katechézu s myšlienkou uvedenia do Veľkého pôstu, ktorý sa práve v tomto liturgickom období začínal. Hlavnou vodiacou líniou jeho katechézy bol pohľad na apoštola Petra a jeho skúsenosť s Ježišom. Exerციtátor poukázal na apoštola ako na toho, ktorý mal najbližšie k Ježišovi, no napriek tomu v záverečnej fáze Ježišovho života ho zapiera. Prepojil to aj s podobnosťou o márnoträtom synovi

alebo, ako zdôraznil Benedikt XVI., o milosrdnom otcovi a dvoch bratoch. Aj oni mali najbližšie k otcovi, ale obaja mali inú mentalitu ako otec. Preto na základe týchto príbehov boli prítomní povzbudení k prijatiu mentality nebeského Otca, ktorý nielen odpúšťa, ale dáva oveľa viac. Pripomenul, že v západnom svete sú mnohí teológovia, ale nemajú mentalitu Otca a preto my tu na našej fakulte, máme si túto mentalitu Otca zachovať. Tá sa buduje kontaktom s Bohom v modlitbe a vierou. Fakulta má byť tým miestom, kde naši študenti vidia vedomosti, ale aj vyučujúcich na kolenách.

Nasledoval čas osobného rozjímania, poprípade spovedí

a duchovných rozhovorov. Potom prišiel vrchol duchovnej obnovy, a to v podobe sv. liturgie, v ktorej o. Jaroslav pokračoval v zamyslení nad mentalitou Otca a života sv. Petra, ktorý tvrdil, že miluje Ježiša a napriek tomu ho zaprel. Taktiež zaznelo i to, že Petrovi Ježiš povedal: „Ale ja som prosil za teba, aby neochabla tvoja viera. A ty, až sa raz obrátiš, posilňuj svojich bratov“ (Lk 22, 32). Chcel tým povzbudiť k ozajstnému, pokornému a zároveň však aj jasnému príľnutiu k Bohu a kresťanskej viere. Aj Peter si uvedomoval, že je hriešnik a napriek tomu mal povzbudzovať bratov. Aj my máme mať pred očami túto cestu, aby sme neboli pokúšaní tým, že si nahovárame, že sme svätí alebo naopak, že pre nás niet cesty spásy. Treba sa pýtať Boha, čo ešte v živote potrebujeme, čomu nerozumieme, a tak postupne dozrievať do plnosti viery.

Foto: Jana LUKÁČOVÁ

KOMUNIKÁCIA – DEZINFORMÁCIA – KLAMSTVO – EKOLÓGIA

Marek PETRO

V druhom týždni letného semestra sme na Katedre systematickej teológie Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU Prešove privítali dr hab. Michała Wyrostkiewicza, prof. KUL a Sac. Dr. Wojciecha Iwanickiego z poľského Lublina. Obaja v rámci hosťovského prednáškového pobytu prednášali pre študentov GTF.

Katedra systematickej teológie GTF dňa 22. februára 2024 zorganizovala v rámci letného semestra 2023/2024 hosťovský prednáškový pobyt pre dr hab. Michała Wyrostkiewicza, prof. KUL z Katolíckeho Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II v Lubline a Sac. Dr. Wojciecha Iwanickiego, taktiež z Lublina.

V prvej časti, pre záujemcov z radov študentov bakalárskych i magisterských študijných programov realizovaných na GTF, prof. Wyrostkiewicz predniesol, v rámci predmetu Morálna teológia, prednášku na tému Klamstvo – ohrozenie života spoločenského i osobného. V nej poukázal na nebezpečenstvo klamstva pre spoločenský i osobný život. Zdôraznil, že klamstvo je samo o sebe vnútorné zlé, a preto nie je nikdy dovolené. Keďže klamstvo je porušením cnosti pravdivosti, stáva sa tak skutočným násilím spáchanom na blížnom. V závere svojho vystúpenia prednášajúci predstavil

princípy na rozlíšenie klamstva od manipulácie.

Doktor Iwanicki voľne nadviazal na obsah prednášky prof. Wyrostkiewicza a poslucháčom prezentoval nebezpečenstvo klamstva v manželstve. V obsahu svojej témy pod názvom Komunikácia a dezinformácia v manželskom spoluzití predostrel riešenie, ako vyjsť z klamstva a dezinformácií, práve cez komunikáciu v *communio personarum* – vo vzájomnom spoločenstve. Citujúc Jána Pavla II. došiel k záveru, že „byť osobou na obraz a podobu Boha zahŕňa aj pravdivú existenciu vo vzťahu k druhému „ja““.

V druhej časti, prof. Wyrostkiewicz predniesol, v rámci predmetu Ekologická výchova, prednášku na tému „Ekleziálna“ ekológia. V nej pertraktoval, že starostlivosť o prírodu je morálnou povinnosťou človeka. Vyplýva zo života podľa čností viery, lásky a nádeje. Vďaka nim si človek uvedomuje, že projek-

tantom a Stvoriteľom sveta je Boh a svet je jeho darom pre človeka. Úcta a láska k Stvoriteľovi sa prejavuje rešpektovaním a starostlivosťou o jeho stvorenie. Láska k iným ľuďom mobilizuje, aby im umožnila žiť v priateľských prírodných podmienkach. Príroda teda nie je partnerom v láske k človeku, ale je záležitosťou lásky k Bohu a ľuďom. Pre kresťana má ekologická zodpovednosť vždy osobný rozmer. Zároveň je výrazom jeho života v Cirkvi a s Cirkvou. Preto môžeme hovoriť o „ekleziálnej“ ekológii.

Prítomní sa v diskusii zhodli na tom, že prednášky ich obohatili o nové, doposiaľ nepoznané skutočnosti. Dané podujatie bolo realizované v rámci riešenia grantového projektu KEGA 030PU-4/2022 Tvorba materiálov pre vysokoškolské štúdium relevantných etických hodnôt so zameraním na všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti.

Foto: Jana LUKÁČOVÁ

KEĎ PRACOVNÝ POBYT NIE JE LEN PRÁCOU

Pavol KOCHAN

Ako chutí Byzancia, alebo to, čo sa z nej zachovalo? Aké rôzne inšpirácie nájdeme v dnešnom severnom Grécku? Čo z celého množstva zážitkov vieme priniesť a využiť doma? Aj toto sme spoznali na ceste po severnom Grécku...

Trojica vedecko-výskumných zamestnancov Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (PBF PU), riaditeľ Inštitútu gréckeho jazyka a kultúry, doc. Štefan Šak, doc. Ján Husár a prodekan pre vzdelávanie Dr. Pavol Kochan, po dohode s gréckou stranou 14.

– 16. novembra 2023 absolvovala pracovný pobyt v rámci programu Erasmus+ staff. Partnerskou a tiež hostiteľskou inštitúciou bolo Iero isyhastirio osioy Ioannoy toy Rossoy, ktoré sídli v Pefkohori, Halkidiki na severe Helénskej republiky. Všetko dobré a užitočné sa rodí ťažko, ako býva „dobrým zvykom“. Už počiatočné problémy počas cesty autom naznačovali, že pracovný pobyt bude plný pozitívnych zážitkov, ktoré prinesú nové poznatky do ďalšej činnosti. Samozrejme, žiadne prekážky nemohli prekaziť naše odhodlanie, a po slovách „Kalós orísate“ (Vitajte!) na hranici sme naozaj precitli do reality, že sme dosiahli očakávaný cieľ. Privítanie igumenom (predstavený kláštora) Grigoriom bolo veľmi priateľské. Keďže náš príchod po dlhej ceste bol vo večerných hodinách, po krátkom rozhovore sme sa ubytovali a šli si oddýchnuť.

Iero isyhastirio je samostatnou organizáciou, ktorá vykonáva filantropickú (sociálnu) činnosť v širokom okolí. Je plne sebestačná vo všetkých oblastiach pre riadne fungovanie v spoločnosti. Naším pracovným cieľom bolo zistiť, aké rôzne zamerania v tomto smere organizácia vykonáva

a podľa inšpirácie, aké sú možnosti vlastných projektov v našom prostredí aj v spolupráci s gréckou stranou. Keďže náš pracovný pobyt trval tri dni, prvý deň sme navštívili niekoľko iných kláštorov, v ktorých pôsobili bratstvá alebo sesterstvá. Niektoré z nich boli svojou pôsobnosťou mladé, avšak získali sme mnoho zaujímavých informácií o ich utváraní a dynamickom rozvíjaní činnosti, ktoré v konečnom dôsledku majú filantropické naplnenie. Samotné isyhastirio, v ktorom pôsobí desať ľudí má rozvinutých pomerne veľa projektov a okrem toho ešte zastrešuje ďalšie spoločenstvá, ktorým pomáha rozvinúť vlastné projekty zamerané na vzdelanostnú a duchovnú osvetu, pracovnú, ekonomickú, poradenskú a filantropickú činnosť v okolí pôsobnosti. Aj z tohto dôvodu sme pracovné stretnutia absolvovali až druhý a tretí deň vo večerných hodinách s členmi isyhastira. Získané poznatky a dojmy z rozhovorov doteraz rezonujú a sú inšpiráciou pre naše vlastné projekty. Vzhľadom k stretnutiam sme cestu návratu naplánovali až štvrtý deň ráno. Po spoločnej dohode využiť všetky dostupné možnosti sme kontaktovali aj Idryma Patriarchikon Paterikon Meleton, vysokú školu a vedecký inštitút v monastieri (kláštor) vo Vlatadone v Thessalonikách. Tu docent Štefan Šak s úsmevom a nostalgiou zaspomínal na svoje zážitky zo študijného pobytu práve v spomenutom inštitúte. Tu sme absolvovali pracovné

stretnutie s vladykom Nikiforom, biskupom ekumenického patriarchátu a zároveň igumenom vlatadonského monastiera. Predmetom rozhovorov bola vedecká činnosť inštitútu a tiež možnosti projektovej spolupráce hlavne v oblasti štúdia a archivácie starobylych rukopisov nielen byzantského obdobia. Využívajúc krátky čas pred cestou domov, absolvovali sme návštevu niekoľkých významných historických, kultúrnych a duchovných miest starého mesta, medzi nimi Chrám svätého veľkomučeníka Dimitria (Demeter) Solúnskeho, ktorého ostatky sú uložené v chráme a naplňujú celý chrám a jeho okolie príjemnou vôňou z tzv. myra (olejovitá tekutina), ktoré z ostatkov vyteká. Pozreli sme si aj odkryté pozostatky mesta z byzantského obdobia, z doby svätých slovanských vierozvestcov, prešli sme sa po starom bazáre s povestnými koreninami Byzancie a dnešného Orientu a navštívili sme aj starobylé miesta vlatadonského monastiera. Samozrejme, byť v Grécku a nechať si gyros, grécky šalát horiatiki či známu grécku varenú kávu, kulinárske to špeciality krajiny, bolo by premrhaním nevyčutnať si aj miestnu kultúru. Každý pozná známu frázu o Ríme, ktorý raz vidíte a umriete. Pre nás sa naša cesta do Grécka, pobyt a stretnutia s inšpiratívnymi ľuďmi naplnené radosťou a neopísateľným pokojom stali povzbudením, v ktoré chceme veriť, že nebolo posledným.

KONFERENCIA O SUPERVÍZII NA PBF PU

Maroš ŠIP

Na pôde Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (PBF PU) sa konala významná medzinárodná vedecká konferencia pod názvom Profesionalizácia supervízie v pomáhajúcich profesiách.

Predmetnú konferenciu poctili renomovaní odborníci a výskumníci z rôznych univerzít a inštitúcií. Okrem slovenských aj českí a poľskí akademicky činní, ale aj prakticky orientovaní špecialisti na supervíziu v pomáhajúcich profesiách. Táto konferencia priniesla dôležité pohľady, otázky a výskumy týkajúce sa témy supervízie nielen v slovenskom prostredí.

Príspevky z konferencie, ktoré budú súčasťou zborníka sa orientovali na rôzne aspekty supervízie – od predpokladov profesionalizácie a prípravy supervízorov cez dilemy v supervízii až po konkrétne aplikačné roviny supervízie v sociálnej práci, školstve alebo právnych systémoch. Reflektované boli taktiež možnosti využitia kreatívnych metód v online prostredí, zmena pracovného prostredia pod vplyvom digitalizácie a význam supervízie pri zavádzaní hodnotiacich indikátorov v multidisciplinárnych tímoch.

Táto konferencia bola podporená vedeckovýskumným grantom VEGA č. 1/0339/22 Vplyv implementácie podmienok kvality sociálnych služieb a ich hodnotenia v ZSS pre seniorov na kvalitu života ich prijímateľov a rezultujúci zborník bude jedným zo sekundárnych výsledkov tohto projektu. Integrácia témy supervízie do oblasti posudzovania kvality sociálnych služieb a jej dopadov je prirodzeným dôsledkom vedeckovýskumných záujmov riešiteľ-

ského tímu. Supervízia v týchto kontextoch predstavuje výraznú formu podpory poskytovateľov sociálnych služieb pri napĺňaní kritérií a štandardov kvality v stanovených oblastiach. Ambícia profesionalizácie supervízie môže významnejšie prispieť k zvyšovaniu odbornej kompetencie zamestnancov a k harmonizácii vzťahov v pracovnom kolektíve, k zlepšeniu postoju a vzťahov zamestnancov k prijímateľom sociálnych služieb, zvýšeniu kvality poskytovanej služby, čo priamo súvisí aj s kvalitou života jej prijímateľov.

Sme presvedčení, že konferencia bola cenným zdrojom informácií a inšpirácií nielen pre odborníkov pracujúcich v pomáhajúcich profesiách, ale aj pre všetkých, ktorým záleží na kvalite výkonu odbornej činnosti v rôznych oblastiach svojho pôsobenia. Organizátori si vážia príspevky všetkých, ktorí sa podieľali na úspechu tejto konferencie a veríme, že spoločne sme prispeli k rozvoju supervízie, ako dôležitého nástroja pre profesionálny rozvoj a podporu pomáhajúcich profesií.

Foto: archív autora

ROZVÍJANIE KRITICKÉHO MYSLENIA V DIGITÁLNEJ ÉRE

Monika MIŇOVÁ

Dňa 9. 2. 2024 sa v priestoroch VŠA uskutočnila konferencia pre učiteľov Rozvíjanie kritického myslenia v digitálnej ére, ktorú realizoval EDUSTEPS v spolupráci s Regionálnym centrom podpory učiteľov pri Prešovskej univerzite v Prešove (PU).

V januári 2024 sme dostali ponuku zúčastniť sa konferencie pod názvom Rozvíjanie kritického myslenia v digitálnej ére, ktorá bola primárne určená pre riaditeľov ZŠ a SŠ. Viacerí kolegovia z Pedagogickej fakulty PU sme túto možnosť využili a neoľutovali sme.

Program konferencie bol naplánovaný od 8.00 do 15.00 hod. s krátkymi prestávkami na občerstvenie a obed. Konferenciu otvorili Dr. Katarína Hvizdová a Mgr. Martin Kuľha, ktorí privítali všetkých prítomných a hostí, t. j. hlavných prednášajúcich.

Úvodnej prednášky sa ujala Ing. Zuzana Tkáčová, Ing. Paed. IGIP (pracuje na Ústave informatiky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach ako expert pre didaktické inovácie v národnom projekte IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie). Jej prednáška na tému Umelá inteligencia a jej využitie v práci učiteľa bola na úvod dňa veľmi zaujímavá a podnetná. Dozvedeli sme sa informácie o generatívnej umeleckej inteligencii (UL), využití UL vo vzdelávaní a veľa inšpiratívnych podnetov, ktoré učiteľia už efektívne využívajú v pedagogickej praxi.

Po tejto prednáške Dr. Katarína Hvizdová a Mgr. Martin Kuľha predstavili Výstupy a výsledky projektu Impact Lab Inkubátor 2023. Projekt bol zameraný na posilnenie kompetencií učiteľov v oblasti vyhľadávania a tvorby digitálneho vzdelávacieho obsahu a využitie

týchto zručností pri zážitkovom učení a posilňovaní kritického myslenia žiakov. Pätnásť pedagógov z piatich partnerských škôl sa počas workshopov učilo využívať digitálne zručnosti pri zážitkovom učení a posilňovaní kritického myslenia žiakov. Títo učители sú nositeľmi zmien vo svojich školách a vystúpili s krátkymi praktickými prezentáciami, kde preukázali svoju kompetentnosť, ktorú nadobudli absolvovaním tohto projektu a implementovaním rôznych stratégií do edukačného procesu (napr. Mapovanie dôsledkov, Na dvoch brehoch rieky, Quizizz, Padlet, Predikčná karta atď.).

Mgr. Martin Kríž – riaditeľ Odboru kurikula a inovácií MŠVVaM SR vystúpil s príspevkom na tému Kurikulárna reforma v bežnom živote učiteľa. Svoje vystúpenie začal úvodným citátom: Učíme (sa) samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe hodnôt, vedomostí a dát. Vo svojom príspevku nás vtiahol do deja kurikulárnych zmien a prvých skúseností so zapojením pilotných škôl. Hovoril aj o tom, že: škola nemá deti zabávať, ale má ich baviť a nedá sa zlepšiť školstvo inak, ako kultivovaním toho dobrého, čo v ňom je.

Pred obedňajšou prestávkou Mgr. Dana Verešpejová, riaditeľka RCPU Prešov, predstavila jeho činnosti, o ktorých sa bližšie môžeme dočítať na <https://www.rcpupo.sk/>. Popoludní vystúpil Pavol Lacko – analytik, lektor kritického myslenia – portál Demagog.sk s príspevkom pod názvom Kto je zvedavý, nebu-

de skoro starý, o kritickom myslení na školách. Hovoril o tom, ako vyhľadávať a pracovať so zaručenými informáciami a faktami a ako ich dokázať spracovať.

V závere konferencie vystúpil Ing. Tomáš Kromka – manažérsky tréner, mentor a kouč s príspevkom na tému Rozvíjanie kritického myslenia cez efektívnu komunikáciu. V úvode sme sa dozvedeli, že prieskum medzi učiteľmi ukázal, že takmer tretina z nich verí konšpiráciám. Medzi najzaujímavejšie myšlienky z jeho vystúpenia možno zaradiť napr. to, že človek sa bojí najmä toho, čomu nerozumie. Z toho pramení aj popularita konšpiračných teórií, ktoré čerpajú najmä z toho, že viera v nich ľuďom dáva pocit výnimočnosti. Práve preto je konšpirátorom vlastne jedno, v aké nezmysly veria – spája ich totiž niečo hlbšie, a to odpor k autoritám. Zdôraznil dôležitosť objektívnych faktov, vedomostí, zručností a postojov, ktoré ľudia získavajú počas života, a to vzdelávaním, sociálnymi vplyvmi, komunikáciou a kladením otázok.

Celá konferencia sa niesla v priateľskom duchu a počas prestávok sme mali možnosť komunikovať s našimi bývalými študentmi a cvičnými učiteľmi fakultných škôl a zamýšľať sa nad tým, ako konkrétnejšie a cielenejšie Rozvíjať kritického myslenia v digitálnej ére už v pregraduálnej príprave našich študentov, ktorých pripravujeme pre súčasný trh edukačnej praxe.

ŠTUDENTKY PF NA KONFERENCII V POĽSKU

Hedviga HAFIČOVÁ

Dňa 4. decembra 2023 sa konala medzinárodná študentská konferencia v Akademii Nauk Stosowanych v Nowom Sączu, na ktorú dostala pozvanie Vedecká skupina študentov Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v PU (PF PU). Program naplnili príspevky študentiek zo Slovenska a Poľska.

Téma odbornej konferencie znela *Perspektywy współczesnej edukacji* (Perspektívy súčasného vzdelávania). Cieľom konferencie bola výmena poznatkov a pedagogických skúseností súvisiacich s rozvojom vzdelávania, zavádzaním inovácií v pedagogickej činnosti a rozvojom kompetencií pedagogického pracovníka. Miestom konania konferencie sa stal Wydział Nauk Społecznych i Sztuki Akademii Nauk Stosowanych (ANS) w Nowom Sączu. Účastníkov privítala a celú konferenciu moderovala predsedníčka Koła Naukowego Pedagogów, študentka lic. Lucja Wardega. Podujatie sa konalo pod záštitou dekanky Wydziału Nauk Społecznych i Sztuki ANS prof. Zdislavy Zaclony, ktorá oficiálne podujatie otvorila a v úvodnom príhovore zdôraznila cennú dlhoročnú spoluprácu a tradíciu organizovania takýchto obohacujúcich stretnutí.

Odborný program konferencie začal hlavným príspevkom Dr. Joanne Jachymowicz pod názvom *Myślenie przez alaniegic v edukacji wczesnoszkolnej*. Do programu sa prihlásilo s aktívnou účasťou pätnásť študentiek doktorandského, magisterského a bakalárskeho stupňa z oboch krajín. Za PF PU sa prezentovalo desať študentiek. Mgr.

Barbora Balogová sa v kontexte svojej doktorandskej práce venovala inkluzívnemu prístupu k deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) v materskej škole. Bc. Annamária Pompová a Bc. Diana Peštová sa venovali téme mentoringu ako cesty opory pre žiakov v školskom prostredí, Bc. Sofia Michňáková analyzovala pozíciu špeciálneho pedagóga v podpornom tíme pri vzdelávaní žiakov so ŠVVP. V oblasti možnosti moderných technológií vo vzdelávaní sa pohybovali študentky prvého ročníka bakalárskeho stupňa štúdia, teda pri svojom debute, Soňa Baranová, Valentína Mrázová, Monika Čanecká a Alžbeta Hanuláková. Súčasný trend v digitálnych technológiách, veľmi diskutovanú umelú inteligenciu, mala v hľadáčku Bc. Lucia Puškášová.

Z poľských študentiek vystúpila lic. Justyna Żak, ktorá sa zamýšľala nad emóciami, ktoré máme a možnosťami arteterapie pri ich vyjadrovaní a spracovávaní. Lic. Mária Morańda-Myśliwiec nadviazala na arteterapiu muzikoterapiou a ponúkla inú cestu poznávania samej seba. Pracovnému nástroju pedagógov, hlasu, sa venovala a viacero aktivít pre jeho tréning a udržiavanie ponúkla lic. Urszula Faron. O mož-

nostiach terapeutických hier v procese socioterapie a resocializácie rozprávala lic. Lucja Wardega. Lic. Hanna Osik a lic. Wiktoria Lukasik nadviazali využívaním konkrétnej hry k v oblasti integrácie. Súčasťou prezentácií príspevkov na týchto študentských konferenciách bývajú nielen teoretické a výskumné témy, ale za rovnako dôležité sa považuje aj aktívne zapojenie ostatných účastníkov do témy cez rôzne aktivity. Takto to bolo aj na tomto stretnutí, takže študentky napr. vyjadrovali momentálne emócie konkrétnymi farbami, zapojili sa do vybraných hier či využívali generatívny nástroj umelej inteligencie GPT.

Na tejto medzinárodnej študentskej konferencii sa stretli nové členky z oboch krajín, čo bolo príležitosťou na nadviazanie nových kontaktov a ich prehľbovanie počas nasledujúcich rokov. Pre všetkých účastníkov predstavovala táto konferencia príležitosť nielen prehĺbiť si vedomosti, ale hlavne získať aj nové skúsenosti a podnety pre prácu v budúcej pedagogickej praxi.

Foto: Lucja WARDEGA

OCENENÝ I JUBILUJÚCI LADISLAV BARTKO

Peter KARPINSKÝ

Docent Ladislav Bartko, dlhoročný a bývalý člen Katedry slovenského jazyka a literatúry UPJŠ v Prešove, neskôr Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (v súčasnosti Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU) sa v tomto roku dožíva krásnych deväťdesiatich rokov. Za svoje aktivity získal mnoho významných ocenení, v minulom roku aj Mimoriadnu cenu Matice slovenskej.

Pred deväťdesiatimi rokmi sa 1. júla 1934 v obci Trstené pri Hornáde narodil vysokoškolský pedagóg, jazykovedec, literárny historik, ale aj kultúrno-osvetový pracovník docent Ladislav Bartko.

Po absolvovaní základnej a strednej školy začal študovať na Filologickej fakulte Vysokiej školy pedagogickej v Prešove. Jeho profesormi boli viacerí významní odborníci v oblasti jazykovedy i literárnej vedy. Po úspešnom ukončení vysokoškolského štúdia si ako svoje budúce pôsobisko vybral Brezno, kde na tunajšom gymnáziu pracoval ako stredoškolský profesor slovenského jazyka a literatúry až do 15. marca 1970.

Práve v tomto období sa začína prejavovať jeho náklonnosť k literatúre. Popri pedagogickej práci sa totiž venuje príprave rôznych kultúrnych

a literárnych programov pre školu i širšiu verejnosť. V tomto čase výrazne prispel k oživeniu, ba dokonca až k vzostupu kultúrnej úrovne mesta Brezno. Ladislav Bartko je iniciátorom vzniku Horehronského múzea v Brezne a zároveň spoluzakladateľ unikátnej prehliadky umeleckej tvorivosti učiteľov Chalupkovo Brezno. Od roku 1970 Ladislav Bartko pracoval na prešovskom vysunutom pracovisku Literárnovedného ústavu Slovenskej akadémie vied. V apríli 1971 však prechádza na prešovskú Filozofickú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Spočiatku ešte vyučuje dejiny staršej slovenskej literatúry, no následne sa začína venovať výskumu nárečí. Popri dialektológii prednášal a viedol semináre aj z dejín spisovnej slovenčiny. Napriek novej jazykovednej orientácii nezanevrel ani na literatúru, ďalej sa venoval svojej záľube – organizovaniu kultúrnych podujatí a príprave recitátorov,

predovšetkým na súťaž Akademický Prešov.

Na Univerzite P. J. Šafárika (neskôr Prešovskej univerzite) pôsobil až do roku 2000. Počas tohto obdobia bol vedúcim mnohých diplomových prác, posudzoval rigorózne a dizertačné práce. Spoluorganizoval viaceré medzinárodné dialektologické a literárnovedné konferencie. Pôsobil ako jazykový redaktor desiatok publikácií odborného zamerania a ako editor vedeckých zborníkov.

Popri pedagogickej a organizátorskej činnosti sa Ladislav Bartko intenzívne zapájal aj do vedeckovýskumnej činnosti, kde sa orientoval najmä na dejiny slovenského jazyka, na slovenskú a slovanskú dialektológiu, onomastiku a na oblasť jazykovej kultúry a jazykovej výchovy. Z mimojazykovednej činnosti zas nemožno zabudnúť ani na to, že bol dlhoročným funkcionárom Matice slovenskej.

Docent Ladislav Bartko sa svojou činnosťou, či už ako pedagóg, vedec, alebo ako funkcionár Matice slovenskej, zaslúžil o rozvoj kultúry nielen v prešovskom regióne, ale i v rámci celého Slovenska.

Za svoju zásluhnú prácu bol preto vyznamenaný viacerými oceneniami. Z mnohých môžeme uviesť aspoň Pamätnú plaketu Slovenského národného literárneho múzea Matice slovenskej, Pamätnú medailu Matice slovenskej, Pamätnú medailu Štefana Moyzesa, Pamätnú medailu Matice slovenskej, Veľkú medailu sv. Gorazda, Zlatú medailu Cyrila a Metoda, Zlatú medailu Matice slovenskej a v roku 2023 na Sneme v Martine získal Mimoriadnu cenu Matice slovenskej za dlhoročnú činnosť pri naplňaní programu MS. K významnému oceneniu a ku krásnemu životnému jubileu mu srdečne blahoželáme.

Foto: Matica slovenská

SPOMIENKA NA KOLEGU ING. PAVLA KOPČÁKA

Radoslav RUSŇÁK

V prvých februárových dňoch nás všetkých zastihla smutná správa. V tichosti a nečakane nás vo veku nedožitých 70 rokov opustil náš kolega Ing. Pavol Kopčák (*Prešov, 29. 3. 1954 – †Prešov, 5. 2. 2024).

Po ukončení stredoškolského vzdelania na strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Prešove Pavol Kopčák pokračoval v štúdiu na Chemicko-technologickej fakulte SVŠT v Bratislave. Vysokoškolské štúdium ukončil v roku 1977 v špecializácii ekonomika a riadenie chemického a potravinárskeho priemyslu. V rokoch 1977 až 1978 vykonal základnú vojenskú službu ako absolvent vysokej školy v Českých Budějoviciach a po jej absolvovaní začal v roku 1978 pracovať vo Východoslovenskom mäsovom priemysle, n. p. v Prešove. Počas výkonu povolania pracoval v tejto firme na ekonomickom oddelení a v roku 1990 sa stal jej ekonomickým námestníkom. V roku 1994 pracovný pomer s firmou ukončil a zamestnal sa vo firme Priemyselná výrobná krmív Torysa, a. s. v Kendiciach, kde zastával funkciu obchodného námestníka až do roku 1998. Od roku 1999 bol pracovný život Ing. Pavla Kopčáka po nasledujúce dve desaťročia úzko spojený s Prešovskou univerzitou v Prešove, Pedagogickou fakultou, na ktorej bol až do svojho odchodu na dôchodok jej dlhoročným tajomníkom (1999 – 2019).

Paľa sme my, jeho kolegovia, nepoznali len ako človeka spojeného s ekonomickými záležitosťami fakulty, resp. človeka, ktorý veľmi dobre rozumel číslam, tabuľkám a Excelu. Poznali sme ho predovšetkým ako vždy úprimného kolegu a veselého človeka, ktorého srdce prekypovalo priateľstvom a jemu vlastným humorom. Paľa bol nielen silná osobnosť, ale aj zásadový človek, ktorého životný nadhľad a osobný postoj k problémom, ktoré so sebou prinášal každodenný život, bol pre nás v mnohom inšpirujúci. V osobnom živote bol Paľa veľkým športovým fanúšikom, ktorý mal rád dokonca aj snooker. Ale čo mal naozaj najradšej, to bola jeho rodina...

Paľa bol ženatý od roku 1979 a s manželkou Máriou mali dve dcéry, Janku a Zuzku. Z každého osobnejšieho rozhovoru s ním bolo zrejmé, že má pre koho žiť a že svojich najbližších naozaj miluje. Nielen slovom, ale aj skutkami. Keď hovoril o manželke, dcérach či vnúčatách, nikdy to nebola len povinná póza manžela, otca či dedka. Za Paľu vždy hovorili činy: ak by ste sa ho boli niekedy opýtali, či pozná

naspamäť nejakú báseň pre deti, boli by ste veľmi prekvapení, akého poetického a zároveň šibalského recitátora by ste odrazu pred sebou uvideli... Taký si bol, Paľa, vo svojej najľudskejšej podstate.

Foto: archív PF

„Chýbaš nám, lebo si nás svojím životom učil, ako sa mu pozrieť priamo do očí. A neuhnúť. Takto si Ťa, Paľa, budeme navždy pamätať. Lebo nielen na fakulte zostalo po Tebe ticho, ktoré bolí.“

SPOMÍNAME S ÚCTOU A LÁSKOU NA PROFESORA DARÁKA

Nadežda KRAJČOVÁ, Eduard LUKÁČ

V novembri r. 2023 by prof. PhDr. Milan Darák, PhD. oslávil 70. narodeniny, no zákerné ochorenie zmenilo jeho životný osud. Medailón je vyjadrením úcty k významnej osobnosti nášho akademického života a k jeho kolegalite a ľudskosti.

Životná cesta profesora Milana Daráka sa začala 19. októbra 1953. Vtedy sa narodil v meste Lipany rodičom Andrejovi a Margite, tu strávil detstvo so súrodencami Vladimírom a Emíliou. ZŠ a SŠ absolvoval v Lipanoch a vysokoškolské vzdelanie získal na Filozofickej fakulte v Prešove UPJŠ v Košiciach v odbore výchova a vzdelávanie dospelých – filozofia. Spolu s manželkou Anastáziou vychovali tri deti – dcéry Andreu a Katarínu a syna Milana.

Po absolútoriu pôsobil najprv vo funkcii metodika Kultúrneho a spoločenského strediska v Lipanoch, neskôr na odbore kultúry Okresného národného výboru v Prešove. V ak. r. 1977/1978 bol prijatý na miesto asistenta na Katedru pedagogiky FF UPJŠ a od r. 1979 na miesto odborného asistenta. V rámci akademickej dráhy pôsobil najprv na FF UPJŠ, neskôr na Pedagogickej fakulte UPJŠ, a po založení Prešovskej univerzity v Prešove, v januári 1997, na novozriadenej Fakulte humanitných a prírodných vied, na Katedre pedagogiky PU.

Bol príkladom v oblasti zvyšovania kvalifikácie a vedeckej práce. V r. 1980 vykonal rigoróznú skúšku v odbore pedagogika a získal titul

PhDr., doktorandské štúdium (kandidatúru) absolvoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a v r. 1988 získal vedeckú hodnosť „kandidát pedagogických vied“. Habilitačné konanie absolvoval na PF UMB v Banskej Bystrici a ukončil ho obhajobou habilitačnej práce Pedagogické aspekty rozvoja záujmových aktivít detí a stredoškolskej mládeže dňa 2. júla 1996. V zmysle Zákona o VŠ č. 172/1990 Zb. a Vyhlášky MŠMŠ SR č. 448/1990 Zb. o habilitácii docentov a inaugurácii profesorov, bol M. Darák s účinnosťou od 1. augusta 1996 menovaný za docenta pre odbor 75 – 01 – 9 Pedagogika a od 1. augusta 1996 ustanovený do funkcie docenta v odbore pedagogika. Po úspešnom inauguračnom konaní dňa 13. marca 2003 na PF

UMB v B. Bystrici bol dňa 3. marca 2004 prezidentom SR R. Schusterom menovaný za vysokoškolského profesora v odbore pedagogika. Na Katedre pedagogiky FHPV PU od 3. marca 2004 do 31. decembra 2008 vykonával funkciu profesora v odbore učiteľstvo akademických predmetov pre študijný program všeobecný základ z odboru pedagogika a od 1. januára 2009 až do úmrtia funkciu profesora v študijnom odbore 1.1.1 učiteľstvo akademických predmetov.

Po celý pracovný život bol aktívnym členom akademickej obce a vykonával významné funkcie, napr. v roku 1996 funkciu štatutára fakulty pre oblasť rozvoja fakulty a pedagogickú činnosť v osobitných formách štúdia, prodekana

pre externé štúdium, vedúceho katedry, atď.

Počas svojho pôsobenia na fakulte sa zaslúžil o rozvíjanie odboru pedagogika nielen na univerzitnej, fakultnej úrovni, ale významne ovplyvňoval štúdium učiteľstva v rámci Slovenska. V r. 2005 bol na FHPV PU zriadený Ústav pedagogiky a psychológie aj s Katedrou pedagogiky. V nasledujúcom období sa katedra na celouniverzitnej úrovni podieľala na zabezpečovaní spoločensko-vedného a pedagogicko-psychologického študijného programu I. a II. stupňa v študijných odboroch učiteľstvo akademických predmetov a zabezpečovala pedagogickú prax. Pracovisko aj vďaka nemu garantovalo učiteľské programy na univerzitnej úrovni, ale i študijné programy pedagogika, sociálna pedagogika, výchovateľstvo. Prof. M. Darák sa zaslúžil o akreditáciu pre doktorandský študijný program Pedagogika na Katedre pedagogiky FHPV a až do predčasnej smrti bol predsedom jeho odborevej komisie. Bol spoluriešiteľom i hlavným riešiteľom významných výskumných projektov, predovšetkým z tematických oblastí humanizácie školy, teórie výchovy, školskej edukácie, teórie mládežníckych organizácií a metodológie pedagogického výskumu. Svoje výskumy pretavil do bohatých publikácií, ktoré sú doteraz v odbornej societe oceňované a študentmi učiteľských fakúlt aj po 14 rokoch od jeho smrti využívané. Patril k významným predstaviteľom pedagogiky na Slovensku a prioritne sa orientoval na oblasť metodológie pedagogického výskumu. Vo svojich odborných publikáciách priniesol mnoho nových a cenných poznatkov z oblasti axiológie a metodológie pedagogiky. Bol spoluautorom 5 monografií, autorom mnohých štúdií a odborných článkov, odborným garantom vedeckých podujatí, členom viacerých odborných a vedeckých grémií u nás i v zahraničí. Významnou oblasťou

jeho pôsobenia bola jeho vedecká škola. Pripravil na vedeckú dráhu kolegov, ktorí pôsobia nielen na našej univerzite, ale i na viacerých fakultách Slovenska. Bol členom komisií pre doktorandské štúdium na PF UMB v Banskej Bystrici a FF UK v Bratislave, Európskej asociácie pre bezpečnosť v Krakove, poradného orgánu Akreditačnej komisie pri MŠ SR.

Profesor M. Darák bol známy svojou pedantnou, zodpovednou a vysoko profesionálnou pedagogickou činnosťou. Študenti oceňovali nielen vysokú odbornú úroveň jeho prednášok, ale i jasne stanovené požiadavky, ktoré vždy a za každých okolností neznižoval. Vynikal srdečnosťou, prajnosťou, zmyslom pre zodpovednosť a tímovú spoluprácu. Bolo priam dojemné, ako vedel využiť každú možnosť k stmelovaniu kolektívu organizovaním vianočných večierkov, zasadnutí v prírode, ako vedel povzbudiť kolegov i v časoch, keď sa im nedarilo a spolu hľadať cesty k naplnovaniu cieľov v publikačnej a projektovej činnosti. Bolo radosťou i šťastím s ním spolupracovať a deliť sa o jeho nadšenie pre pedagogické pôsobenie i vedecko-výskumnú prácu. Voľné chvíle rád trávil pobytom v prírode, turistikou a čítaním odbornej literatúry, literatúry faktu a publikácií z oblasti histórie.

Ocenenie osobnosti a profesionality prof. M. Daráka môžeme dokumentovať aj slovami, ktoré vyjadril Prof. PhDr. Ing. Miroslav Tuma, DrSc. v publikácii Poláková, I. – Sopková, B.: Miroslav Tuma – Sebaspytovanie. (B. Bystrica: 2014, s. 102): „Aj po mojom odchode z Prešova sa naše vzájomné styky s celým kolektívom nenarušili, ba mám dojem, že sa ešte upevnili. Aj ja som mal svojho favorita, ktorému som pomáhal, mysliac, že ma zastúpi na celoslovenskom andragogickom nebi. Bol to prof. PhDr. Milan Darák, PhDr., nesmierne slušný, distingvovaný, úprimný,

múdry a vzdelaný človek. O jeho andragogických vedomostiach a schopnostiach posunúť vedu o dospelých ľuďoch som dobre poznal. Nevedel som, čo ale zažíva jeho biologické vnútro. Zomrel mladý a tak rýchlo, že som si to nestačil ani uvedomiť. Ako hovorí Quintus Horatius Flaccus (65-8 pred n. l.) rímsky satirik a lyrik: „Mors et fungacem persequitur virum“, čiže“ smrť dobehne aj utekajúceho muža.“

V marci r. 2011 sa v sále PKO v Prešove konali oslavy Dňa učiteľov a v rámci slávnostného oceňovania pedagógov udelil vtedajší primátor JUDr. Pavel Hagyarí cenu primátora in memoriam aj prof. PhDr. Milanovi Darákovi, PhD. Rektor Prešovskej univerzity v Prešove Dr. h. c. prof. PhDr. P. Kónya, PhD. udelil prof. PhDr. M. Darákovi, PhD. in memoriam 6. decembra 2017 pamätnú medailu pri príležitosti 20. výročia vzniku PU v Prešove.

Foto: archív autorov

„Prof. PhDr. Milan Darák, PhD. ostane navždy s úctou a láskou v našich spomienkach.“

ODIŠIEL SOCIOTERAPEUT EURÓPSKEHO ROZMERU – JOZEF KREDÁTUS

Beáta BALOGVÁ

Dňa 16. januára 2024 sa terapeutická a akademická komunita dozvedela, že doc. PhDr. Jozef Kredátus, PhD., poslednýkrát vydýchol obklopený svojimi najbližšími v nemocnici. Aj keď prežil plodný a tvorivý život, jeho odchod prináša smútok zo straty nenapodobiteľného a nezabudnuteľného učiteľa, terapeuta, manžela, otca, starého a prastarého otca...

Jeho dlhoročná profesionálna činnosť bola spojená so závislým, trpiacim a hľadajúcim klientom (a jeho rodinou). Samotná cesta doc. Kredátusa, nebola vždy jednoduchá či priamočiara. Napriek tomu sa s jeho životom spájajú niektoré slovenské prvenstvá. Bol zakladateľom Linky dôvery na Slovensku (1977). Bol medzi tými, ktorí u nás začali realizovať prvé výcviky terapeutov. Pripravoval odborný personál (vrátane zdravotníckeho) na liečbu a následnú prácu so závislými jedincami, predovšetkým závislými od alkoholu. Jeho viera v systém dlhodobej, celoživotnej starostlivosti o závislých jedincov ho viedla k propagácii terapeutických, hlavne socioterapeutických prístupov pri práci s klientmi bojujúcimi so závislosťou. Svoje široké teoretické vedomosti a praktické skúsenosti odovzdával študentom sociálnej práce, sociálnym pracovníkom a prostredníctvom publikačnej činnosti každému, kto cíti a tvorí pomáhajúco. Svoju vedeckú školu kreoval na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, na súčasnom Inštitúte edukológie a sociálnej práce, ktorý sa v nadväznosti na jeho prácu orientuje na socioterapiu a rovnosť príležitostí.

Odborný profil docenta Kredátusa možno zhrnúť do nasledujúcej charakteristiky. Celoslovensky i medzinárodne známa a uznávaná odborná autorita. Psychológ a sociológ zdravotníctva, vysokoškolský pedagóg, kultúrny pracovník. Prie-

kopník výskumu kultúrneho a spoločenského života v okrese Poprad. Zakladal a organizoval viaceré významné podujatia celoslovenského významu, participoval na príprave a organizácii kultúrnych podujatí k Majstrovstvám sveta v klasických lyžiarskych disciplínach (1970) a bol tiež riaditeľom Domu kultúry a vzdelávania v Poprade (1966 – 1970). V auguste 1968 zabezpečoval vysielanie Slovenského rozhlasu „Severné Slovensko“ a v dôsledku tejto aktivity musel na nátlak nor-

malizátorov opustiť rezort kultúry.

Postupne sa preorientoval a rekvalifikoval na oblasť klinickej psychológie. Bol vedúcim Oddelenia klinickej psychológie v Nemocnici s poliklinikou v Humennom (do roku 1968). Založil prvú Linku dôvery na Slovensku (1977), stál pri výcviku prvých terapeutov slúžiacich na staniach prvej telefonickéj pomoci. Do roku 1999 bol zároveň predsedom Slovenskej asociácie liniek dôvery. V zdravotníctve sa

venoval pomoci ľuďom v krízovom stave, liečbe a doliečovaniu závislých, výcviku zdravotníckych pracovníkov vo vedení tímov, empatickej a asertívnej komunikácii a výcviku zvládania záťažových situácií v zdravotníckom prostredí. Aplikáciou moderných metód sociálnej komunikácie a personálnej práce sa zaslúžil o výrazný rozvoj a kvalitu personálneho riadenia a pracovných vzťahov. Ako prvý začal s doliečovaním závislých od alkoholu v socioterapeutickom klube. Stál pri zrode prvého centra pre liečbu drogových závislostí na východnom Slovensku. V procese doliečovania abstinujúcich obohatil a pre potreby terapeutického využitia modifikoval metódu Aktívneho sociálneho učenia programového. Ako uznávaný slovenský expert bol členom Expertnej komisie pre prevenciu, liečbu a resocializáciu drogových závislostí pri Výbore ministrov Slovenskej republiky pre závislosti a kontrolu drog (1998 – 2005).

Ako prvý docent sociálnej práce sa v rámci svojej pedagogickej činnosti venoval najmä rodinnej problematike, sociálnej práci so závislými, empatickej a asertívnej komunikácii, psychoterapii a socioterapii v sociálnej práci. Významný je jeho podiel na tvorbe novej koncepcie a obsahu študijných odborov vzdelávanie dospelých a sociálna práca a zásluhy v rozvoji ich teoreticko-metodologických základov. Spoluautorsky sa podieľal na tvorbe prvej učebnice sociálnej práce na Slovensku. Výskumne sa orientoval najmä na oblasti kvality a nekvality života (najmä abstinujúcich alkoholikov), životného štýlu abstinujúcich alkoholikov, Aktívneho sociálneho učenia programového u abstinujúcich alkoholikov, postojov verejnosti k doliečovaniu abstinujúcich a psychosociálnych aspektov sociálnej práce. Bol členom redakčných rád niekoľkých časopisov a držiteľom viacerých akademických a spoločenských ocenení.

O tom, ako sa podieľal na budúcej profesijnej orientácii svojich študentov, svedčia slová jednej z jeho študentiek: „V skutočnosti si až teraz uvedomujem, že som ho poznala práve na kurzoch, ktoré považujem z hľadiska môjho ďalšieho odborného i pedagogického zamerania za kľúčové, čo nevnímam ako náhodu. Vďaka jeho prirodzenej autorite, vyplývajúcej z jeho skutočného záujmu o študentov a študentky a pedagogického talentu, aktívnej zaangažovanosti v propagácii významu sociálnej práce, množstvu odborných úspechov a bohatých praktických skúseností, sme ho ako študenti vnímali ako jeden z kľúčových vzorov vo formovaní našich predstáv a postojov k výkonu profesie sociálnej práce.“ A ako terapeuta ho oceňujú aj mnohí kolegovia, ako svedčia aj nasledujúce slová jedného z nich: „Budil vo mne veľký rešpekt, bol mi radcom a akoby zároveň i otcom v mnohých mojich pracovných úlohách. Stal sa pre mňa veľkou prirodzenou autoritou. Som mu veľmi vďačný za vedenie v škole, dvanásť rokov supervízie a odborného vedenia našich zamestnancov – terapeutov, sociálnych pracovníkov, poradcov a sestier, ale i manažmentu, a tiež za jeho snahu budovania jednoty a zainteresovanosti všetkých na riešení problémov a úloh v organizácii. Som mu vďačný za to, že pri mne stál v mnohých mojich pracovných úlohách a skúškach. Bolo mi ctou ho takto poznať a byť jeho študentom a kolegom.“

Viacerí, ktorí mali tú česť stretnúť sa s Jozefom Kredátusom, sa zhodujú v tom, že jeho jedinečný prístup niesol prvky profesionality a ľudskosti s dôrazom na reflexiu klientovej situácie v jej plnej komplexnosti. Akosi prirodzene dokázal byť na svojho partnera v interakcii náročný, ale s jemu vlastnou originalitou a jedinečnosťou, v dôsledku čoho to nikto nevnímam ako nátlak, ale práve naopak, bol mu za túto náročnosť vďačný. Jeho povestná

hamletovská otázka, položená v mnohých variantoch, evokovala k zamysleniu, sebareflexii, sebazpoznaniu a sebaepochopeniu. Dokonca sa na ňu mnohí nevedome aj celkom vedome pri stretnutí s ním tešili. Naučil nás uvažovať v rozbiehavých líniách náročnosti, primárne zameraných na profesionálny výkon a prístup.

Pre históriu je príznačné, že dobový kolorit je prítomný v každom v dejinnom čase vznikajúcom diele a niektoré jeho prvky je po analýze možné využiť aj pre súčasnú prax. O to viac, ak ide o dielo novodobej legendy sociálnej práce s dôrazom na socioterapiu. Sociálna práca – ako nevyhnutná súčasť spoločenských vied – si vo svojich troch rozmeroch vedy a akademickej a praktickej disciplíny nemôže dovoliť opomenúť tieto poznatky zhmotnené v práci a diele svojich popredných predstaviteľov, ku ktorým doc. PhDr. Jozef Kredátus, PhD., nesporne patrí. Sociálna práca siaha podobne ako iné disciplíny po skúsenostiach minulých generácií, u ktorých čerpá inšpirácie a vízie. V tomto prípade je možné diela Jozefa Kredátusa nielen aplikovať, ale dôležitá je aj konfrontácia či efektívna evaluácia jeho vedeckej školy. Využime ju preto v prospech všetkých, ktorým docent Kredátus zasvätil svoj (nielen) vedecký život, nech už sú to závislí jednotlivci a ich rodiny, jeho žiaci, kolegovia či predovšetkým jeho najbližší.

Foto: archív autorky

*„Pán docent,
ostáva v nás Váš odkaz
a za to Vám ďakujeme!“*

ADAM MACKO: 198X

Peter HALKO, Vladimír GANAJ

V Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU) sa dňa 5. decembra 2023 konala vernisáž výtvarných diel Adama Macka – predstaviteľa nastupujúcej generácie umelcov-pedagógov pôsobiacich na Katedre výtvarnej výchovy a umenia Filozofickej fakulty PU. Výstava v UK PU trvala do 29. 2. 2024.

Individuálna výstava Adama Macka v UK PU predstavuje prierez jeho tvorbou sústredený najmä na závesné diela, v ktorých autor skúma hybridný potenciál klasického média pre model stotožňujúci výklad pojmu telo (body – stavba) s telesnosťou produkcie. Koncept tvorby tu funguje ako vrstvenie exaltovaných maliarskych a intermediálnych postupov. Názov výstavy 198X symbolizuje rok narodenia autora (1989), pričom X v názve nás upozorňuje, že celospoločenské zmeny, ktoré prišli s týmto rokom, nie sú stále dovŕšené, skôr naopak.

„Zaujatost' telesnosťou a gestickou fyzickou manipuláciou reality vychádza priamo z povahy autora, brutálnosť obrazov chvíľami pôsobí, akoby neboli maľované farbou, ale časťami vlastného tela a telesnými tekutinami, zároveň paradoxne využívajúc kultivované nápoje ako káva a alkohol,“ predstavil Mackovu tvorbu návštevníkom vernisáže kurátor výstavy – výtvarník a vysokoškolský pedagóg PU – Mgr. art. Vladimír Ganaj, ArtD. „Macko vníma podivnosť ako hodnotu samu osebe, podivnosť je však nesprávne slovo, skôr ide o prosté autentické zobrazenie hnuša a deformácie (kontrastne však jeho obrazy v istom zmysle vyžarujú až renesančnú harmóniu). Tento kontrast medzi sladkou krásou a agresívnou surovosťou by som označil za základný kameň jeho poetiky,“ dodáva Ganaj.

Vo vystavených dielach autor tematizuje svoj dlhodobý výskum – otázky manipulácie, prevodu

telesnosti do anatomických kvalít média a jeho premeny na hranu toho, čo vnímame ako konvenčný výtvarný záznam. Ako východiská používa fotografie tvárových deformít, ktoré vytvárajú priestor pre polemiku o ploche, geste, povrchu, hmote a ich vzájomných vzťahoch – v metafyzickej rovine o trvácnosti a konečnosti fyzických kvalít.

V zdôrazňovaní imaterializmu, mobility a potenciality („nové obrazy“) sa akcentujú biopolitika a biomoc. Pre vnímanie tela a telesnosti touto optikou autor používa pojem opustené telo. Ako reakciu na tento fenomén premostuje filozofiu s umením, spochybňuje estetickú autonómiu, akcentuje dematerializáciu, deskilling a miestnu špecifikáciu, nomádstvo, čím tvorí diela, ktoré vyhodnocujú proces, nie výsledok.

Mgr. art. Adam Macko, ArtD. je vizuálny umelec a kurátor. V umeleckej teórii sa venuje inštitucionálnej fragmentácii, posthumanistickým teóriám telesnosti a periférnej tvorbe umeleckých komunit. Je programovým riaditeľom v nezávislej galérii EQO v Spišskom Hrhove. Macko kurátorsky pripravil projekty pre viaceré inštitúcie (Galéria umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi, Šopa & Východoslovenská galéria v Košiciach, Industra v Brne, Schemnitz Gallery v Banskej Štiavnici či artfair The Others v Turíne). V súčasnosti pôsobí na Inštitúte hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove ako odborný asistent a ako kurátor súčasného umenia (kunsthistorik) Krajskej galérie v Prešove.

Foto: UK PU

IVETA POLÁK ČUCHTOVÁ: STRATENÉ DEDIČSTVO

Peter HALKO, Tatiana BILANČÍKOVÁ

Dňa 5. marca 2024 sa v Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU) konala vernisáž kresieb prešovskej výtvarníčky a pedagogičky Ivety Polák Čuchtovej. Na interaktívnej výstave pod názvom STRATENÉ DEDIČSTVO autorka predstavuje 22 kresieb zobrazujúcich známych i menej známych bohov slovanskej mytológie, približuje kultúru, predstavy o svete i spôsob života dávných Slovanov.

Iveta Polák Čuchtová (1992) sa narodila a pôsobí v Prešove. Vysokoškolské vzdelanie absolvovala na Pedagogickej fakulte PU (odbor predškolská a elementárna pedagogika, učiteľstvo a pedagogické vedy), kde momentálne aj pôsobí na Katedre hudobnej, výtvarnej a telesnej výchovy. Pôsobila aj ako učiteľka na základnej umeleckej škole, vyučuje tiež arteterapiu. Vo svojej ilustračnej tvorbe využíva rôzne grafické formy, v ktorých prezentuje fantazijné ilustračné prvky a symboliku.

O rôznorodosti a bohatosti svojho umeleckého prejavu presvedčila autorka publikum hneď na úvod vernisáže, ktorú zahájila pôsobivou svetelnou show. Vernisáž otvoril riaditeľ UK PU Peter Halko, ktorý vo svojom príhovore vyzdvihol kreativitu a invenciu autorky, pričom upozornil, že výstava, ako jedna z mála realizovaných v UK PU, má interaktívny charakter. Autorka dopĺňa každú kresbu hovoreným slovom (ktoré si návštevník môže vypočuť online z internetu po načítaní QR kódu v mobilnom zariadení) a špecifickou vôňou pre každé z božstiev.

Kurátorka výstavy Mgr. Tatiana Bilančíková, PhD., vysokoškolská

výtvarná pedagogička pôsobiaca na Pedagogickej fakulte PU, v príhovore uviedla: „Vo svojej tvorbe sa Iveta Polák Čuchtová inšpirovala slovanskou mytológiou. Touto tematikou je intuitívne priťahovaná aj z dôvodu, že sa v nej nachádzajú také výrazové prostriedky, ktoré sú blízko nefalšovanej človečine s jej dualitou čierneho a bieleho vlka, teda prostriedky dokumentujúce archetypálne základy existencie človeka. Pracuje s formami, akými sú symbol, rituál, metafora a obsahovo ich napĺňa poslaním a významom jednotlivých (panteistických) božstiev. Autorka používa výrazové prostriedky pre zmyslovú iniciáciu. Vôňou, sluchom, zrakom, dotykom prebúda a hypnotizuje predstavy. Tranzitívnosťou zmyslového vnemu a následne jeho emocionálnym prežitkom tajomne pootvára dynamiku vyšších sfér vedomia. Svoje umenie ritualizuje a my máme možnosť vstúpiť do priestoru magického sveta, v ktorom sa stane „znovunájdene dedičstvo“ akýmisi priechodom do sveta duchovných hodnôt...“

Cieľom výstavy je nielen priblížiť to málo, čo sa z nášho dedičstva zachovalo, ale zároveň podporiť ľudskú predstavivosť a fantáziu,

resp. upozorniť na to, že rozdielne predstavy, vnímanie a individuálny výtvarný prejav sú pozitívnu stránkou nášho bytia a nemali by sme na to zabúdať.

Na záver vernisáže vystúpila autorka Iveta Polák Čuchtová, ktorá návštevníkom predstavila svoje diela a priblížila pohnútky, ktoré ju inšpirovali pri ich realizácii: „Ako pedagóg sa snažím viesť svojich študentov k tomu, aby originalitu oceňovali. Vďaka tomu, že pôsobím na Pedagogickej fakulte, mám možnosť vstúpiť budúcim pedagógom tieto myšlienky a viesť ich k tomu, že originálny prejav žiakov je v našej edukácii žiadaný a že cieľom výtvarnej výchovy je budovanie pozitívneho vzťahu k umeniu a tvorivosti. Každé ľudské dielo je úžasným artefaktom a každý individuálny prejav je pre mňa nesmierne hodnotným pokladom.“

Výstava v Univerzitnej knižnici PU bola sprístupnená od 4. marca do 4. apríla 2024.

Foto: UK PU

O PREZENTÁCII KNIHY KAROLA HORÁKA SÍRNY KOTOL

Erika FEDOROVÁ

Aké dôležité je nezatrpnúť, nevzdávať sa, nepremárniť talent. Prekážky sú na to, aby sa prekonávali. Umenie je výzva na hru a my sme na ťahu. To všetko sme si mohli uvedomiť 7. marca 2024, keď sme sa popoludní zišli v príjemnom prostredí centrálnej študovne Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU). Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy ISMŠ FF PU v Prešove tu v spolupráci s Univerzitnou knižnicou PU usporiadala nevšednú autorskú prezentáciu, na ktorej sa zúčastnili študenti, pedagógovia, no predovšetkým milovníci literatúry.

FF PU v Prešove je právom hrdá na úspechy svojich absolventov. Dvaja z nich boli hosťami štvrtkovej besedy: prof. Karol Horák, významný režisér, spisovateľ, literárny vedec a pedagóg, ktorý uviedol svoju najnovšiu knihu próz *Sírny kotol*, a Dr. Peter Milčák, literárny vedec a zakladateľ prestížneho vydavateľstva Modrý Peter. Moderátormi podujatia boli pedagógovia ISMŠ FF PU v Prešove, prof. Marta Součková a Dr. Miron Pukan, ktorí pohotovo (i pohodovo) viedli rozhovor so svojimi hosťami tak, aby si nielen tí starší z nás mohli zaspomínať na minulosť, ale predovšetkým, aby sa aj mladá generácia (ktorá tvorila väčšinu publika), dokázala preniesť do čias, keď to, čo je dnes v literatúre i v živote také samozrejmé, bolo nemožné.

Karol Horák nás so svojím svojiským a nenúteným humorom, bez pátosu, i keď s istou nostalgiou, zaviedol späť do doby normalizácie, prísnej cenzúry a hľadania ľudskej dôstojnosti v nedôstojných podmienkach. Vtipné príhody vznikajúce vo vážnych situáciách ozvláštnili literárnu besedu. Obdobie, keď sa napísanie autentickej knihy stávalo nebezpečným, sú už našťastie preč. O to ťažšie je dnes, keď môže každý písať všetko, najst' v rôznorodej produkcii dobrú knihu – krehkú či drsnú, originálnu, vtipnú – knihu s dušou. Peter Milčák o tom vie svoje – aké komplikované je založiť vydavateľstvo, no najmä starať sa oň, neustále hľadať, objavovať kvalitné diela, a tým ponúkať šancu autorom, ktorí nielen chcú, ale aj majú čo povedať. Jeho vydavateľstvo je i po viac ako

tridsiatich rokoch zárukou, že literárne hodnoty existujú. Jednou z nich je aj kniha próz Karola Horáka *Sírny kotol*, dokumentujúca slohovo-typologický aj poetologický vývin slovenskej literatúry od 70. rokov do nového milénia.

Ukážky z Horákových próz zážitkovo predniesla študentka FF PU v Prešove Lucia Ihnáthová a doktorandka FF PU v Prešove Terézia Poláková. Záver literárnej besedy oživila autogramiáda Karola Horáka, ktorý svojím neobyčajným ľudským prístupom a nenúteným humorom v individuálnom rozhovore s každým záujemcom o podpis do jeho novej knihy neopakovateľne uzavrel toto literárne popoludnie.

Foto: UK PU

VÝROČIE NARODENIA MIKULÁŠA MOYZESA S KONCERTOM A PREZENTÁCIOU PUBLIKÁCIE

Zuzana SLUŠNÁ

V priestore Dvorany Evanjelického dištriktuálneho kolégia ECAV v Prešove zazneli štyri sláčikové kvarteta významného skladateľa Mikuláša Moyzeša. Počas koncertu bola prezentovaná vedecká publikácia *Mikuláš Moyzes v úvahách a premenách času*, na ktorej sa autorsky podieľali terajší a bývalí tvoriví zamestnanci Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (FF PU). Podujatie moderovala riaditeľka Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry FF PU, prof. Slávka Kopčáková.

Aktivity Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry (IEUK) FF PU majú svoju dynamiku a pestrosť v rôznosti foriem prezentácie umenia, umeleckých druhov, žánrov a výstupov jeho tvorivých pracovníkov aj študentov. Koncertné podujatia síce výnimočne, predsa však vstupujú sporadicky do jeho života. Tentoraz sa tak udialo v spojení s prezentáciou významného výstupu vedeckej činnosti tvorivých pracovníkov Filozofickej fakulty.

Koncert z tvorby slovenského skladateľa Mikuláša Moyzeša (1872-1944) sa uskutočnil vo vizuálne aj akusticky skvelom priestore Dvorany Evanjelického dištriktuálneho kolégia ECAV v Prešove. Popredný predstaviteľ zakladateľskej generácie slovenskej národnej hudby od roku 1908 až do roku svojej smrti 1944 žil a pracoval v Prešove. Patril medzi najvýznamnejších kultúrnych a umeleckých dejateľov mesta po vzniku Československej republiky. Občianske združenie Albrechtina v spolupráci s IEUK FF PU v Prešove a Hudobným centrom v Bratislave zorganizovali spoločne autorský koncert s ná-

zvom (Ne)známa hudba, venovaný komornej tvorbe Mikuláša Moyzeša. Štyri sláčikové kvarteta ako cyklické komorné diela skladateľa, zrasteného s východoslovenskou ľudovou piesňou, priniesli pre poslucháčov nezvyčajný a pôsobivý umelecký zážitok. Interpretačnú podobu dielam vdýchlo známe profesionálne umelecké teleso Mucha Quartet, Juraj Tomka (primárius), Jozef Ostrolucký (husle), Veronika Kubešová (viola) a Pavol Mucha (violončelo). Súčasťou dramaturgie podujatia bola prezentácia významnej publikácie, ktorá uzrela svetlo sveta na začiatku roku 2023, *Mikuláš Moyzes v úvahách a premenách času* (2022). Editorom takmer 700-stranovej rozsiahlej publikácie vydanej v Hudobnom centre v Bratislave je slovenský hudobný skladateľ, polyhistor, vedec a hudobný estetik Vladimír Godár. Spoluautormi publikácie sú vo veľmi podstatnom rozsahu aj traja prešovskí muzikológovia, terajší a bývalí tvoriví zamestnanci Filozofickej fakulty v Prešove – prof. Slávka Kopčáková, doc. Renáta Kočišová a doc. Karol Medňanský. Publikácia bola na koncerte

uvedená do života za prítomnosti riaditeľa hudobného centra Igora Valentoviča, editora Vladimíra Godára, významného umelca Miloša Jurkoviča a ďalších hostí. Súčasťou auditória boli aj deti a učitelia zo Základnej umeleckej školy Mikuláša Moyzeša v Prešove, ako aj študenti dvoch katedrií Filozofickej fakulty zabezpečujúcich študijné programy esteticko-výchovného charakteru. Podujatie dramaturgicky navrhla a moderovala riaditeľka IEUK FF PU v Prešove, prof. Slávka Kopčáková.

Podujatie pripomenulo výročie významného umelca, ktorý je spojený s hudobným a kultúrnym životom Prešova, uvedením všetkých štyroch Moyzesových sláčikových kvartet (D dur, a mol, fis mol, G dur). Prešovské auditórium malo jedinečnú možnosť identifikovať známejšie aj menej známejšie citácie slovenských ľudových piesní, pričom hudobný zážitok umocnilo aj interpretačné umenie zoskupenia Mucha Quartet.

Foto: Tomáš TIMKO

KLÚČOVÁ OSOBNOSŤ, ZÁKLADNÝ PILIER A HYBNÝ FAKTOR ROZVOJA FAKULTY

Rozhovor s profesorom Štefkom

Prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, Ph.D. je uznávaným a rešpektovaným odborníkom na Slovensku aj v zahraničí. Potvrzuje to jeho úspešná vedecká činnosť. Viedol 19 výskumných domácich a medzinárodných grantov. Na jeho 302 publikácií je evidovaných spolu takmer 1800 citácií. Na Web of Science má 87 publikácií, 908 citácií zo 67 krajín, s Hirschovým indexom 20. Publikoval aj 8 zahraničných a domácich vedeckých monografií, kapitoly v monografiách vo vydavateľstvách Springer, IGI Global, Peter Lang Publishing Group, 5 učebníc a mnoho ďalších publikácií. V zahraničí bol na pozvaných prednáškových pobytoch aj konferenciách na univerzitách vo vyše 20 krajinách na 3 kontinentoch. Je členom aj zahraničných komisií, grantových agentúr, redakčných rád 11 časopisov, členom 9 vedeckých rád v zahraničných univerzitách a v SR. Počas Nežnej revolúcie bol zakladateľom prvého ekonomického a manažérskeho vysokoškolského štúdia v Prešove a neskôr aj fakulty. Ako profesor na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU) je hlavným garantom pre študijné programy v bakalárskom, magisterskom a doktorandskom stupni v študijnom odbore Ekológia a manažment a pre habilitačné a profesorské inauguračné konania. Doposiaľ vychoval 18 úspešných doktorandov, množstvo docentov a profesorov, ktorí spolu s ním rozvíjajú fakultu.

Pán profesor, vieme o Vás, že ste uznávaným odborníkom v oblasti ekonomiky a manažmentu. Na aké konkrétnejšie oblasti sa v najväčšej miere sústreďuje váš výskumný záujem ?

Výskumne sa dlhodobo zameriavam najmä na oblasť ekonomiky, financovania a marketingového manažmentu podnikov služieb, na oblasť marketingu nehmotných

produktov, na neuromarketingové inštrumentárium, na digitálne inovácie a ďalšie v súčasnosti významné oblasti súvisiace s odborom. V kontexte manažmentu podnikov som svoje odborné výskumné úsilie rozšíril aj na vybrané oblasti zelenej ekonomiky, environmentálnych vplyvov a dopadov na podniky v priemysle a službách, s implikáciami v ich udržateľnom rozvoji.

Uvádzali ste, že ste začínali v praxi. Môžete nám to stručne popísať ?

Moje začiatky formovalo po ukončení prešovského gymnázia vysokoškolské vzdelanie, ktoré som nadobudol na 2 vysokých školách – na vtedajšej Vysoké škole ekonomickej v Bratislave, Fakulte riadenia, v odbore automatizované systémy riadenia v ekonomike. A súčasne v oblasti matematiky a chémie na Univerzite P. J. Šafárika. Kariérne som sa rozhodol pokračovať v osobnom rozvoji ako ekonóm a riadiaci pracovník s výdatnou pomocou mojich znalostí z matematiky. Za bývalého režimu som na začiatku pracoval ako ma-

tematik-analytik a vedúci oddelenia v podniku Autobrzdy Jablonec nad Nisou, následne ako vedúci Kabinetu elektronizácie na OPS Prešov. Neskôr som pôsobil aj ako ekonomický námestník podniku Mototechna, š.p. Až po 7 rokoch v podnikovej praxi som bol prijatý na Filozofickú fakultu UPJŠ Košice so sídlom v Prešove.

Aké boli vaše odborné-začiatky aj v akademickej sfére a vo vzťahu k realizácii štúdia manažmentu v Prešove ?

Moja akademická kariéra začala až r. 1987 mojim prijatím za odborného asistenta na Filozofickú fakultu UPJŠ Košice so sídlom v Prešove na výučbu ekonomických predmetov, informačných systémov a programovania, so zaradením na vtedajšej Katedre výchovy a vzdelávania dospelých a vysokoškolskej pedagogiky. Po začatí Nežnej revolúcie 1989 došlo tak ako v celom Československu, aj na FF UPJŠ k veľkým zmenám. Aj študenti boli revolučnou silou, ktorá chcela na jednej strane zánik niektorých oblastí štúdia poznačených nekvalitou aj totalitnou ideológiou a na druhej strane chceli nové a moderné vzdelávanie, ktoré bude štandardné a kompatibilné so svetom aj

uplatniteľné v praxi. Aj ja sám som sa vyvíjal v oblasti ekonomiky a realizácie manažmentu. Napríklad už pred revolúciou od februára 1989 som popri fakulte podnikal, keď mi vtedajší MsNV dal povolenie na tzv. drobné socialistické podnikanie, čo mi už znie dnes zvláštne. To sa transformovalo na moju živnosť. Popri nej som bol zároveň majiteľom ešte tri spoločností s ručením obmedzeným, kde som mal dve úspešné výrobné prevádzky, a to v oblasti výroby obalových materiálov a v oblasti potravinárstva. Zároveň som vlastnil a súčasne manažoval aj podniky služieb cukráreň a reštauráciu, podnikal v ekonomickom a marketingovom poradenstve, projektovom manažmente. Mimochodom, keď som po rokoch bol dekanom, všetky štyri moje podniky som po 17 rokoch úspešného podnikania odpredal a investoval vo svojej privátnej majetkovej oblasti. Teda v akad. roku 1989/1990 vďaka záujmu vtedajších študentov aj troch kolegov, ktorí ale nemali na rozdiel odo mňa ekonomické vzdelanie, som založil úplne nové ekonomické magisterské štúdium s názvom Personálny manažment. V Prešove nikdy predtým vysokoškolské štúdium v oblasti ekonomiky a manažmentu neexistovalo. Založil som Katedru

manažmentu FF UPJŠ, ktorá sa po rozpade UPJŠ r. 1997 zmenila na Katedru manažmentu FF PU v Prešove.

Kde a ako sa začínala vaša kariéra vedca v uvedenej oblasti poznania, kto Vám vo vašich začiatkoch najviac odborne pomohol ?

V r. 1990 v Prahe, v našom vtedajšom hlavnom meste, som bol prijatý na doktorandské štúdium (externé) na Vysoké škole ekonomické Praha, Podnikohospodárské fakulte, odbor Řízení a ekonomika podniku. Mimochodom z 200 prihlásených sme boli vtedy 30-ti prijatí na celú veľkú VŠE, pričom jediným Slovákom som tam bol ja. Vtedy okrem mojich odborných ekonomických a matematických poznatkov bola dôležitá moja angličtina popri inom jazyku, čo tu v tej dobe bolo pomerne zriedkavé. Moje doktorandské štúdium doma v hlavnom meste Praha sa neskôr stalo zahraničným. Praha bola po revolúcii otvorená, multikultúrna, okrem špičkových českých nám prednášali profesori napr. z Kanady, Holandska, USA, Rakúska, stále som z nej prichádzal na prešovské pracovisko s inšpiráciami, progresom, novými myšlienkami pre svojich študentov aj iné „domáce publikum“, získaval som

nové zahraničné kontakty. Za veľa vďačím svojmu vtedajšiemu školiťelovi prof. Janovi Tomekovi, ktorý ma, neskôr aj ako môj ctený priateľ, zoznámil so zahraničnými profesorami. Spomínam napríklad, ako prof. Kristian Palda z Queen's University v Kanade mi pomohol k tomu, že asi svetovo najuznávanejšia kapacita, sám veľký guru marketingu prof. Philip Kotler z Northwestern University z USA mi na moju adresu poslal jednu zo svojich nových kníh s osobným odkazom, vtedy som si najprv myslel, že je to sen. Už vtedy, než som obdržal titul „Ph.D.“ z Prahy, často som cestoval do rôznych krajín. Pri rozvoji mojej koncepcie nového ekonomicko-manažérskeho štúdia v Prešove mi postupne pomohli najviac štyria profesori – spomínaný prof. Jan Tomek z VŠE z Prahy, prof. Ľudovít Mesároš z VŠE, resp. EU z Košíc, prof. Jiří Kern z EkF VŠB-TU z Ostravy a prof. Petr Šnapka z EkF VŠB-TU z Ostravy, ale aj množstvo ďalších profesorov, neskôr aj priateľov zo zahraničia.

Ako ste následne rozvíjal svoju koncepciu do terajšej podoby a úrovne Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu PU v Prešove ?

Ako vedúci Katedry manažmentu Filozofickej fakulty PU v Prešove som rozvíjal pracovisko personálne, vedecko-výskumne, koncipovaním nových predmetov v ponúkanom štúdiu a hlavne aj napriek peripetiám a silným protitlakom, akreditovaním magisterského štúdia. Neskôr vznikli na univerzite ďalšie dve príbuzné pracoviská – v r. 1994 Inštitút turizmu a hotelového manažmentu na FF UPJŠ (neskôr PU) a v r. 1997 Katedra verejnej správy FHPV PU v Prešove. V r. 2001 som habilitoval za docenta na Ekonomickej fakulte VŠB TU v Ostrave v odbore Podniková ekonomika a management. Dňa 1.10.2004 som tieto tri pracoviská s tromi akreditovanými magisterskými študijnými odbormi

zintegroval do novej, v Prešove prvej ekonomickej, Fakulty manažmentu PU v Prešove a zároveň som sa stal zakladajúcim dekanom fakulty.

V Prahe 1.5.2005 som obdržal z rúk prezidenta prof. Václava Klauza titul profesora pre odbor „Podniková ekonomika a management“ na základe rozhodnutí Vedeckej rady Ekonomickej fakulty VŠB – TU v Ostrave a Vedeckej rady VŠB-TU Ostrava. Na základe toho som ako garant dosiahol v Prešove na Fakulte manažmentu akreditáciu všetkých stupňov štúdia, habilitačných a inauguračných konaní. To umožnilo výrazne skvalitňovať personálnu štruktúru dynamicky sa rozvíjajúcej fakulty. Postupne sme akreditovali aj dva ďalšie nové bakalárske študijné programy – Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo a neskôr aj Obchodný manažment a marketing. Následne fakulta rozšírila svoj názov na Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu, ktorý lepšie vystihuje celé spektrum jej ponuky už od jej vzniku. Vytvoril som motivačný systém spojený so systémom odmeňovania, ktorý výrazne motivoval a zdynamizoval skvalitňovanie vedeckej činnosti a výkonov vo vede. Zároveň sa fakulta pod mojím vedením podľa publikovaných štatistík ministerstva stávala každoročne 5 rokov po sebe od jej založenia najžiadanejšou zo všetkých fakúlt na Slovensku pomerom počtov prihlásených uchádzačov k počtom prijatých na hranici kapacít fakulty. Celé obdobie existencie má fakulta vysokú atraktivitu, hlási sa na ňu každoročne v intervale 1200 – 2000 uchádzačov o štúdium. V oblasti vedy fakulta úspešne vyriešila vyše 100 zahraničných a domácich vedeckých grantov z externých grantových agentúr.

Zároveň fakulta je Excelentným výskumným pracoviskom na základe matematického vyhodnotenia jej výsledkov vo vedeckej činnosti zo strany ministerstva. Tento status

získala naša fakulta v rôznych rokoch už trikrát (v rokoch 2022, 2023 a 2024) a doposiaľ sa vždy umiestnila v spoločenských vedách medzi najlepšími tromi z takmer 100 hodnotených fakúlt (predtým 76) a ďalších súčastí univerzít Slovenska (vrátane všetkých ekonomických fakúlt, právnických fakúlt, filozofických fakúlt, pedagogických fakúlt, športu, sociálno-ekonomických, atď.). Na základe toho fakulta získala dohromady do rozpočtu PU navyše 1,058 milióna Eur.

Fakulta usporadúva množstvo vedeckých konferencií, pričom už od vzniku fakulty medzinárodná konferencia, realizovaná pravidelne každé dva roky, má stálych okolo 150 účastníkov z min. 23 krajín z 5 kontinentov. Fakulta je po celú svoju existenciu z hľadiska počtu študentov jednou z najväčších fakúlt Prešovskej univerzity aj voči konkurenčným fakultám v SR. V tomto rozhovore som spomenul len torzo, niekoľko percent z toho, čím sme si museli za tie desaťročia prejsť. Aj naďalej sa budem snažiť o udržanie atraktivity fakulty a jej vysokej kvality a výkonov vo vede a vzdelávaní. Nie je však všetko iba o práci.

Za úspech vyše 30-ročného úsilia však považujem aj takú tú ľudenskú stránku, o čom nám často hovoria kolegovia zvonku, že to u nás vidia. To, že sa dosiaľ podarilo vybudovať celú fakultu takú, v ktorej sú priateľské medziľudské vzťahy, vzájomná dôvera, značne veľký kolektív, ktorý si verí a svoju prácu vykonáva s istou láskou k povolaniu. Všetko treba vykonávať s láskou. Občas na promóciách adresujem slová hudobného génia Johna z The Beatles, ktoré sú zvlášť potrebné v tejto zvláštnej dobe, často plnej agresivity: *Človeče, „all you need is love, love is all you need.“* Práve to je to najdôležitejšie.

Zhovárал sa: Radovan BAČÍK

Foto: Martin ROVNÁK, archív osobnosti

ROZHOVOR S ABSOLVENTOM

Mgr. Imrich Koval' vyštudoval geografiu a dejepis na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (FHPV PU). Je zakladateľom siete firiem MERINEO, MRN MEDIA a MRN PROJECTS a na trhu pôsobí už viac ako 15 rokov. Spolu s tímom 15+ špecialistov zastrešuje komplexný business development, a teda rozvoj malých a stredných firiem. Ako biznis pomáha rozvíjať všetky aspekty malého a stredného podnikania – od stratégie, značku, web, marketing, tvorbu obsahu až po komunikáciu v online prostredí. Patrí tiež do TOP 50 LinkedIn tvorcov obsahu. Od roku 2008 zrealizoval spolu so svojím tímom viac ako 1100 zrealizovaných projektov.

Prečo študovať na Prešovskej univerzite?

PU je pre mňa špecifická v niekoľkých ohľadoch. Pochádzam z maličkého dedinky na Zemplíne a Prešov bol po skončení gymnázia v Trebišove prvé veľké mesto. Akokoľvek banálne to znie, poloha pri rieke, množstvo zelene, internáta pár metrov od univerzity, športová hala cez most či les len pár minút pešo cez cestu, to všetko pre mňa vtedy veľa znamenalo. Prostredie univerzity malo na mňa obrovský vplyv počas štúdia i po jeho skončení. Absolútne najsilnejšou asociáciou vo vzťahu k PU však boli, sú a zostanú pre mňa ľudia. Doteraz sa s časťou spolužiakov pravidelne stretávame. Myslím si, že takéto silné puto vzniklo preto, že nám na to univerzita vtedy dala priestor a možnosti. Za to som dodnes svojej alma mater nesmierne vďačný.

Študijné programy, ktoré dnes ponúka PU, sú aj na iných vysokých školách. To, čo na nich nenájdete, sú jej pedagógovia. Je to práve ona, čo ma formovala najviac.

Ako Vás štúdium na PU obohatilo?

Mám vyštudované učiteľstvo predmetov geografia – dejepis. V praxi to znamenalo dokázať spracovávať obrovské množstvo informácií, pamätať si dátumy, nadmorské výšky, počty obyvateľov, pôdne druhy, jednoducho obrovské celky informácií. Vtedy som to ešte netušil, ale toto bol jeden z dvoch pokladov, ktoré mi PU dala. Dokázať analyzovať, spracovávať, generalizovať a vyhodnocovať množstvo informácií je v mojej práci biznis developera základom úspechu. Vedieť tieto informácie personalizovane odkomunikovať a aplikovať do biznisu klienta stojí na druhom poklade - komunikácii a prezentácii. V aktuálnom modernom digitálnom svete je schopnosť odovzdať informáciu vyvažovaná zlatom.

Pozícia pedagóga, ktorú som na PU vyštudoval, nie je v spoločnosti dlhodobo docenená ani ocenená. Z môjho pohľadu sú však učitelia tzv. multipotenciáli. V dobe detailnej špecializácie je schopnosť vnímať hĺbku a presah jednotlivých

informácií kľúčová. Máme obrovské množstvo špecialistov, ale málo ľudí s globálnym prehľadom a schopnosťou vnímať a rozumieť súvislostiam. Práve tieto pozície môžu obsadiť absolventi učiteľských odborov, ak budú mať schopnosť adaptovať sa, pretože svet sa neustále a dynamicky mení a rozvíja.

To, čo mi štúdium na PU dalo, som ocenil až rokmi. Budovali sme vzťahy, keď ešte networking nebol ani na svete. Učili sme sa narábať s Big Data, ktoré vtedy namiesto v cloude boli v knižniciach a archívoch, tiež prezentačným a komunikačným zručnostiam predtým, než im tieto názvy dali dnešní manažéri. Najmä sme sa ale učili byť lepšími ľuďmi. Za seba a za množstvo tých, ktorých osobne poznám a na mojej alma mater študovali, trúfalo tvrdím, že sa jej to darilo a stále darí. Úspech každého z nás je aj jej úspechom. My všetci sme jej odkazom.

Zhovárala sa: Monika IVANOVÁ

Foto: archív absolventa

KIMCHI, HANBOK A ERASMUS+

Ema FRIČEKOVÁ, Petra VAŇOVÁ

Zimný semester akademického roka 2023 – 2024 priniesol na našej univerzite v rámci programu Erasmus+ novinku v podobe vycestovania na zamestnanecké mobility do krajín mimo EÚ – svet. V novembri 2023 sme využili možnosť vycestovať a prehliť tak partnerstvo s Kyungbok university (KBU) v Južnej Kórei.

Kyungbok university je súkromnou univerzitou, ktorá má vyše 8000 študentov a patrí medzi špičkové inštitúcie v oblasti vzdelávania v krajine. Každoročne ponúka 4-týždňový kurz kórejčiny a kultúry pre študentov z celého sveta, ktorý sa teší veľkej popularite a bol aj dôvodom vzniku partnerstva s touto univerzitou v roku 2020, keďže jedna z našich študentiek sa chcela tohto kurzu zúčastniť. Kurz sa každoročne opakuje v zimnom a letnom termíne a radi by privítali aj študentov zo Slovenska, ktorí sa zaujímajú o kórejskú kultúru. Počas jednotlivých týždňov študenti absolvujú nielen hodiny kórejčiny, ale aj početné exkurzie, medzi nimi aj Seoul, Nami Island, Sokcho, Folk Village a iné. V cene kurzu sú zahrnuté (AR 2023/2024 – 1 850€) študijné materiály, ubytovanie, obedy, ale aj všetky exkurzie a Farewell Dinner.

Po analýze ponúkaných študijných programov na KBU sme prienik v možnosti spolupráce videli najmä v oblasti zdravotníckych vied a predškolskej a elementárnej pedagogiky a manažmentu. Vzhľadom na to, že sme sa mobility zúčastnili nielen z rektorátnej – Útvar zahraničia a vonkajších vzťahov (Ema Fričeková a Petra Vaňová), ale aj fakultnej úrovne – Fakulta zdravotníckych odborov (Katedra fyzioterapie - Matúš Kozel) sme mohli prerokovať možnosti bližšej spolupráce s Kyungbok university, ktorá by posilnila snahu PU o internacionalizáciu smerom k východnej Ázii. Kooperáciu by sme chceli rozvíjať nielen v oblasti zamestnaneckých, ale aj študentských mobilít napr. aj prostredníctvom

projektovej schémy Medzinárodnej kreditovej mobility Erasmus+ (KA171).

Naša mobilita bola dobrodružstvom nielen kvôli precestovanej vzdialenosti, ale najmä kvôli inej kultúre, jedlu a architektúre, ktoré Ázia ponúka. Kyungbok university sa nachádza neďaleko srdca hlavného mesta Seoul, v priľahlej časti zvanej Namyangju. Samotná univerzita sa skladá z dvoch kampusov (Namyangju, Pocheon) a ďalšieho pracoviska priamo v Seoule. Študenti majú k dispozícii špičkové materiálo-technické vybavenie na

prehlbovanie a praktické precvičovanie si svojich vedomostí. Počas našej návštevy sme mali možnosť pozrieť si laboratória a výcvikové pracoviská katedier fyzioterapie (spolu s Neurological Therapy Center), dentálnej hygieny, ale aj predškolskej pedagogiky, kde sme navštívili aj „Creative play center for child development“. Nazrieť sme mohli aj do prednáškových miestností, kde práve prebiehala výučba už spomenutého 4-týždňového kurzu kórejčiny. V priestoroch hlavného kampusu sa nachádzajú aj novopostavené internáty pre domácich, ale aj

zahraničných študentov, kde sme počas našej návštevy mali taktiež možnosť nahliadnuť.

Študenti tamojšej fakulty zdravotníctva najviac navštevujú v rámci študijných pobytov okolité krajiny ako Japonsko a Čína. Tam ale nemajú možnosť aktívne sa realizovať a trénovať svoje zručnosti v praxi v zdravotníckych zariadeniach z dôvodu legislatívnych nariadení vlád, a tak využívajú možnosti zahraničných pobytov formou „Job Shadowing“. Práve v tomto priestore vidíme obrovskú šancu pre vzájomne výhodnú spoluprácu. V rámci výmenných programov vieme študentom ponúknuť možnosti klinickej praxe v rôznych druhoch zdravotníckych zariadení. Na druhej strane by naši študenti mali možnosť vidieť a vyskúšať si naozaj najmodernejšiu zdravotnícku techniku, ktorá je využívaná vo výučbe na univerzite. Možnosti spolupráce vidíme aj na vedecko výskumnej úrovni, zdieľaní najnovších poznatkov a vzájomnej participácie na vedecko výskumných projektoch, ktoré by boli schopné spojiť Ázijských a Európskych vedcov.

Okrem množstva podnetných stretnutí bolo jedným zo zážitkov tejto mobility aj jedlo, ktoré sme

počas našej cesty ochutnali. Okrem dobre známych kórejských druhov jedla ako je napríklad ramen, Korean BBQ, jeon placiek (placky zo zemiakovo-cibuľového cesta) a kórejského iced americana sme vyskúšali aj iné zaujímavé špeciality. Jednou z nich bolo Kimchi, dnes už dobre známa tradičná kórejská fermentovaná zelenina považovaná za národné jedlo, ktorého príprava je súčasťou rodinnej kultúry Ju-hokórejčanov. Je to pikantná, no osviežujúca príloha, ktorú sme mali možnosť ochutnať pri skoro každom podávanom jedle. Ďalšou delikatesou, ktorú sme mali možnosť ochutnať bola aj nakladaná medúza v bielom wasabi. Nevynechali sme ani jedno z najobľúbenejších zimných jedál podobného plnenej vafliam -Bungeo-ppang. Ide o plnené pečivo v tvare ryby najčastejšie plnené pastou z červených fazúl.

Južná Kórea je vo svete známa svojím technologickým pokrokom, no zabúdať netreba ani na jej bohatú históriu, ktorú je v Seoule cítiť na každom kroku. V meste sa nachádza množstvo chrámov a múzeí, ktoré návštevníkom ponúkajú pohľad do dlhej a spletitej histórie tohto národa. Aj keď vidieť pokope toľko historických budov a mrakodrapov bolo trochu bizarné.

Najzaujímavejšími však boli paláce (navštívili sme Changgyeonggung a Deoksugung Palace) a časti mesta s tradičnými kórejskými domčekmi menom Hanok. Ujsť sme si nedali ani možnosť vypožičať si na deň tradičný kórejský kroj Hanbok. Ide o obľúbenú súčasť návštevy každého turistu, ktorý zavíta do Seoulu. Výhodou je, že vstupy do palácov sú v Hanboku zadarmo. ;) Vo voľnom čase sme navštívili aj najpopulárnejšie miesta nočného života a nákupov turistov, ale aj domácich – Nandaemun Market, Dongseemun Market a Insadong.

Ako krásnu spomienku na naše dobrodružstvo a služobnú cestu sme si domov doniesli vlastnoručne vyrobenú pečať s našim menom (dojang/ 도장) z kórejského kameňa.

Foto: archív autoriek

NOVÉ MOŽNOSTI PRAXE PRE NAŠICH ŠTUDENTOV

Ivana CIMERMANOVÁ

Realizácia praxe je nesporne jednou z najdôležitejších súčastí každého študijného programu. Výber kvalitných partnerských inštitúcií a tátorov, konzultantov, školiteľov – nazvime ich pre túto chvíľu všeobecne mentorov je teda zodpovednou úlohou pre inštitúcie. Aj to je dôvod, prečo sa snažíme sledovať procesy aj mimo Slovenska, čo nám umožňuje i napríklad schéma Erasmus+. A nielen to, táto schéma zároveň ponúka našim študentom získať odbornú a kultúrnu skúsenosť v zahraničí. Jednou z možností je aj zariadenie pre seniorov CareChoice v Írsku, ktoré vo svojom medzinárodnom tíme prijíma na stáž aj študentov z oblastí zameraných na zdravotníctvo, sociálnu prácu či animáciu.

University College Cork (UCC) je írsku univerzita, ktorá má vo svojom portfóliu viaceré podobné študijné programy ako Prešovská univerzita v Prešove (PU). Vybrali sme sa však do seniorského zariadenia CareChoice, ktoré spolupracuje s UCC a snažili sme sa nazeráť na prax z pohľadu inštitúcie, ktorá prax realizuje.

Prechádzajúc sa priestormi jednotlivých zariadení, stretáme okrem pracovníkov a rezidentov i psíkov, ktorých používajú i na kanisterapiu, navštívime sensory a reminiscence room, ktoré pripomínajú rezidentom obdobie, v ktorom prežili časť svojho života a obľubujú ich najmä rezidenti s demenciou. Na otázku, prečo sú tam i bábiky nám odborníci vysvetlia, že ich využívajú na bábikopterapiu, doll therapy. Cestou sa zapojíme do hrania bingo a do senzorickej aktivity s rezidentmi.

V rozhovore s Kevinom Kellym, ktorý je riaditeľom oddelenia ľudských zdrojov sa dozvedáme o prepojení univerzity s miestom výkonu praxe a neustálej komunikácii medzi študentom, mentorom, u nich nazývaným preceptorom a koordinátorom praxe z univerzity. Zaujalo nás, že

klinickú prax realizujú v ich zariadeniach nielen študenti ošetrovateľstva, ale aj napríklad sociálnej práce či študenti učiteľsky orientovaných študijných programov. Prípravu praxe, stanovenie cieľov a progresu študenta a napokon i samotné spoznanie študenta, jeho potrieb a preferencií pokladá za veľmi dôležitý krok, ktorý predchádza samotnému výkonu praxe, s náplňou práce v oblasti ošetrovateľstva, fyzioterapie či animačnej činnosti pre rezidentov zariadenia.

Tímy pracovníkov v zariadeniach CareChoice pripravujú každodenné aktivity pre svojich klientov, ktoré sú zamerané na podporu a udržiavanie kognitívnych funkcií a majú aj oddychový charakter. Pri príchode na miesto výkonu praxe si študent sám zvolí z tzv. 9 učebných domén (definovaných univerzitou), ktorá je najviac relevantná pre dané pracovisko a na rozvoj ktorej sa chce sám študent zamerať. Svoj progres sleduje a na dennej báze analyzuje s preceptorom, a teda okrem praktických zručností rozvíja i svoju samostatnosť a organizačné schopnosti.

V rozhovore s Chloe, študentkou prvého ročníka ošetrovateľstva na

UCC sa dozvedáme, že ju prekvapilo, aký význam má práve sebareflexia pre jej osobnostný a profesionálny rozvoj. Práve na sebareflexii je nastavené napredovanie študenta, kde študent sám zhodnotí jednotlivé situácie a dospeje k záveru, kde by sa chcel následne zlepšiť. Chloe zdôrazňuje význam preceptora, ktorý je v celom tomto procese dôležitým spojivom medzi univerzitou, akademickými znalosťami a zariadením, transferom akademických znalostí do praktickej realizácie. Perceptor zohráva dôležitú úlohu aj pri podpore študenta. Na otázku, či plánuje získavať skúsenosti aj v zahraničí odpovedá, že plánuje stáž v Austrálii, keďže nehovorí cudzími jazykmi. S úsmevom na tvári dostáva, že možno raz zväží stáž na Slovensku, potom dodá, že jej priateľ je zo Slovenska.

Viacere procesy sú podobné tým, ktoré sú aplikované aj u nás, ale práca v medzinárodnom tíme (kde sú napr. aj Slováci a Česi), možnosť získať skúsenosť aj v inom ako slovenskom prostredí, môže byť zaujímavou skúsenosťou, ktorú môžu získať aj naši študenti a absolventi využívajúc schému Erasmus+.

A ČO TAK STÁŽ V ALBÁNSKU?

Adriana LAPUTKOVÁ, Zuzana KNIŽKOVÁ

V Albánsku sme v rámci krátkodobej doktorandskej stáže projektu Medzinárodnej kreditovej mobility strávili 11 dní na partnerskej univerzite vo Vlore "Ismail Qemali". Cieľom stáže bolo zistiť, do akej miery je doktorandský program na miestnej univerzite kompatibilný s programom, ktorý ponúka Inštitút prekladateľstva a tlmočníctva na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (IPT FF PU). V tomto príspevku by sme sa chceli podeliť o naše skúsenosti z krajiny, konkrétne o jazyku, kultúrnych rozdieloch so Slovenskom, ktoré sme zaznamenali a poskytneme aj praktické informácie pre tých, ktorí plánujú do Albánska vycestovať.

Mesto Vlorë je často navštevovanou turistickou destináciou na juhozápade krajiny pri mori. Keďže sa náš pobyt uskutočnil vo februári, turistický ruch bol v útlme, je však vidieť stavbárov pracujúcich na rozvoji mesta. Albánsky jazyk je úplne odlišný od akéhokoľvek iného jazyka, ktorý poznáme. Pozitívom je, že používa latinskú abecedu. Výrazy, ktoré sa používajú najčastejšie však môžu pre slovensky hovoriacich návštevníkov znieť zložito. Napríklad pri poďakovaní sa používa „faleminderit“, pri pozdrave „përshëndetje“ a pri rozlúčke „mirupafshim“. Niektoré výrazy majú medzinárodný pôvod, takže sa ich význam dá vydedukovať, napr. klinika, dentare, farmaci, kafe, čaj alebo čokolatë. Angličtina nám pri pobyte pomohla, avšak málo ľudí s nami dokázalo plynule komunikovať. V okolí Vlorë sa používa taliančina a na juh od mesta sa stretnete s gréčtinou. Keď sme hovorili po grécky, ľudia sa zdali otvorejší, prístupnejší a priateľskejší, čo bolo zaujímavé.

V Albánsku môže cudzincov prekvapiť niekoľko odlišností v správaní. Napríklad dôverčivosť. Albánci nemajú problém ísť na nákup a nechať na parkovisku naštartované auto. V reštaurácii alebo kaviarni zákazník

dostane pri doručení objednávky bloček, ale čašník zákazníka k platbe nevyzýva. Ďalšou zaujímavosťou bolo množstvo ľudí v dôchodkovom veku, ktorí sedeli vonku, prakticky všetci so smartfónom v ruke. Videli sme prevažne mužov v tomto veku v kaviarňach zdanlivo určených len pre nich. Mladých ľudí, či už ženy alebo mužov, sme videli pokope na iných miestach. Zdá sa, že obľúbenou hrou v Albánsku sú šachy. Ľudia ich hrajú napríklad aj v parkoch.

Počasiť bolo v tomto období veľmi premenlivé. Dni boli na naše pomery v zime teplé (okolo 20 stupňov), ale noci boli chladné a zažili sme aj silný vietor, dážď, búrky a krúpy. Nikde sme sa nestretli s centrálnym vykurovaním, spravidla sa tam na kúrenie používa klimatizácia. Tí, ktorí ju však používať nechcú, sedia vo vnútri v kabátoch alebo zimných bundách.

Z Tirany sme sa do Vlorë dostali autobusom. Pôvodný plán požičať si auto stroskotal, keďže sme nemali kreditnú kartu. Vďaka kontaktom na univerzite sa nám podarilo prenajať si vozidlo bez karty a zálohy, bez akejkoľvek zmluvy, čo takisto svedčí o dôverčivosti Albáncov aj o vzájomnej súdržnosti a pomoci medzi

miestnymi obyvateľmi. Samotní Albánci o sebe tvrdia, že jazdia nebezpečne. Niektorí napríklad nepoužívajú smerovky, ani pri zmene jazdného pruhu v plnej premávke. Vodiči zastavujú chodcom aj mimo prechodu cez cestu, a to akonáhle ho zbadajú. Často sa stáva, že zapnú výstražné svetlá, zastavia v strede cesty pred vami, vystúpia z auta a idú si vybaviť, čo potrebujú.

So stravovaním sme nemali vôbec žiadny problém, a to aj napriek celiakii. Ceny niektorých produktov sú porovnateľné so Slovenskom, avšak napríklad pečivo, mliečne výrobky alebo mäsové produkty boli určite drahšie. Zelenina a ovocie sú, naopak, lacnejšie a spravidla pochádzajú z blízkeho regiónu.

Na záver môžeme skonštatovať, že aj napriek rôznym varovaniam a výstrahám, o ktorých sme v súvislosti s Albánskom počuli pred odchodom, sa žiadne z nich nenaplnili. Zvyklosti ľudí sú vo všeobecnosti veľmi podobné tým našim, preto by sme Albánsko veľmi radi navštívili aj v budúcnosti a odporúčame to isté aj tým, ktorí o tom uvažujú.

Foto:archív autoriek

BIP ERASMUS+ V MESTE PERNÍKOV A DOSTIHOV

Andrea FERENCOVÁ

V rámci programu Erasmus+ sme sa s ďalšími štyrmi kolegynami študujúcimi na Inštitúte histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IH FF PU) zúčastnili BIP (Blended Intensive Programmes) mobility na Ústavě historických věd Fakulty filozofické Univerzity Pardubice. Týchto 5 dní nášho pobytu sa nieslo v duchu nabitého skvelého programu, ktorý nám pripravili naši českí kolegovia. Súčasťou našej mobility bola ešte jednoduchá online aktivita, ktorú sme absolvovali už na domácej pôde po našom návrate.

Počas mobility, ktorá sa konala v závere zimného semestra sa konal medzinárodný doktorandský a magisterský workshop s názvom New Trends in Early Modern History – Nové trendy ve výzkumu dějin raného novověku, v popoludňajších hodinách pre nás zas boli organizované rôzne zaujímavé exkurzie. Počas týchto dní sme spoznali množstvo odborníkov venujúcich sa danej problematike, vytvorili si zahraničné kontakty a získali veľa cenných informácií a zážitkov, na ktoré budeme dlho spomínať.

Prvý deň workshopu bol venovaný témam z oblastí politického myslenia a dejín diplomacie, pričom sme v tento deň mali možnosť prostredníctvom komentovanej prehliadky spoznať historické centrum Pardubíc a renesančný Pardubický zámok.

Počas druhého dňa sme doobeda riešili problematiku women a gender a popoludní sme sa presunuli na exkurziu do stredovekého mestečka Kutná Hora, kde sme absolvovali obhliadku historického centra. Navštívili sme aj gotický Chrám sv. Barbory, ktorý je špeci-fickými okolnosťami svojej výstavby. Na jeho postavenie totiž nedala príkaz žiadna cirkevná inštitúcia. Iniciátormi boli bohatí kutnohorskí mešťania a mal splňať účel veľkej reprezentatívnej stavby.

Tretí deň workshopu bol zameraný na vojenské dejiny, historickú antropológiu, dejiny mentalít a dejiny každodennosti. Popoludní nás čakali exkurzie do Hospitálu Kuks a do pevnostného mesta Josefov, kde sme mali možnosť vyskúšať si prechádzku labyrintom podzemných chodieb za pomoci lampášov s horiacimi sviečkami – v niekto-

rých častiach aj bez nich, po tme, aby sme nevyplašili netopiere.

Počas štvrtého dňa sme sa zúčastnili celodennej exkurzie do Prahy, kde sme navštívili historické centrum, Malostránske mostné veže a Pražský hrad. V ňom sme mohli nahliadnúť aj do častí, kde sídlia kancelárie prezidenta Českej republiky.

V posledný deň nášho pobytu nás čakalo ukončenie workshopu s príspevkami zaoberajúcimi sa hospodárskymi a mestskými dejinami. Taktiež nechýbala rozlúčka so skvelými ľuďmi, ktorých sme počas tohto síce krátkeho, ale o to viac na zážitky a informácie intenzívneho pobytu spoznali.

Foto: Monika BIZOŇOVÁ

ŠTUDENTSKÁ KONFERENCIA ANIMÁTOROV O DUŠEVNOM ZDRAVÍ

Žaneta TKÁČOVÁ

Dňa 16. 2. 2024 sa na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) konala študentská konferencia, týkajúca sa duševného zdravia. Je to priestor, kde sa budúci animátori majú možnosť zapájať do prípravy spoločensko-odborného podujatia, ktoré bude po ukončení štúdia súčasťou ich ďalšej profilácie v praxi.

Realizácia konferencie je súčasťou bakalárskeho štúdia v študijnom programe Animácia voľnočasových aktivít. Tento rok sa podujatie konalo v priestoroch GTF Caffé, teda v našej fakultnej kaviarni, čo prinieslo hosťom ešte príjemnejší zážitok. Podujatie pocítil svojou návštevou aj dekan fakulty doc. Peter Tirpák.

Vo svete plnom úloh a chaosu zabúdame na to, že sme živé bytosti, nie stroje. Často nie len u starších, ale aj v mladej generácii dochádza k úzkostiam a depresiám. Cítiť sa vo svojom tele spokojne je stav, keď sa nám žije najlepšie. Ľudia dokážu v tomto momente využívať svoje schopnosti, dokážu tvoriť, lepšie myslieť, vyrovnávať sa so stresom

a prispievať ku kvalitnejšiemu spoločenskému životu. Touto témou chceli študenti GTF poukázať auditóriu najmä na to, aby sme si uvedomovali potrebu oddychu a spomalenia v dnešnej turbulentnej dobe.

Mnohé výstupy kládli dôraz na vzájomné počúvanie, empatiu a potrebu vnútornej otvorenosti. Študenti si vybrali rôzne témy, ktoré súviseli s duševným zdravím. Začali od všeobecného úvodu, definíciou duševného zdravia, venovali sa tomu, ako duševnému zdraviu napomáha kreativita a fyzická aktivita. Krátke ukážkové videá boli použité k dokázaniu toho, ako a čo dokáže vylepšiť náladu, podporiť seba a ostatných.

V kontexte príslovia „V zdravom tele, zdravý duch“ sa niesli aj ďalšie prednášky, v ktorých autori zdôrazňovali, že nemáme mať pod kontrolou iba svoju fyzickú stránku, ale aj svoje vnútro.

Lepší spánok, prechádzka v prírode, komunikácia s blízkymi, neporovnávanie sa s ostatnými či snaha naučiť sa niečo nové, to všetko naplňuje naše vnútro pozitívnymi emóciami. V týchto skúsenostiach zažívame mnohé momenty radosti, na ktoré netreba zabúdať, ale stále si ich obnovovať. Veríme, že aj prednáška vo fakultnej kaviarni sa pre poslucháčov stala takýmto zážitkom. Pre nás – študentov – bola táto konferencia obohatením v sebarealizácii, vzájomnom počúvaní sa a vo vytvorení príjemného spoločenstva.

Foto: Marek PRIBULA

KRÁTKODOBÁ STÁŽ NA UNIVERZITE KARLOVEJ

Stela RICHNAVSKÁ, Natália VRANKOVÁ

Výzvu krátkodobej stáže doktorandov v akademickom roku 2023/2024 prijali interné doktorandky na Inštitúte edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (IEŠP FF PU) v Prešove, ktoré stáž realizovali na Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej v Českej republike. Absolvovaná stáž doktorandiek Stely Richnavskej a Natálie Vrankovej viedla k ich obohateniu v zmysle pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti.

Prešovská univerzita v Prešove ponúka študentom a študentkám objavovanie sveta s grantovým programom Erasmus+, ktorý podporuje synergiu medzi štúdiom a zážitkom. Spojenie štúdia a cestovania prináša študentom a študentkám cenné vedomosti, zdokonalenie cudzieho jazyka a medzinárodnú skúsenosť. Na výzvu krátkodobej stáže doktorandov v akademickom roku 2023/2024, zastrešujúcej odbornú praktickú stáž, sa prihlásili doktorandky na IESP FF PU, konkrétne Stela Richnavská a Natália Vranková.

Interné doktorandky na Inštitúte edukológie a sociálnej práce FF PU boli pre realizovanie krátkodobej stáže prijaté na Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej v Českej republike, ktorej sa zúčastnili prvého októbrového týždňa. Počas stáže si študentky rozšírili študijný i vedecko-výskumný rozhľad prostredníctvom zdieľania poznatkov o fungovaní študijných odborov na akademickej pôde Husitskej teologickej fakulty. Absolvovaná stáž doktorandiek pomohla získať informácie o fungovaní, riadení a poslaní Husitskej teologickej fakulty Univer-

zity Karlovej v študijnom programe sociálna a charitatívna práca.

K hodnotným aspektom realizovanej stáže možno priradiť získanie nového teoretického portfólia poznatkov prostredníctvom aktívnej účasti na vyučovacích predmetoch. Rozšírenie rámca poznatkov doktorandiek podporilo individuálne štúdium literatúry a ďalších dostupných materiálov orientovaných na témy ako metódy sociálnej práce, sociálna politika, supervízia a filozofia. Prítomnosť a aktívna participácia doktorandiek podporila diskusiu o súčasnom stave v oblasti aktuálnych tém sociálnej práce s možnosťou odbornej argumentácie.

Odborné vedomosti, praktické skúsenosti, profesionalita a angažovanosť zo strany vedenia Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej pomohli študentkám nadobudnúť iný pohľad na vedenie prednášok a seminárov, ktoré slúžia ako inšpirácia pre uplatnenie v domácom prostredí pedagogickej činnosti. Študentky získali intelektuálne a praktické vedomosti, odborné zručnosti a skúsenosti, ktoré môžu využiť v odbore sociálna práca.

K ďalším nadobudnutým kompetenciám a skúsenostiam patrí aplikovanie teoretických východísk v kontexte špecifik vybranej problematiky optikou sociálnej práce, zoznámenie sa s inou kultúrou a štýlom života a získanie profesionálnych kontaktov potrebných pre podporu mobility pracovnej sily na trhu práce v Európskej únii. Krátkodobá stáž doktorandiek podporila ich prehľad v oblasti odbornej orientácie a sociálneho terénu zameraného na problémy v aktuálnej spoločenskej situácii a posilnila ich komunikačné i prezentačné zručnosti.

Krátkodobá stáž doktorandiek sa niesla aj v kreovaní programu voľnočasových aktivít, v rámci ktorých študentky navštívili historické pamiatky v centre Prahy, Botanickú záhradu Prírodovedeckej fakulty Univerzity Karlovej, Národné múzeum, Pražský hrad, prehliadku Valdštejnskej záhrady a Benediktínske opátstvo Emauz. Tieto aktivity podčiarkli kultúrny rozmer uskutočnenej stáže.

Rezultátom grantového programu Erasmus+ je prehĺbenie študijných kvalít študentiek doktorandského štúdia na Inštitúte edukológie

a sociálne práce FF PU. V záverečnej reflexii je možné poukázať na významnosť individuálnych konzultácií s vyučujúcimi pedagógmi a odborníkmi vo svojej profesii, ktorí zdieľali vlastné skúsenosti z akademickej pôdy, čím študentkám poskytli cenné rady. V tejto súvislosti možno konštatovať, že absolvovaná krátkodobá stáž doktorandiek na Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej viedla k ich obohateniu v zmysle získania nových poznatkov s ich následným uplatnením v pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti.

Foto: archív autoriek

POTULKY ZA VZDELÁVANÍM

Tatiana HOMROKOVÁ

Súvislá pedagogická prax je povinnou súčasťou vo všetkých študijných programoch na Pedagogickej fakulte. Obsahom súvislej praxe v študijnom programe Predškolská pedagogika je aj absolvovanie exkurzie, ktorá má za cieľ poskytnúť pohľad na fungovanie rôznych inštitúcií a spoznať ich nastavené procesy.

Exkurzia je jedným zo spôsobov, ako oživiť rutinný život. Je vynikajúcou príležitosťou na spoznávanie nových vecí, objavovanie nových miest a získavanie skúseností. Exkurzie majú schopnosť poskytnúť nové perspektívy, rozširovať poznatky a posilňovať vzťahy. Túto príležitosť v rámci štúdia dostali študentky končiacich ročníkov magisterského stupňa programu predškolská pedagogika v dennej aj externej forme.

Každoročne organizuje dr. Monika Miňová, univerzitná docentka exkurziu do rôznych inštitúcií. Tento rok naplánovala v Prešovskom a Košickom kraji poznávaciu exkurziu za účelom odhaľovania hĺbky dohľadu a angažovanosti

v zlepšovaní vzdelávania, a tak otvorila dvere do fascinujúceho sveta nových poznatkov a nezabudnuteľných zážitkov. V prvý deň program exkurzie pozostával z návštevy Školského inšpekčného centra v Prešove,

kde nás srdečne privítala pani zástupkyňa riaditeľky, Mgr. Ivona Staníková. Pre študentov sa naskytla príležitosť nahliadnuť do reality, ktorá sa ukázala byť zložitou, no dôležitou súčasťou vzdelávacieho systému. Exkurzia nám poskytla možnosť stretnúť sa s odborníkmi v oblasti vzdelávania, konkrétne s pani inšpektorkami Mgr. Máriou Hudákovou a dr. Gabrielou Mochňakovou, ktoré nám vysvetlili, ako ich odporúčania pomáhajú vytvárať lepšie učebné prostredie. Následne sme mali jedinečnú príležitosť vrhnúť pohľad za dvere Mestského úradu v Prešove. Na začiatku našej návštevy nás privítala pani vedúca oddelenia školstva, mládeže a školského úradu, dr. Jitka Semivanová, ktorá nás zaviedla do priestorov, ktoré sú pre verejnosť obvykle nedostupné. Zároveň nás oboznámila s ich úsilím o zlepšenie vzdelávacieho systému. Celkovo sme odchádzali s dojemom, že odbor školstva nie je len administratívnu inštitúciou, ale skutočne angažovaným partnerom vo vzdelávacom procese. Ich vízia pre budúcnosť vzbudzuje nádej na inovácie a zlepšenie kvality vzdelávania v regióne.

Nasledujúci deň naša cesta začala v sídle Školského inšpekčného centra v Košiciach, kde sme mali možnosť stretnúť sa s pani riaditeľkou, RNDr. Zuzanou Borovskou, a dozvedieť sa viac o ich cieľoch a práci. Pani inšpektorky, dr. Erika Turáková a dr. Iveta Feketeová,

nám poskytli jedinečný pohľad na komplexný proces hodnotenia škôl a zdôraznili význam konštruktívnej spätnej väzby a zdieľania osvedčených postupov medzi školami. Po úvodných prezentáciách sme mali možnosť vyskúšať si toto náročné

povolanie a ocitnúť sa v rolách inšpektoriek. Snažili sme sa identifikovať problémy vo výchovno-vzdelávacom procese a naformulovať odporúčania pre ich elimináciu. Úlohu sme podľa pani inšpektoriek zvládli ukážkovo.

Výrazným momentom bola výnimočná príležitosť nahliadnuť do vnútra jedného z najdôležitejších verejných úradov v Košiciach – Magistrátu mesta Košice. Naša exkurzia bola konkrétne zameraná na Odbor školstva, mládeže a školského úradu, ktorý zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní a vývoji vzdelávacieho systému v meste. Už pri vstupe do magistrátu sme boli srdečne privítaní vedúcou oddelenia školstva, mládeže a školského úradu Mgr. Beátou Lopusniakovou,

ktorá nám vytvorila priateľské prostredie na stretnutie. S veľkým entuziazmom nám dr. Silvia Sviatková poskytla pohľad na ich každodennú prácu a úlohy, ktoré toto oddelenie zastáva. Jej otvorenosť pre dialóg a ochota zodpovedať otázky nám umožnili získať komplexnejší pohľad na fungovanie tejto dôležitej inštitúcie, ktorá sa zameriava na rozvoj vzdelávania a podporu škôl v regióne.

V dnešnej rýchlo sa meniacej a náročnej školskej klíme je kľúčové udržiavať kvalitu vzdelávania na vysokej úrovni. Aby sme si urobili lepšiu predstavu o tom, ako sa zabezpečuje dodržiavanie vzdelávacích noriem a kvality, naše kroky viedli na fascinujúcu exkurziu na NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Prešove. Naša skupina mala príležitosť stretnúť sa s dr. Janou Paleschovou, MBA, ktorá nás prijala s úsmevom a ochotne nám predstavila rozsah ich práce. Jedným z najzaujímavejších aspektov návštevy bola voľná diskusia, ktorá nám poskytla priestor na

otázky a rozhovor o výzvach, ktorým čelia. Je zrejme, že takéto inštitúcie sú kľúčovými partnermi v podpore moderného vzdelávacieho systému. Učitelia, ktorí majú prístup k takýmto centrom, majú možnosť získať nové poznatky, zdieľať skúsenosti a posunúť sa smerom k excelentnému vzdelávaciemu prostrediu.

Našou ďalšou zastávkou bola Súkromná materská škola Elba. Návšteva sa začala srdečným privítaním pána zriaďovateľa, Ing. Emila Blichu, pani riaditeľky školy Stely Kačálovej a pedagogického tímu školy v EL Parku. Predstavili nám históriu a filozofiu školy a jej všetkých organizačných zložiek, ktoré sú nielen na Slovensku zaujímavým unikátom. Exkurzia do súkromnej materskej školy Elba bola pre nás obohacujúcim zážitkom. Zanechala nás so zreteľným dojmom o jedinečnom prístupe k vzdelávaniu, ktorý kombinuje lásku k deťom s modernými vzdelávacími metódami.

Nadšenie a vzdelávanie sa často spájajú s dobrodružstvom, a práve to sme zažili v posledný deň exkurzie v Súkromnej materskej škole ProPueris „Kreatívna škôlka“ v Košiciach. Táto malá, no o to očarujúcejšia škola, sa nachádza v srdci mesta a ponúka deťom nielen vzdelanie, ale aj nezabudnuteľné zážitky. Exkurzia začala vstupom do školy, kde nás privítala pani

riaditeľka, dr. Patrícia Fekete, ktorá nám predstavila koncept vzdelávania v ich škole. Prvým zastavením na našej exkurzii boli triedy, kde sme mohli sledovať živé a aktívne vzdelávanie. Učiteľky interagovali s deťmi s láskavosťou a podporovali ich pri rôznych aktivitách. Triedy zdobili zaujímavé učebné materiály, čím sa vytvárala príjemná a inšpiratívna atmosféra. Deti môžu experimentovať s umením, hudbou, a dokonca aj základmi vedeckých experimentov. Bolo potešujúce a inšpirujúce vidieť, ako sa deti učia a rozvíjajú svoj potenciál prostredníctvom rôznorodých aktivít.

Exkurzia nám poskytla nielen nové poznatky, ale posilnila aj náš zmysel pre tímovú spoluprácu a komunikáciu. Zdieľanie zážitkov s ostatnými účastníkmi nám umožnilo vidieť veci z rôznych perspektív a obohatiť sa o rozmanitosť názorov. Cesta objavovania a učenia sa ukázala byť príležitosťou na osobný rast a prekračovanie hraníc vedomostí. Veríme, že táto skvelá skúsenosť nás bude inšpirovať aj v budúcnosti a že exkurzie budú našim spoločným prostriedkom na objavovanie a učenie sa. Za túto možnosť a príležitosť vyslovujeme organizátorke, dr. Monike Miňovej, univerzitnej docentke, veľké ďakujeme.

Foto: Monika Miňová

VELKÁ SKÚSENOSŤ PREPOJENÁ SO SKVELÝMI ZÁŽITKAMI

Jaroslav SUČKA

Krátkodobú stáž Erasmus+ určenú pre doktorandov som absolvoval v Laboratóriu športovnej motoriky na FTVS Univerzity Karlovej v Prahe. Byť súčasťou tímu, ktorý zabezpečoval diagnostiku pohybových schopností profesionálnych tímov ako AC Sparta Praha, Bohemians Praha 1905 a viaceru ďalších profesionálnych klubov, bola jedinečná skúsenosť.

Vďaka programu Erasmus+ som sa zúčastnil krátkodobej stáže v termíne od 2. 1. do 30. 1. na špičkovom pracovisku v Laboratóriu športovnej motoriky na FTVS Univerzity Karlovej v Prahe. Počas tohto mesiaca moja pracovná náplň bola predovšetkým práca v Laboratóriu športovnej motoriky.

Elitným futbalovým klubom z Prahy a okolia začiatkom januára začínalo zimné prípravné obdobie, ktoré je vhodné okrem iného aj na diagnostiku pohybových schopností. Na základne toho som mal som možnosť byť súčasťou špičkového diagnostického tímu, ktorý testoval elitných futbalistov z družstiev, ako napr. AC Sparta Praha, Bohemians Praha 1905 a viaceru ďalších elitných futbalových klubov v Česku. Počas tohto mesiaca som získaval praktické zručnosti pri práci s diagnostickými prístrojmi zameranými na diagnostiku silových, vytrvalostných a rýchlostných schopností, ktoré neskôr budem môcť zúročiť pri riešení výskumu v rámci mojej dizertačnej práce alebo aj v rámci vedecko-pedagogickej činnosti.

Počas stáže som mal možnosť spolupracovať s členmi pracoviska,

konkrétne aj s prof. Františkom Zahálkom, Dr. Mikulášom Hankom a s doc. Tomášom Malým. Práve posledný menovaný bol zároveň aj mojím mentorom. Aj touto cestou by som sa im chcel veľmi pekne poďakovať za ich čas, rady a skúsenosti.

Vďaka tejto stáži som mal možnosť sa zúčastniť aj výborných športových podujatí. Zápas volejbalovej ligy majstrov medzi družstvami Lvi Praha – Arcada Galati ponúkol volejbal svetovej triedy. Z víťazstva a zároveň z historického postupu do play off ligy majstrov sa tešilo domáce družstvo Lvi Praha. Mal som tak možnosť byť pri historickom úspechu českého volejbalu. Výborná športová atmosféra bola aj na zápase hokejovej extraligy medzi družstvami HC Sparta Praha – Karlovy Vary.

Najpamätnejší zážitok je nepochybne z prípravného futbalového zápasu medzi družstvami AC Sparta Praha – Kodaň. Tento zápas na štadióne sledovalo presne 11 011 divákov, ktorí vytvorili výbornú atmosféru. Táto návšteva na prípravnom zápase vytvorila rekord. Je to doteraz najvyššia účasť divákov na prípravnom zápase Sparty.

Vďaka môjmu mentorovi doc. Tomášovi Malému, ktorý je zároveň aj kondičný tréner mužstva Sparty Praha, som mal možnosť vidieť tréningový kemp, jednotlivé tréningové ihriská, šatne a pod. a taktiež som mal možnosť vidieť útroby Epet arény, kde hra svoje domáce zápasy práve AC Sparta Praha.

Okrem vyššie spomínaných zážitkov a skúsenosti bude výstupom zo stáže v aj spoločná vedecko-výskumná činnosť s kolegami z Laboratória športovnej motoriky. Aj takýmto spôsobom sa ešte viac prehĺbila spolupráca medzi Fakultou športu PU v Prešove a Laboratóriom športovnej motoriky.

Z Prahy si tak odnášam nové skúsenosti, zážitky, inšpirácie, ktoré mi môžu pomôcť pri mojej ďalšej vedecko-pedagogickej činnosti. Taktiež si z Prahy odnášam aj nové priateľstvá. Stáž v Prahe hodnotím veľmi pozitívne, a preto aj ostatným študentom, resp. doktorandom, odporúčam.

Foto: archív autora

MEDZINÁRODNÝ DEŇ SPRIEVODCOV NA VEDECKEJ KONFERENCII

Ivana ŠAFFOVÁ

Ako interná doktorandka Katedry turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU) som sa dňa 21. februára 2024 zúčastnila konferencie venovanej cestovnému ruchu na západ od slovensko-ukrajinskej hranice.

Samotná konferencia sa konala pri príležitosti Medzinárodného dňa turistických sprievodcov. V roku 1987 ho vyhlásila Svetová federácia asociácií turistických sprievodcov (WFTGA). Ide o medzinárodnú profesijnú organizáciu sprievodcov, ktorí sú neoddeliteľnou súčasťou cestovného ruchu. Jeho cieľom je nielen propagácia danej profesie, ale aj poskytnutie príležitostí pre domácich i zahraničných návštevníkov zúčastniť sa bezplatných prehliadok historických centier rôznych miest a spoznať tak kultúrne, architektonické a prírodné pamätihodnosti.

Podujatie sa konalo v Zemplínskom múzeu v Michalovciach. Jeho cieľom bolo priblížiť unikátny potenciál rozsiahleho územia východného Slovenska v rámci daného odvetvia. Účastníci konferencie si vypočuli zaujímavé a prínosné príspevky od skúsených zástupcov spomínaného povolania.

Na konferencii vystúpili: PaedDr. Martin Molnár (historik Zemplínskeho múzea v Michalovciach a kronikár mesta Michalovce), Mgr. Andrea Sivaničová (lektora projektu Objavovanie Prešova), Mgr. Stanislava Rovňáková (riaditeľka Zemplínskeho múzea v Michalovciach), Mgr. Peter Harčar (riaditeľ Šarišského múzea v Bardejove), Ing. Zuzana Argalášová (Správa CHKO Vihorlat), HELic. Mgr. Martin Mráz (tajomník a sekretár Košickej eparchie), Mgr. Patrik Cimprich (Riaditeľ Zemplínskej oblastnej organizácie cestovného ruchu), PhDr. Milan Kolcun (hlavný „potulkár“ mesta Košice).

Svoje zastúpenie si v tento deň našli tie najvýznamnejšie lokality východného Slovenska, a to aj prostredníctvom priblíženia populárnych turistických produktov s názvom Špacírki po varošu, Objavovanie Prešova, Bardejovské potulky či Potulky mestom Košice. Práve tie

predstavujú hlavné sprostredkovanie sprievodcovských služieb vybraných cieľových destinácií nielen pre domácich, ale i zahraničných návštevníkov.

Odvetvie cestovného ruchu je vskutku rozmanité, čo táto konferencia prezentovala. Účastníkov taktiež obohatila o vedomosti, skúsenosti či novinky, ktoré sa týkali náboženského turizmu v Klokočove, prírodnej turistiky na Morskom oku, sprevádzania v kultúrnej vinohradníckej oblasti v obci Vinné a v neposlednom rade aj potenciálu samotného Zemplínskeho múzea v cestovnom ruchu.

Odborná konferencia potvrdila, že (nielen) okresy východného Slovenska majú v rámci tohto odvetvia veľký potenciál. A toďaka prezentovaným produktom, projektom a činnosti organizácií cestovného ruchu, ktoré vytvárajú podmienky jeho ďalšieho rozvoja.

Foto: archív autorky

NÁVŠTEVA SOL'NEJ BANE WIELICZKA

Kristína BALOGHOVÁ, Diana MIELAI

Počas odbornej exkurzie, ktorá sa uskutočnila v zimnom semestri, sme ako študenti 3. ročníka programu turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo FMEO PU spolu s viacerými vyučujúcimi, mali príležitosť spoznať Sol'nú baňu Wieliczka. Táto baňa je považovaná za jednu z najstarších a najpopulárnejších turistických destinácií v Poľsku a patrí do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Na cestu sme vyrazili ráno o 5:30 autobusom. Cesta trvala 3,5 hodiny, počas ktorých sme si pospali, ale aj vypočuli rôzne informácie a zaujímavosti o Poľsku, Wieliczke, meste Krakov a jeho vianočných trhoch od spolužiakov, možno budúcich sprievodcov v cestovnom ruchu.

Prehliadka bane trvala cca 1,5 hodiny, počas ktorej nás sprevádzala profesionálna sprievodkyňa, ktorá rozprávala v anglickom jazyku. Začali sme zostupom po 380 drevených schodoch, ktoré sa zdali byť nekonečné. V tejto fáze sme boli všetci presvedčení, že budeme musieť tieto schody pri návrate zas vyšliapať. Báli sme sa však zbytočne, pretože späť na povrch nás vyviezol rýchly výťah, pôvodne určený pre baníkov. Hore sme sa dostali za 40 sekúnd. Celková dĺžka chodieb tejto bane je viac než 300 kilometrov, sprístupnené sú iba 2% z nich. Teplota v bani sa pohybovala medzi 16 až 18 °C.

V prehliadkovej časti sol'nej bane sme mohli vidieť expozíciu dejín sol'ného baníctva a podzemné jazero. Baňa sa v hĺbke 210 metrov používa aj ako rehabilitačné a wellness stre-

disko. My sme sa dostali najviac do hĺbky 135 metrov, čo asi pre každého z nás bol osobný rekord. Potom, ako sme si pozreli všetky lustre zo soli a „Poslednú večeru“ vytesanú do kamennej steny, mohli sme zájsť do obchodov s ľahkým občerstvením, kúpiť si malý suveníry v podobe soli do kúpeľa alebo si dopriať miestne poľské špeciality v luxusnej reštaurácii.

V miestnosti, kde sa kedysi stravovali baníci je možné ochutnať polievku žurek, bigos či plnené pirohy. Na konci sprístupnenej trasy sa nachádzala veľká sieň a kaplnka, ktorá je využívaná na svadby, koncerty, rôzne oslavy a premietania filmov, výstavy, športové podujatia od klasického futbalu až po banský bungee jumping, či surfing na podzemnom jazere. Návšteva tohto svetového unikátu bola pre nás a našu skupinu určite nezabudnuteľným zážitkom. Dobré vedieť, že: „Sol'né prostredie pozitívne vplýva na dýchacie cesty a kožné problémy.“

Na vianočné trhy v Krakove sme sa dostali poobede okolo druhej hodiny. Na hlavnom námestí nám spolužiaci

predstavili ďalšie zaujímavosti o meste Krakov, jeho histórii a pamiatkach. Následne sme mali individuálny rozchod. Za tento čas väčšina z nás navštívila poľské reštaurácie, ochutnala tradičné jedlá a, samozrejme, pozrela si vianočné trhy, prípadne sme si kúpili aj nejaké suveníry.

V decembri na námestí Krakova dominuje historická budova tržnice Sukiennice, kostol Nanebovzatia Panny Márie a obrovská plocha plná rôznych vianočných stánkov. Na jednom mieste nájdete prakticky všetky najvýznamnejšie pamiatky Krakova a zároveň veľký vysvietený stromček. Je to skvelé mesto plné mladých ľudí, cenovo dostupnejšie so šancou zažiť aj biele Vianoce.

Cestou späť, vymrznutí, ale šťastní, sme si oddýchli a vypočuli zážitky študenta, ktorý sa zúčastnil programu Erasmus+ práve na univerzite v Krakove v Poľsku. Do Prešova sme dorazili s množstvom zážitkov. Už teraz sa tešíme na ďalšiu plánovanú exkurziu

Foto: archív študentov FMEO

PREPOJENIE TEÓRIE S PRAXOU PRINÁŠA OVOCIE

Vanesa LUPTÁKOVÁ

Ako študentka v študijnom programe turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU) som mala možnosť zúčastniť sa prednášky o tvorbe produktov v regióne Šariš. Mala som možnosť prepojiť nadobudnuté teoretické vedomosti s praxou prostredníctvom reálnej spolupráce na novo pripravovanom produkte pod záštitou mesta Sabinov. Tento projekt ma oslovil v zmysle prepojenosti na moje štúdium, ale aj vzhľadom na moju jazykovú dispozíciu, ktorú v ňom môžem plne využiť.

Vďaka následne dohodnutej spolupráci s mestom Sabinov, konkrétne s p. Pavlom Molnárom a p. Martinom Sárossym, zastávam v súčasnosti pozíciu tlmočnice do maďarského jazyka pre maďarsky hovoriacich turistov, cestovné kancelárie a potenciálnych partnerov. V najbližších mesiacoch by sa táto pozícia mala rozšíriť aj o sprievodcovské služby.

Prostredníctvom zaujímavého produktu by tak mesto chcelo zacieliť práve na ich trh. Prezentácia produktu už prebehla aj na maďarskom veľtrhu cestovného ruchu s názvom Utazás v Budapešti, v dňoch 22. – 25. 2. 2024, kde mesto v spolupráci s OOCR Región Šariš predstavilo svoj poznávací zájazd s názvom Sáros vármegye – ismeretlen váraink felfedezése, čo v preklade znamená Región Šariš – objavovanie neznámych hradov.

Na výstave bol zájazd predstavený oficiálne v podobe prezentácie a videa pred širokou verejnosťou a novinármi. Po prezentácii bol

poskytnutý podrobný rozhovor o produkte pre maďarské vysielanie Slovenského rozhlasu RTVS. Táto skúsenosť mi priniesla nové obzory na ďalšiu prácu v cestovnom ruchu.

Produkt je ponúkaný ako trojdňový spoznávací zájazd do mesta Sabinov a z časti aj miest Prešov a Košice. Podarilo sa nám vytvoriť nové príležitosti spolupráce s OOCR Košice a OOCR Novohrad (so sídlom v Lučenci), ktorá má bohatšiu skúsenosť so zájazdmi z Maďarska. Celkovo má maďarský segment len málo informácií o regióne Šariš a snáď to tento produkt zmení.

Organizátori maďarských zájazdov prejavili záujem o spoluprácu. Jeden z nich dokonca organizuje vlakový zájazd pre 300 cestujúcich z Maďarska do Košíc, tiež so zastávkou v Sabinove. Iná forma spolupráce vznikla s filmovým štábom TV Spektrum, ktorý má v pláne pripraviť sériu 6-tich filmov o slovenských hradoch. V najbližšej dobe plánujú navštíviť Slovensko s obhliadkou lokalít. V dohľadnej

dobe bude organizovaná aj infocesta, ktorá produkt priblíži odbornému publiku.

Verím, že sa produkt v praxi ujme a že spoluprácu s miestami praxe bude fakulta poskytovať aj naďalej. Vďaka ním môžu byť študenti dobrými odborníkmi v odvetví.

Foto: archív autorky

SVET COOLTOVÝCH KNÍH

Radoslava GALLOVÁ

Dňa 6. marca 2024, v rámci Týždňa slovenských knižníc a zároveň mesiaca marca – mesiaca kníh, sa v priestoroch Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove konala prezentácia dvoch populárno-odborných publikácií s názvom Svetom COOLtových kníh pre deti a nástročných, ktorá bola zároveň spojená i s výstavou karikatúr a ilustrácií, ktoré nemožno v týchto publikáciách prehliadnúť.

V úvode Dr. Dávid Dziak privítal nielen spoluautorov a tvorcov dvoch slovníkov, z ktorých prvý nesie názov *Svetom COOLtových kníh pre deti* a druhý *Svetom COOLtových kníh pre nástročných*, ale aj ďalších pedagógov z PU v Prešove, no

najmä všetkých tých, pre ktorých boli tieto publikácie vytvorené, a to pre pedagógov, budúcich učiteľov, rodičov, ale aj pre deti a tínedžerov, ktorí priestory Univerzitnej knižnice PU zaplnili. Neodmysliteľnou súčasťou prezentácie publikácií je predstavenie ich obsahu. Aj napriek tomu, že názvy týchto slovníkov sľubujú 100 + 1 tipov na podnetnú knihu, čitateľa vydania pre deti do desiatich rokov určite milo prekvapí zistenie, že v skutočnosti tam nájde odporučených až štyrikrát toľko kníh a podobne tomu je i v publikácii pre nástročných. Obsah knihy je rozdelený na niekoľko častí. V prvej z nich sa prihovára detskému a dospelavajúcemu čitateľovi, v druhej časti, v mape hesla, mu predstavuje to, ako je po vizuálnej stránke spracovaný každý tip na knihu, čo je nevyhnutné pre jednoduchú orientáciu sa v nej. Treťou časťou je úvod pre dospelých,

ktorými môžu byť rodičia, pedagógovia, ale aj všetci tí, ktorí pracujú s knihou a deťmi a ponúka sa im možnosť využiť tieto publikácie ako ťahák na kvalitnú a podnetnú literatúru. V nasledujúcej časti sú predstavené mená autorov textov a portrétov, schované za šifry vytvorené ich iniciálkami. Najväčšiu časť oboch kníh tvoria samotné heslá, kde sú konkrétne tipy na knihy abecedne zoradené podľa priezvisk spisovateľov. Predposlednú časť tvorí register všetkých spomenutých kníh a v poslednej časti sú predstavení samotní tvorcovia slovníkov. Tých bolo dokopy štrnásť. Trinásť z nich sú pracovníci z Pedagogickej a Filozofickej fakulty PU a štrnástou, nie však menej dôležitou, je mladá ilustrátorka Sára Šarišská.

Hlavou projektu bola spočiatku prof. Zuzana Stanislavová, ktorá neskôr pomyslený štafetový kolík odovzdala Dr. Dávidovi Dziakovi. Ten bol spolu s Dr. Ivetou Gal Drzewieckou spolueditorom slovníkov. Pani profesorka Stanislavová predstavila zámer tohto projektu, na ktorého začiatku boli skúsenosti, chuť pracovať a vedomosť o tom, že je žiadané a potrebné o detských knihách hovoriť v súvislosti s klesajúcim záujmom nástročných o čítanie, neprehľadným trhom s knihami, nesprávnosťou výberu kníh rodičmi, ale aj na základe prosieb pedagógov a knihovníkov, ktorí potrebovali poradiť s tým, čo

s deťmi čítať. Dr. Anna Timková Lazurová sa venovala adresátom týchto slovníkov, ktorými sú deti a nástroční a najmä všetci dospelí, ktorým záleží na tom, čo deti čítajú a či vôbec čítajú. Práve v týchto slovníkoch možno ľahko nájsť kvalitnú, čitateľsky príťažlivú, veku primeranú a umelecky hodnotnú literatúru, do ktorej sa svoj čas oplatí investovať. Dr. Iveta Gal Drzewiecka informovala o tom, že snahou autorov bolo okrem výberu vhodných kníh vytvoriť príťažlivé, na orientáciu jednoduché a čitateľné vizuálne spracovanie každej dvojstránky, na ktorej sa heslo nachádza. Aj napriek tomu, že je každé heslo rozsahom limitované, čitateľ v ňom ľahko nájde informácie o knihe, jej autorovi, ilustrátorovi, prekladateľovi, vydaní, orientačnom odporúčanom veku a ďalšie iné zaujímavé tipy. Najväčšiu časť tvorí samozrejme samotné jadro hesla, ktoré čitateľovi podá ruku a je len na ňom, či sa nechá vtiahnuť a knihu si prečíta. Vizuálnu stránku každej dvojstrany dopĺňa karikatúrny portrét autora a drobná ilustrácia alebo motivujúci robotík. Proces výberu kníh bol podľa doc. Petra Karpinského komplikovaný. Prvý výber, ako s úsmevom spomínal, prebehol na stoličkách v parku. Vybrané knihy sú reprezentatívne, blízke autorom hesiel, od spisovateľov slovenských a tiež svetových, z 19., ale aj z 21. storočia, zvolené práve tak, aby reprezentovali výber

toho najlepšieho. Aj napriek tomu, že podobný koncept slovníka existuje v Česku, autori sa rozhodli vytvoriť slovníky úplne nové a originálne. Dr. Alexandra Brestovičová, predstavila štýl, ktorým boli heslá tvorené. Písané sú formou rozprávania o knihách a autori sa v nich snažia viesť dialóg s čitateľmi práve preto, aby ho vtiahli do diela. V heslách čitateľom zodpovedávajú, pretože vybrali danú knihu, čím je nová pre čitateľa, aké hodnoty prináša, čím je zaujímavý jej dizajn alebo aká je forma knihy.

O portrétoch autorov, ktorých bolo vyše dvesto, hovoril s úsmevom Dr. Slavomír Capek. Jeho portréty sú o čosi expresívnejšie, časť z nich je tvorená voľnou rukou a zvyšná časť pomocou tabletu, k čomu ho priviedol Dr. Tomáš Telepák. Ten ho doplnil o to, že sa skutočne počas tvorenia portrétov viedli a kritizovali. Proces tvorby bol preňho zaujímavý i preto, že spoznal tváre autorov kníh, ktoré ho mnohokrát milo prekvapili, niekedy však aj vydesili. Ako posledná sa slova ujala ilustrátorka Sára Šarišská, ktorá si spočiatku myslela, že jej úlohou bude vytvoriť asi desať ilustrácií, v skutočnosti ich však bolo dvesto. Využila koncept robotika, sprievodcu, ktorý vedie čitateľa, a minimalistické ilustrácie, ktorých úlohou je dotvoriť text. Táto výzva bola pre ňu prínosom a zlepšením sa v digitálnej kresbe počas tvorby ilustrácií. V závere sa slova ujal Dr. Dávid Dziak a skonštatoval, že práve tieto slovníky môžu byť prínosné a využiteľné pri napl-

ňaní nového štátneho vzdelávacieho programu, keď je cieľom zo žiaka vychovať samostatného a sebavedomého čitateľa. Taktiež je pri práci so slovníkmi možné dosahovať nový výkonový a obsahový štandard, kde majú žiaci vyhľadávať texty na čítanie podľa svojho záujmu. Tieto slovníky možno nájsť v mnohých knižniciach a tiež v online verzii na stránke Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove. Po prezentácii týchto, niekoľko rokov pripravovaných slovníkov, všetci zúčastnení mali možnosť prezrieť si vernisáž vybraných portrétov spisovateľov, ktorých knihy sú v slovníkoch zahrnuté, a tiež ilustrácií, ktoré sú rovnako súčasťou kníh.

Foto: Tomáš TELEPÁK

PO COVIDOVEJ PAUZE GTF OPĀŤ PLESALA

Jozef FABIŠÍK

Po štvorročnej pauze sa na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU dňa 20. januára 2024 uskutočnil 12. ročník fakultného plesu, na ktorom sa zúčastnili členovia pedagogického zboru, absolventi, ale aj študenti fakulty.

Po dlhšej prestávke, spôsobenej pandemiou Covid-19, sme sa mohli opäť spoločne bez žiadnych opatrení stretnúť na 12. ročníku plesu našej alma mater. V úvode privítala hostí moderátorská dvojica, ktorú tvorila študentka 3. ročníka AVA Žaneta Tkáčová a bohoslovec 5. ročníka Dávid Siroka. Žaneta predstavila hudobnú skupinu SIGNALL a Dávid upriamil pozornosť na Božiu prítomnosť práve týmito slovami z Matúšovho evanjelia: „Lebo kde sú dvaja alebo traja

v zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.”

Hosťom sa prihovoril pán docent Daniel Porubec a pán dekan fakulty Peter Tirpák, ktorý zároveň privítal bývalého apoštolského administrátora prešovskej archieparchie vладыку Petra Rusnáka. Ten predniesol úvodnú modlitbu a po svojom humornom príhovore vyzval k zábave.

Zábava prebiehala nielen počas tanečných kôl, ale aj v priebehu

prestávok. O kultúrnu vložku sa postaralo folklórne trio Kečera z Jakubian, ktoré sa so svojim spevom a tancom predstavilo aj v populárnom programe ZEM SPIEVA. Taktiež vystúpila skupina GTF BAND zložená zo študentov našej fakulty Ľudmily Kozyrieva, Samuela Novického a Daniela Gumana. Seminarista 2. ročníka Štefan Vaško sa postaral o ANIMA PROGRAM, ktorý spestril večer zábavnými súťažami. Počas týchto prestávok sa hostia kúpou lístkov netrpezlivo pripravovali na najnapínavejšiu časť večera – tombolu. Na samotný úvod sa moderátorská dvojica poďakovala sponzorom, následne začala vyťahovať z osudia čísla, samozrejme výherné.

V priebehu večera bolo vyslovené veľké poďakovanie študentom a pedagógom, ktorí sa podieľali na organizovaní tohto 12. ročníka plesu a mali na mysli každý detail. Zábavné spoločenské podujatie, ktoré sme spoločne strávili mal pozitívne ohlasy. Veríme, že sa zopakuje aj o rok, keď sa opäť stretneme v takom hojnom počte.

Foto: Róbert MAČEJ

TRH DOBROVOLNÍCKYCH PRÍLEŽITOSTÍ

Natália VRANKOVÁ, Stela RICHNAVSKÁ

Prvý decembrový týždeň sa niesol v duchu tradície opakovanej na sviatok sv. Mikuláša. Mikulášsky koláčik je na Inštitúte edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IESP FF PU) už tradíciou. V tomto roku bol unikátne spojený s vianočnými trhmi, ktoré boli realizované vďaka pravidelnej participácii Spojenej školy v Trebišove.

Vianočná súdržnosť a pomoc sú hlavnými motívami tradície Mikulášskeho koláčika na IESP FF PU v Prešove. Dňa 6. 12. 2023 sa realizovali dve podujatia – Mikulášsky koláčik a vianočné trhy, ktoré podporili vianočnú atmosféru a vzájomnú solidaritu medzi ľuďmi.

Dôležitosť celej akcie je podčiarknutá úžitkom podujatia cieľových skupín, ktorým bol venovaný finančný výťažok. Podporenými organizáciami boli Centrum pre deti a rodiny Sečovce – Anjelik a Základná škola s materskou školou Svinia.

Organizáciu Mikulášskeho koláčika zastrešovala doc. Michaela Skyba s podporou interných doktorandiek IESP Stelou Richnavskou a Natáliou Vrankovou a tímom IESP. Celá akcia bola pod gesciou garantky podujatia, dekanke FF PU v Prešove, prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA.

Mnohí študenti na podujatí aktívne participovali ako dobrovoľníci, ktorí priložili ruku k dielu pri pečení vianočných cukrovíniek. Študentky a študenti tretieho ročníka bakalárskeho stupňa odboru

sociálna práca realizovali samotný predaj a pomáhali pri organizačnej činnosti.

Všetkým participantom vyjadril Inštitút edukológie a sociálnej práce vreľé poďakovanie. V predvianočnom čase je vzájomná pomoc a súdržnosť potrebná, čo ocenili mnohí prítomní formou dobrovoľného príspevku.

Foto: archív IESP

BOWLINGOVÝ TURNAJ GRÉCKOKATOLÍCKEJ TEOLOGICKEJ FAKULTY

Dávid SIROKA

Na prelome zimného semestra sa po niekoľkých rokoch stretli študenti, ale aj zamestnanci Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) mimo akademického prostredia na športovej akcii v podobe bowlingového turnaja. Organizátori tak chceli nadviazať na tradíciu takýchto aktivít, ktoré žiaľ boli prerušené rôznymi covid opatreniami.

Dňa 8. februára sa študenti, ale aj zamestnanci GTF PU v Prešove stretli po niekoľkých rokoch na mimofakultnej akcii v podobe bowlingového turnaja. Tento termín nebol vybraný náhodne. Išlo najmä o završenie skúškového obdobia zimného semestra. Spoločne sa turnaja zúčastnilo 40 hráčov, ktorí sa proti sebe postavili do 8 tímov – Mačanka, Antabusy, Sekerovci, Mediátori, Olšovianka, Elita GTF, MPGRPM Choboti a Boanerges.

Priateľskú náladu tohto športovo-relaxačného turnaja samozrejme doplnil aj bojový duch najmä niektorých jednotlivcov. Po odohratí zápasov, ktoré trvali zhruba jeden a pol hodiny sa z víťazstva tešil tím Sekerovci. Tento tím tvorili študenti

katolíckej teológie, ktorí prechádzajú aj formáciou v Gréckokatolíckom kňazskom seminári blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča. Boanerges, ktorí tvorili predstavení toho istého kňazského seminára. Bronzovú medailu prebral tím s názvom Olšovianka, tvorení zo študentov externej formy odboru európske štúdiá. Nepopulárne štvrté „zemiakové“ miesto prebral zasa tím Mačanka, ktorý bol tvorený organizátormi tohto podujatia. Samozrejme, aj zvyšku tímov sa darilo, ale žiaľ oceňovali sa iba prvé tri miesta.

Podujatie bolo výnimočným svojho druhu, a to hneď z niekoľkých dôvodov. Uskutočnilo sa po pomerne dlhom období, ktoré bola spojené

najmä s odlukou, spôsobenou rôznymi covid opatreniami. Ďalšou skutočnosťou je to, že samotní hráči tvorili naozaj širokú škálu svojho pôsobenia – od študentov dennej či externej formy, technických a administratívnych zamestnancov fakulty, pedagógov či predstavených seminára. Aj napriek tejto širokej škále ich pôsobenia sa toto podujatie nieslo v autentickom priateľskom a radostnom duchu. Zostáva iba veriť, že v budúcnosti sa táto vydarená akcia stane tradíciou.

Foto: Dorota PALOVIČOVÁ

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ NA GTF

Slavomír GREG

V utorok 20.2.2024 otvorila Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) svoje brány nielen pre študentov stredných škôl zvažujúcich ďalšie štúdium na vysokej škole, ale aj pre širokú verejnosť. Návštevníci mali možnosť spoznať študijné programy z ponuky našej fakulty, absolvovali prehliadku fakultnej knižnice, kaplnky a mohli si vypočuť vystúpenie bohosloveckej skupiny Anastasis.

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU v Prešove sa tradične konal Deň otvorených dverí. Táto udalosť sa niesla v duchu radostného a priateľského stretnutia, na ktorom mohli študenti rôznych stredných škôl zakúsiť atmosféru vysokoškolského života. Študenti GTF-ky, ktorí stredoškôľakov a ich pedagógov sprevádzali, im v neformálnych diskusiách poskytli cenné rady a osobné skúsenosti pri výbere vysokoškolského štúdia.

Všetkých prítomných na Dni otvorených dverí privítal dekan fakulty doc. Peter Tirpák. Svojou prítomnosťou nás poctil prešovský arcibiskup metropolita, vladyka Jonáš Maxim, ktorý je zároveň veľkým kancelárom fakulty. Vladyka Jonáš otvoril toto podujatie spoločnou modlitbou. Vo svojom príhovore poukázal na sku-

točnosť, že tak ako „všetky cesty vedú do Ríma“, tak aj všetky naše snahy majú smerovať k Bohu. Touto myšlienkou vladyka návštevníkom sprostredkoval aj hlavné motto fakulty: vzdelanie a hodnoty.

Ďalším bodom programu bola prehliadka fakulty s prezentáciou jednotlivých študijných programov. Návštevníkov sprevádzali domáci študenti, ktorí ponúkli svoj autentický pohľad na štúdium a život na fakulte. Vo vybraných učebniach na účastníkov čakali študenti jednotlivých študijných programov: Katolícka teológia, Animácia voľnočasových aktivít, Európske štúdiá a Probačná a mediačná práca, ktorí interaktívnou formou predstavili zameranie svojho študijného programu a podelili sa o svoje skúsenosti so štúdiom na fakulte i v zahraničí

v rámci študijných pobytov alebo stáží programu Erasmus+. Návštevníci sa mohli aktívne zúčastniť aj prednášok. Neobišli ani kaplnku a knižnicu – pomyselné plúca našej fakulty. Ako bonus si všetci mohli vychutnať hudobné vystúpenie bohosloveckej kapely Anastasis v našej fakultnej kaviarni.

Deň otvorených dverí bol príležitosťou, a to nielen pre záujemcov o teologické štúdium, spoznať bližšie fungovanie jedinej Gréckokatolíckej teologickej fakulty na Slovensku. Otvorené dvere poskytli priestor na osobné stretnutia so študentmi a pedagógmi fakulty, čo určite mnohým pomohlo zodpovedať ich otázky a vyjasniť si prípadné pochybnosti týkajúce sa štúdia na GTF.

Deň otvorených dverí bol návštevníkmi hodnotený veľmi pozitívne. Okrem informácií o ponúkaných študijných programoch si odnášali hlavne osobnú skúsenosť s priateľskou atmosférou a pocitom komunity, ktorú naša fakulta vytvára.

V mene celej Gréckokatolíckej teologickej fakulty ďakujem všetkým účastníkom za ich čas a prejavovaný záujem. Dúfame, že sa z potenciálnych záujemcov stanú naši študenti a tešíme sa na nich v novom akademickom roku 2024/25.

Foto: archív autora

17. ROČNÍK FUTBALOVEJ MINILIGY

Jaroslav SUČKA

Naša Fakulta športu Prešovskej univerzity v Prešove (FŠ PU) pokračuje v začatej tradícii, ktorej vyvrcholením bol finálový deň Futbalovej miniligy PU. V zimnom semestri sa uskutočnil už 17. ročník a ako obvykle sa vo finálovom zápase bolo na čo pozeráť. V chladnom, ba až v mazivom počasí si vo vyrovnanom zápase poradilo lepšie družstvo GardenBar Team, a tak zdvihli nad hlavu putovnú trofej.

V zimnom semestri akademického roka sme boli ako obvykle svedkom Futbalovej miniligy PU. V tomto ročníku sme sa vrátili do zaužívaného formátu, kde prihlásené družstvá boli na základe umiestnenia z predchádzajúceho ročníka rozdelené do 1. a 2. ligy. Práve tento formát umožňuje družstvám hrať vyrovnané zápasy, ktoré sú pre samotných hráčov veľmi emotívne a pre divákov zaujímavé. Po zápasoch v jednotlivých ligách nasledovalo play off, do ktorého sa prebojovalo 8 najlepších družstiev, z sa ktorých do samotného finálového dňa, ten sa v tomto ročníku uskutočnil 5.12., prebojovali 4 najlepšie družstvá.

V zápase o 3. miesto sa predstavilo družstvo FC Chrumky. Proti nemu nastúpilo družstvo z Gréckokatolíckeho kňazského seminára v Prešove. Pre chlapcov zo seminára je to doteraz najlepší úspech. Čerešnička na torte by bola, ak by to okorenili bronzovými medailami, no v zápase o 3. miesto ťahali za kratší koniec a bronzové medaile išli na hrud družstvu FC Chrumky. Do finále sa podobne ako minulý ročník prebojovalo družstvo Nuršišliš United, ktoré si zmeralo sily s nováčikom tohto ročníka GardenBar Team. Góly, žlté karty, nepremenené šance, viacero skvelých súbojov je to, čo

ocharakterizovalo finálový zápas. V mrazivej atmosfére sa z víťazstva tešilo družstvo GardenBar Team, a tak pozdvihli premiérovu nad hlavu víťaznú trofej.

Ak rozmýšľate, či sa zapojiť do 18. ročníka Futbalovej miniligy PU, možno vás presvedčia odpovede bývalých koordinátorov. Tých sme sa opýtali, prečo by odporučili študentom zapojiť sa do Futbalovej miniligy PU:

Dominik Jakubkovič: „Určite preto, aby spravili niečo pre svoje fyzické a duševné zdravie, aby si našli nových kamarátov a zdokonaľovali sa v olympijských hodnotách ako sú fair play, radosť z vynaloženého úsilia atď.“

Tomáš Kravec: „Keďže som miniligu nikdy reálne nehrával, tak odpoviem z iného pohľadu. Ja som ju koordinoval, a teda z tejto pozície som spoznal mnoho zaujímavých ľudí, naučil som sa lepšie si veci plánovať a predvídať. Počas koordinovania som nabral skúsenosti a zručnosti, ktoré som po ukončení štúdia využil pri organizovaní turnajov a iných športových podujatí.“

Veríme, že aj v ďalšom ročníku bude čo najviac študentov súčasťou Futbalovej miniligy Prešovskej univerzity.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

SPOZNAJ UNIPOVEDY

napulze.unipo.sk